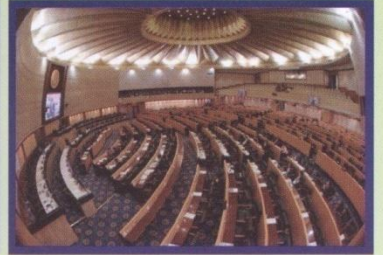

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย
และค่าธรรมเนียม)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๓/๒๕๖๑

วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑

อ.พ.๓๐/๒๕๖๑

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีต่อประธาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๑ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การตั้งทนายความให้แก่จำเลยและกำหนดให้จำเลย อาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล (เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒)

(๒) กำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย พร้อมเหตุผลประกอบ (เพิ่มมาตรา ๑๖๗ วรรคสอง)

(๓) เพิ่มเติมกรณีศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๔) และ (๕))

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสำหรับกรณีที่จำเลย หลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร และกรณีที่จำเลย เป็นนิติบุคคล ซึ่งศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒)

(๕) กำหนดค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย ในคดีซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ (เพิ่มมาตรา ๒๕๗)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบัน ยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลย เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีทนายความคอยช่วยเหลือ และไม่สามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และในชั้นพิจารณาคดีหากจำเลยไม่มาศาล ศาลไม่สามารถสืบพยานต่อไปได้จนกว่าจะได้ตัวจำเลยมา หรือกรณีที่ไม่มิผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าและส่งผลกระทบต่อหลักการอำนวยความยุติธรรมที่รวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว และโดยที่เป็นการสมควรให้การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลยมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๓ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีเนื้อหารวมจำนวน ๙ มาตรา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- กำหนดหลักเกณฑ์การตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โดยในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ สำหรับคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล เมื่อจำเลยมาศาลและจำเลยไม่มีทนายความให้ศาลต้องตั้งทนายความให้ แต่สำหรับในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ให้ศาลตั้งทนายความให้ และกำหนดให้ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยได้แสดงเอกสารหลักฐานที่สำคัญเพื่อหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒)

- กำหนดให้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง หากศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลให้ศาลต้องแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย พร้อมเหตุผลอย่างชัดเจน (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๑๖๗ วรรคสอง)

- กำหนดให้ในคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ ให้โจทก์ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวต้องมีจำนวนที่ไม่สูงเกินสมควร (ร่างมาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๒๕๗)

- กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับคดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ โดยมีให้นำหลักเกณฑ์กรณีการตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕/๑ กรณีที่ให้จำเลยสามารถแปลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ ตามมาตรา ๑๖๕/๒ และกรณีที่ศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลให้ศาลต้องแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย พร้อมเหตุผลอย่างชัดเจนในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา ๑๖๗ มาใช้บังคับกับคดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ กล่าวคือ ให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการยื่นฟ้องคดีจนกว่าคดีจะถึงที่สุด (ร่างมาตรา ๘)

๑.๔ บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ข้อดี

๑.๔.๑ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีการตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และกำหนดให้จำเลยอาจแปลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้แสดงเอกสารหลักฐานที่สำคัญ ในการหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ได้ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นของวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยให้เกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

๑.๔.๒ การกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยในบางกรณี โดยเฉพาะกรณีจำเลยหลบหนีระหว่างการพิจารณานั้น ทำให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีเร็วขึ้น ไม่ล่าช้าอันเนื่องมาจากการประวิงเวลาในการพิจารณาคดีอันจะทำให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมในเวลาอันสมควร ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้ง สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม

๑.๕ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ทำการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามมาตรา ๗๗ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) แล้วเห็นว่าได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง แล้ว (ดังปรากฏอยู่ในส่วนข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ หัวข้อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน้า - ๑ - ถึง - ๙ -)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๑ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการวงงานด้านนิติบัญญัติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น เพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

มิถุนายน ๒๕๖๑

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายณัฐ ผาสุข เลขาธิการวุฒิสภา

นายทศพร แยมวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

นายสุชาติ พันทองคำ ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒

นางสาวสมสมร นาคนาค นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาวพันธุ์ทิพา หอมทิพย์ วิทยากรชำนาญการ

นางสิริกัญย์ ส่องแสง เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวรัตติกาลญต์ น้อยนวม เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวกาญจนา พาลดีหลุด เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

นายพัลลภ วงศ์พานิช เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมายฯ วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	ก
ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ	
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๑
ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	
กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๗
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
- การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	- ๑ -
- หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราร่างพระราชบัญญัติ	
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๑๐ -
- บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม	
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๒๓ -
- บทความที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๒๔ -
- วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เรื่อง “การสืบพยานลับหลังจำเลย	
ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย”	- ๒๖ -
- วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เรื่อง “หลักการสืบพยานลับหลังจำเลย	
ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของต่างประเทศ”	- ๕๒ -

ภาคผนวก

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ..... (๑)
- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๑๘๑๗๐
ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๑ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ..... (๓๑)
- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๓๒)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๓๗)
- สรุปการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงาน/ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน ..... (๔๑)
- การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (๔๗)
- หลักฐานการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (๕๑)
- แผนการจัดทำกฎหมายลำดับรองร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (๗๕)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๑ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การตั้งทนายความให้แก่จำเลยและกำหนดให้จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล (เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒)

(๒) กำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลประกอบ (เพิ่มมาตรา ๑๖๗ วรรคสอง)

(๓) เพิ่มเติมกรณีที่ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๔) และ (๕))

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสำหรับกรณีที่จำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร และกรณีที่จำเลยเป็นนิติบุคคล ซึ่งศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒)

(๕) กำหนดค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย ในคดีซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ (เพิ่มมาตรา ๒๕๗)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบัน ยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลย เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีทนายความคอยช่วยเหลือ และไม่สามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และในชั้นพิจารณาคดีหากจำเลยไม่มาศาล ศาลไม่สามารถสืบพยานต่อไปได้จนกว่าจะได้ตัวจำเลยมา หรือกรณีที่ไม่ผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และส่งผลกระทบต่อหลักการอำนวยความยุติธรรมที่รวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว และโดยที่เป็นการสมควรให้การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลยมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๕. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

- กำหนดหลักเกณฑ์การตั้งนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โดยในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ สำหรับคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล เมื่อจำเลยมาศาลและจำเลยไม่มีนายความให้ศาลต้องตั้งนายความให้ แต่สำหรับในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการนายความ ให้ศาลตั้งนายความให้ และกำหนดให้ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยได้แสดงเอกสารหลักฐานที่สำคัญเพื่อหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒)

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๖๕/๑ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด และจำเลยไม่มีนายความ ก็ให้ศาลตั้งนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการนายความ ก็ให้ศาลตั้งนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายความที่ศาลตั้งตามมาตรา นี้ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสถานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๖๕/๒ ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็น และสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ทั้งนี้ จะรับฟังพยานที่จำเลยแถลงให้เป็นพยานศาลเป็นโทษแก่จำเลยมิได้”

หลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย ซึ่งหากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ หากศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีนายความ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ โดยเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จ ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไปได้ แต่อย่างไรก็ตาม ต้องมิใช่คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล และกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสำหรับกรณีที่จำเลยเป็นนิติบุคคลซึ่งศาลออกหมายจับแล้ว แต่ยังจับตัวมาไม่ได้ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลดังกล่าว กล่าวคือ ภายหลังที่ศาลดำเนินการเมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว หากศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคล แต่ยังจับตัวมาไม่ได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับและไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคล เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยที่เป็นนิติบุคคลได้ โดยเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป (ร่างมาตรา ๖ เพิ่ม มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒)

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีนายความ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป

การพิจารณาและสืบพยานตามวรรคหนึ่งต้องมีใช่คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล

มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒ ในคดีที่จำเลยเป็นนิติบุคคล ภายหลังจากที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว หากศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป”

- กำหนดให้ในคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ ให้โจทก์ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวต้องมีจำนวนที่ไม่สูงเกินสมควร (ร่างมาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๒๕๗)

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๒๕๗ ในคดีซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลยโดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะต้องมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร”

- กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับคดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ โดยมีให้นำหลักเกณฑ์กรณีการตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕/๑ กรณีที่ให้จำเลยสามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ ตามมาตรา ๑๖๕/๒ และกรณีที่ศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลให้ศาลต้องแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย พร้อมเหตุผลอย่างชัดเจนในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา ๑๖๗ มาใช้บังคับกับคดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ กล่าวคือ ให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการยื่นฟ้องคดีจนกว่าคดีจะถึงที่สุด (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ บทบัญญัติมาตรา ๑๖๕/๑ มาตรา ๑๖๕/๒ และมาตรา ๑๖๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่คดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการยื่นฟ้องนั้นบังคับแก่คดีดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

กับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>“มาตรา ๑๖๕/๑ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาลในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใดและจำเลยไม่มีทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้</p> <p>ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้</p> <p>ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา นี้ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสภาวะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง</p> <p>มาตรา ๑๖๕/๒ ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสังวรคัดค้านหรือไม่ และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ทั้งนี้ จะรับฟังพยานที่จำเลยแถลงให้เป็นพยานศาลเป็นโทษแก่จำเลยมิได้”</p>
<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>	<p>กำหนดหลักเกณฑ์การตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลย</p> <p>กำหนดให้จำเลยสามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสังวรคัดค้านหรือไม่ได้ เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยได้แสดงเอกสารหลักฐานที่สำคัญเพื่อหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ที่ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง</p>

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>มาตรา ๑๖๗ ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระหังที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้พิพากษายกฟ้อง</p> <p>มาตรา ๑๗๒ ทวิ ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตาม มาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณี ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลย มีพยานและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณา และการสืบพยาน</p> <p>(๒) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณาและ การสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้</p> <p>(๓) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๖๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>“คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลอย่างชัดเจนประกอบด้วย”</p> <p>มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๔) และ (๕) ของวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๗๒ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>กำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลต้องแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลอย่างชัดเจน</p>
--	--	---

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (๒) หรือ (๓) ดับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลบล้างนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>“(๔) จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยและแพทย์ผู้รับผิดชอบการรักษารับรองว่าอยู่ในภาวะที่ไม่อาจมาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาก้วกล่าวได้ เมื่อจำเลยมีทนายความและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน (๕) ในระหว่างพิจารณาและสืบพยาน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณาหรือจำเลยออกจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล”</p> <p>มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>“มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีทนายความ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป</p> <p>การพิจารณาและสืบพยานตามวรรคหนึ่งต้องมีคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>เพิ่มกรณีที่ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้</p> <p>เพิ่มกรณีที่ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้</p> <p>กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการดำเนินกระบวนการพิจารณาสำหรับกรณีจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร</p>
---	--	---

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>มาตรา ๒๕๗ (ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒ ในคดีที่จำเลยเป็นนิติบุคคลภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้วหากศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับและไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยไม่ชักช้าให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป”</p> <p>มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑</p> <p>“มาตรา ๒๕๗ ในคดีซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย โดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะต้องมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร”</p> <p>มาตรา ๘ บทบัญญัติมาตรา ๑๖๕/๑ มาตรา ๑๖๕/๒ และมาตรา ๑๖๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่คดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการยื่นฟ้องนั้นบังคับแก่คดีดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุด</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสำหรับกรณีที่จำเลยเป็นนิติบุคคลซึ่งศาลออกหมายจับแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้</p>
		<p>กำหนดให้โจทก์ที่เป็นราษฎรฟ้องคดีอาญาต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย ซึ่งมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร สอดคล้องกับบทบัญญัติหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐</p> <p>กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับคดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการยื่นฟ้องคดีนั้นจนกว่าคดีจะถึงที่สุด</p>

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระราชาโองการ</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>กำหนดให้มีผู้รักษาการตามกฎหมาย</p>
--	---	--

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑. สรุปความจำเป็นในการตรากฎหมาย

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นจำเลยในคดีที่มีการแก่งแย่งฟ้องร้องกันทั้งที่ไม่มีมูล เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีทุนความคอบช่วยเหลือและไม่มีสิทธิแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใด ๆ ทั้งไม่มีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานใด ๆ ที่จะพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของตนได้ ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกันได้ง่าย และกฎหมายในปัจจุบันมีช่องให้จำเลยประวิงคดี โดยในชั้นพิจารณาคดีหากจำเลยไม่มาศาล ศาลไม่สามารถสืบพยานต่อไปได้จนกว่าจะได้ตัวจำเลยกลับมา ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าส่งผลกระทบต่อหลักการอำนวยการยุติธรรมที่รวดเร็วและเป็นธรรม นอกจากนี้ ในการยื่นอุทธรณ์จำเลยซึ่งหลบหนียังสามารถมอบให้ผู้อื่นยื่นอุทธรณ์แทนได้อันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยไม่สุจริตส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีปัญหาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับใช้ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทน และการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย โดยหากไม่มีการตราหลักการในร่างพระราชบัญญัตินี้ วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นจะไม่อาจบรรลุผลได้ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้^๑

หากไม่ทำภารกิจนั้นจะมีผลประการใด

ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้จำเลยสามารถขอให้ศาลตั้งทนายความแก่จำเลยและให้สิทธิจำเลยแถลงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานข้อกฎหมายสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล ที่เป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยมากยิ่งขึ้น ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการที่ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีที่จำเลยมีพฤติการณ์ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการที่จำเลยซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกและไม่รอกการลงโทษหรือลงโทษหนักกว่าและไม่ถูกคุมขังต้องแสดงตนต่อศาลในขณะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา และเป็นกรณีที่ยังไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับใช้ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทน และการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย

๒. สรุปการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง สำนักงานศาลยุติธรรม ได้จัดให้มีการรับฟัง

^๑ หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) (Check list).

ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยและค่าธรรมเนียม) ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ ดังนี้^๒

๒.๑ วิธีในการรับฟังความคิดเห็น

สำนักงานศาลยุติธรรม เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) ดังนี้

๒.๑.๑ การรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประกอบด้วย สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงยุติธรรม และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

๒.๑.๒ การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม

รับฟังความคิดเห็นของข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม และประชาชนทั่วไป ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อรับฟังความเห็นทางกฎหมาย

๒.๒ จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

๒.๒.๑ รับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑ ครั้ง เมื่อวันศุกร์ที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมสำนักงานศาลยุติธรรม (ห้องประชุมเล็ก) อาคารศาลอาญา ชั้น ๑๒

๒.๒.๒ รับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> ระหว่างวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑๕ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒ คน จากจำนวนความเห็นทั้งหมด ๒ คน (คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐)

๒.๓ พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

๑) รับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงยุติธรรม และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

๒) ผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ ประกอบด้วย ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม รวมทั้งประชาชนทั่วไป ร่วมแสดงความคิดเห็น

๒.๔ ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น

สรุปการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) ดังนี้

---

^๒ รายงานการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)

๒.๔.๑ การรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑) สำนักงานอัยการสูงสุดเห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

๑) ร่างมาตรา ๓ ให้เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีข้อสังเกตว่า หากศาลมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูลแล้วโจทก์อุทธรณ์คำสั่ง จำเลยควรจะมีสิทธิคัดค้านต่อศาลอุทธรณ์หรือไม่

๒) ร่างมาตรา ๔ ให้เพิ่มมาตรา ๑๗๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า การให้อำนาจศาลมีคำพิพากษาภายหลังการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยเสร็จสิ้นแล้วไม่น่าใช้กับกรณีตามร่างมาตรา ๑๗๙(๑) และ (๔) เนื่องจากไม่ใช่กรณีที่จำเลยหลบหนี

๓) ร่างมาตรา ๕ แก้ไขมาตรา ๑๙๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า ในกรณีที่จำเลยไม่ได้ถูกคุมขัง ในการอุทธรณ์ จำเลยต้องมาแสดงตนต่อศาลในขณะที่จำเลยยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ คำสั่งนั้นเป็นที่สุด นั้น ขัดต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘ ซึ่งบทบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาไว้ ได้แก่สิทธิได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม และสิทธิแต่งตั้งทนายความแตกต่างกันชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้นตลอดจนชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกา เป็นต้น และมาตรา ๘ วรรคสองบัญญัติไว้ว่า ถ้าจำเลยมีทนายความ ทนายความนั้นย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับจำเลยดังกล่าวมาแล้วด้วย โดยร่างมาตราดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติในลักษณะที่ต้องให้โจทก์มาแสดงตนกรณียื่นอุทธรณ์ด้วย ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สิทธิราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ กรณีดังกล่าวจึงอาจเกิดประเด็นปัญหาการกลั่นแกล้งฟ้องคดีกันและมีการฟ้องร้องคดีอาญากลับจากฝ่ายจำเลยได้ ดังนั้น ร่างมาตราจึงขัดต่อหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดีและขัดต่อข้อ ๑๑(๑) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ระบุว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันต่าง ๆ ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี” ฉะนั้น เมื่อยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดโดยจำเลยยังใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาอยู่ จึงต้องตั้งข้อสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมีความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น การที่จำเลยได้รับการประกันตัวไปก็ถือว่าเป็นความจำเป็นในการที่จะได้รับสิทธิการประกันความเป็นอิสระภาพ ทั้งมีสิทธิที่จะตั้งทนายความดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนตนได้ ประกอบกับการแสดงตนต่อศาลในการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาก็มิใช่เป็นหลักประกันในการที่จะได้ตัวจำเลยมารับโทษตามคำพิพากษาในชั้นที่สุดต่อไป และร่างมาตราดังกล่าวไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ทำให้กรณีจำเลยไม่มีเจตนาหลบหนี เช่น เจ็บป่วยจนไม่สามารถมาแสดงตัวต่อศาลได้ย่อมเสียสิทธิในการยื่นอุทธรณ์ ดังนั้น ควรกำหนดข้อยกเว้นไว้กรณีมีเหตุจำเป็นโดยชัดเจน

๔) ร่างมาตรา ๗ แก้ไขมาตรา ๒๕๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า ร่างมาตรา ๒๕๑(๔) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยสำหรับใช้มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อประมวลกฎหมายอาญาให้อำนาจศาลริบทรัพย์สินตามมูลค่า เช่น ทรัพย์สินที่ถูกริบสูญหาย ศาลจึงกำหนดมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกริบและให้จำเลยชำระเงินหรือริบทรัพย์สินอื่นตามมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกริบแทน หากจำเลยไม่ยอมชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินนั้น จึงยึดทรัพย์สินของจำเลยในมูลค่าของทรัพย์สินที่สูญหาย ทั้งนี้ เทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๘ ที่ให้อำนาจศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมูลค่า

๕) ร่างมาตรา ๘ ให้เพิ่มเติมมาตรา ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า กรณีราษฎรเป็นโจทก์ควรระบุให้ชัดเจนว่าหมายความร่วมมือถึงกรณีเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการด้วยหรือไม่

(๒) กระทรวงยุติธรรม เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) จะส่งผลดีต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย และทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยไม่สุจริต จึงไม่ขัดข้องในการที่สำนักงานศาลยุติธรรมจะเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามขั้นตอนในการเสนอกฎหมายต่อไป

(๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นชอบด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

(๔) ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวจะส่งผลให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง โดยหลักการแล้ว การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนี้ สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙ และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. .... ที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกานี้ยังสอดคล้องกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ที่เสนอโดยนายมหรรณพ เดชวิทักษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กับคณะ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติม ๒ กรณี ดังนี้

๑) ร่างมาตรา ๑๙๘ หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ เขียนแตกต่างจากมาตรา ๓๙ ของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙ ทั้ง ๆ ที่มีหลักการเดียวกัน เช่น การแสดงตัวให้แสดงตัวต่อศาลหรือเจ้าพนักงานศาล ซึ่งในทางปฏิบัติควรจะแสดงตัวต่อเจ้าพนักงานศาล จำเลยขอขยาย

ระยะเวลาการแสดงตนได้หรือไม่ และคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เป็นที่สุดหรือไม่ เมื่อร่างมาตราชี้มีหลักการ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติดังกล่าว การเขียนกฎหมายควรเขียนในลักษณะเดียวกันโดยยึดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีความมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว มิฉะนั้นอาจมีปัญหาการตีความได้

๒) ร่างมาตรา ๒๕๗ เพิ่มเติมให้คดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์เสียค่าธรรมเนียม ในการส่งคำฟ้องและการส่งหมายเรียกแก่จำเลย อันเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกันในทางปฏิบัติ จึงมีข้อพิจารณาว่า กรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์อุทธรณ์หรือฎีกา ควรกำหนดให้เสียค่าธรรมเนียมในการส่ง สำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาให้แก่จำเลยหรือไม่ด้วย (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหน้าที่ ของศาลที่จะนำส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกา) เห็นว่า เมื่อกำหนดให้ราษฎรที่เป็นโจทก์เสียค่าธรรมเนียม ในการส่งหมายเรียกแล้ว กรณีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ควรกำหนดให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่ง สำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาด้วย เพื่อมิให้ลักลั่นกันเพราะเมื่อโจทก์ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไปก็ควรเสีย ค่าธรรมเนียมในส่วนนี้ มิใช่เป็นภาระแก่ศาล (ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ศาลจะไปส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกา หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ โดยเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าส่งทางไปรษณีย์จากงบประมาณ)

๒.๔.๒ การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม

การรับฟังความคิดเห็นของข้าราชการตุลาการและประชาชนทั่วไปผ่านเว็บไซต์ ของสำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อรับฟังความคิดเห็นทางกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์ การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) มีผลสรุป คือ มีผู้แสดง ความคิดเห็น จำนวน ๒ คน จากจำนวนความเห็นทั้งหมด ๒ คน เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑) เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) ซึ่งเห็นด้วยกับการไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย โดยคดีเกี่ยวกับการทุจริตที่มีความเสียหาย จำนวนมากที่มีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนหรือที่เกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดิน เพราะที่ผ่านมา ผู้กระทำความผิดไม่เคยเกรงกลัวต่อโทษที่มีสภาพบังคับอย่างสูงและเข้มข้นเกี่ยวกับโทษประหารหรือจำคุก แต่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ จะกลัวที่จะถูกยึดทรัพย์กลับคืนหลวงหรือเจ้าของทรัพย์ด้วยเหตุที่ว่า มีช่องว่าง ของบทบัญญัติกฎหมายที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมเดินต่อไปไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาล หรือแม้ถูกฟ้องต่อศาลตกเป็นจำเลยแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็ไม่กลัวยาเกรงแต่อย่างใด ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อคดี เดินต่อไปไม่ได้เพราะบทบัญญัติกฎหมายไม่ให้ฟ้อง เมื่อคดีไม่จบถึงที่สุดก็จะไม่สามารถยึดทรัพย์ที่ทุจริตไป มาเป็นของรัฐหรือคืนประชาชน ผู้กระทำความผิดสามารถหลบหนีไปเสวยสุขกับเงินที่ทุจริตไปเรื่อย ๆ จนคดีขาดอายุความทางอาญา เพราะการบังคับคดีส่วนแบ่ง (เงินที่ทุจริต) ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตาม

มาตรา ๔๖ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องอาศัยข้อเท็จจริงทางอาญามาถือตาม จึงเห็นด้วยกับการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในคดีที่จำเลยหลบหนีโดยไม่ต้องมีตัวผู้ต้องหาพร้อมคำฟ้อง และเห็นด้วยกับการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในคดีที่จำเลยหลบหนีเพื่อให้กระบวนการพิจารณาของศาล ดำเนินการไปได้เพื่อมุ่งบังคับคดีส่วนแบ่งได้แม้จำนำตัวจำเลยมาลงโทษไม่ได้

๒) เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และ ค่าธรรมเนียม) โดยมีข้อสังเกตว่า

(๑) ศาลสามารถยกฟ้องไม่มีมูล เนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอพียงว่าจำเลย กระทำความผิดได้หรือไม่ หรือพิจารณาในเรื่องครบองค์ประกอบความผิดเท่านั้น

(๒) เห็นด้วยกับกรณีจำเลยหลบหนี โดยมีข้อสังเกตว่าสมควรให้จำเลยต้องมา ปรากฏตัวหน้าศาลสักครั้งหนึ่งก่อนแล้วจึงจะสามารถพิจารณาคดีลับหลังหรือไม่ เพราะในคดี Crosby ศาลได้ กล่าวถึงกรณีจำเลยไม่มาศาลว่า ในกรณีที่ความผิดไม่ใช่ระวางโทษประหารชีวิต เมื่อการพิจารณาคดีได้เริ่ม ขึ้นและจำเลยไม่มาศาลถือเป็นการละสิทธิในการสืบพยานต่อหน้าจำเลยและศาลสามารถดำเนินกระบวนการ พิเคราะห์เหมือนจำเลยยังอยู่ในศาล และใน Federal Rules ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงข้อยกเว้นในการสืบพยานต่อหน้าจำเลยไว้ในข้อ ๔๓ ว่า เมื่อการพิจารณา ของศาลได้เริ่มขึ้นแล้ว จำเลยอาจละสิทธิการสืบพยานต่อหน้าได้เมื่อจำเลยไม่มาศาลอย่างสมัครใจ (The defendant waives his or her right to be present if he or she voluntarily leaves the trial after it has commenced) เลยไม่แน่ใจว่าการแก้ไขดังกล่าวได้คุ้มครองสิทธิของจำเลยอย่างเพียงพอ หรือไม่ หรือให้สิทธิจำเลยในการอุทธรณ์การพิจารณาพิพากษากรณีจำเลยไม่มาศาลไว้อย่างเพียงพอหรือไม่

(๓) เห็นด้วยกับประเด็นเรื่องยื่นอุทธรณ์ต้องแสดงตน แต่เมื่อพิจารณาบริบท ของการจำกัดสิทธิของจำเลยก่อนหน้านี้ในเรื่องที่สามารถพิจารณาและพิพากษาคดีลับหลังได้นั้น จะเป็นการ จำกัดสิทธิของจำเลยมากเกินไปหรือไม่

๒.๕ ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำชี้แจงเหตุผลที่ได้รับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย

สำนักงานศาลยุติธรรมได้พิจารณาความเห็นและข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว ได้พิจารณา เห็นว่า จากผลการรับฟังความคิดเห็น ผู้แสดงความคิดเห็นด้วยกับหลักการตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) ซึ่งเห็นว่าการกำหนดให้สามารถยึดทรัพย์สิน ของผู้กระทำความผิดให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือกลับคืนสู่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง เป็นการสร้างความ ย่ำเกรงต่อการที่จะกระทำความผิด และการกำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ เมื่อปรากฏเหตุตามเงื่อนไขจะเป็นผลดีที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถเดินต่อไปได้

หมายเหตุ รายละเอียดสรุปการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) โปรดศึกษาเพิ่มเติมจาก (เอกสารแนบท้ายภาคผนวกหน้า (๔๑)-(๗๕))

๓. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตรากฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ

ผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบมีดังนี้^๓

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบเชิงบวก : ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลดีต่อเศรษฐกิจในทางอ้อม กล่าวคือ เมื่อมีการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกัน และอำนวยความสะดวกดำเนินไปได้โดยไม่ล่าช้าและไม่เสียความเป็นธรรมย่อมจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และความเชื่อมั่นนี้จะเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมายทั้งด้านการพัฒนา การสร้างเสถียรภาพและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจต่อไป

ผลกระทบด้านสังคม

ผลกระทบเชิงบวก : การที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ให้สิทธิจำเลยแถลงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายสำคัญตลอดจนนำเสนอพยานหลักฐานที่อาจชี้ให้เห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูลได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานที่อาจยุติคดีได้ตั้งแต่ต้นทาง เป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของศาลและคู่ความ และมาตรการนี้ควบคู่ไปกับการให้ราษฎรผู้เป็นโจทก์ต้องมีต้นทุนในการฟ้องคดีบ้างด้วยการให้เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องนั้นเป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้อง ซึ่งโดยมากเกิดขึ้นเพื่อคุกคามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์สาธารณะจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกในอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ การที่ร่างกฎหมายให้อำนาจศาลสืบพยานลับหลังจำเลยได้โดยเฉพาะในคดีที่จำเลยหลบหนี ก็เพื่อเป็นการป้องกันการประวิงคดีให้ล่าช้า เพราะแต่เดิมมาหากจำเลยหลบหนีศาลต้องจำหน่ายคดีชั่วคราวเพื่อรอให้ได้ตัวจำเลยมาเพื่อพิจารณาคดีต่อหน้าทุกครั้งตามกฎหมาย ซึ่งกว่าจะได้ตัวจำเลยมาก็มักล่วงเลยเวลาไปแล้วหลายปีจนคดีขาดอายุความ หรือแม้จะได้ตัวก่อนคดีขาดอายุความ แต่พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องก็อาจสูญหายหรือเสื่อมสภาพจนทำให้ขาดน้ำหนักที่จะเอาผิดจำเลยได้ ซึ่งหากจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง การที่ไม่อาจเอาตัวคนผิดมาลงโทษได้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ความเชื่อมั่นใน

^๓ การวิเคราะห์ผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)

กระบวนการยุติธรรมจนอาจนำไปสู่ความไม่สงบสุขในสังคมได้ การที่ศาลอาจสืบพยานได้ลับหลังในกรณีนี้ย่อมจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ส่วนการกำหนดให้จำเลยที่มีได้ถูกคุมขังต้องแสดงตัวระหว่างอุทธรณ์ภูิกานั้นก็เพื่อป้องกันมิให้จำเลยใช้สิทธิไม่สู้จริตในกระบวนการยุติธรรม โดยการที่ใช้สิทธิอุทธรณ์ภูิกาก็คือเป็นการใช้ทรัพยากรของรัฐหรือส่วนรวมในการขอความยุติธรรม ซึ่งเมื่อจะถือเอาประโยชน์จากส่วนรวมแล้วก็จำเป็นต้องร่วมแบกรับต้นทุนด้วยการอยู่เฉยเฉยผลของคดีและยอมรับอำนาจรัฐในการบังคับตามคำพิพากษาของศาล หากจำเลยจะยังคงหลบหนีต่อไปหากคำพิพากษาเป็นผลร้ายกับตนนั้นย่อมเท่ากับเอาเปรียบส่วนรวมหรือเอาแต่ได้อยู่ฝ่ายเดียวและการกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้ย่อมเป็นการป้องกันมิให้จำเลยที่ประสงค์จะอุทธรณ์หรือภูิกามีให้หลบหนีอีกด้วย

ผลกระทบเชิงลบ : การที่ศาลอาจสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในบางกรณีอาจมีประเด็นว่าเป็นการลิดรอนสิทธิในการได้รับการพิจารณาต่อหน้าหรือไม่ ซึ่งแม้อาจยังเป็นที่ยกเถียงกันได้แต่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษก็มีการวางหลักกฎหมายโดยศาลสูงสุดแล้วว่าไม่ถือเป็นการลิดรอนหรือจำกัดสิทธิดังกล่าว เพราะถือว่าจำเลยทราบสิทธินั้นตั้งอยู่แล้วแต่เลือกจะสละสิทธิไปเองโดยสมัครใจ

นอกจากนี้ อาจมีประเด็นต่อไปได้ว่าการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยนั้นอาจทำให้ศาลขาดข้อเท็จจริงหรือมุมมองสำคัญจากฝั่งจำเลย ซึ่งอาจทำให้ค้นพบความจริงว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ก็เป็นได้แม้จำเลยจะหลบหนีก็ตาม เพราะในคดีอาญานั้นการค้นหาความจริงเป็นสาระสำคัญ อย่างไรก็ตามในคดีอาญามีหลักอยู่ว่ารัฐหรือโจทก์เป็นผู้มีภาระพิสูจน์ให้ศาลสืบสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำผิดจริง ดังนั้น แม้จำเลยจะมีได้อยู่ฟังการพิจารณา โจทก์ก็ยังคงมีภาระการพิสูจน์ในระดับสูงเช่นนี้อยู่ดี และในคดีที่มีข้อหารุนแรง กฎหมายก็กำหนดให้จำเลยต้องมีทนายโดยทนายก็มีหน้าที่ตามวิชาชีพที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของลูกความโดยไม่ขัดกับความเป็นธรรม อีกทั้งศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานด้วยความระมัดระวังอย่างรอบคอบอยู่แล้ว ข้อกังวลนี้จึงอาจไม่ร้ายแรงเท่าใดนัก

ในส่วนที่กำหนดให้จำเลยต้องแสดงตัวเมื่อจะใช้สิทธิอุทธรณ์ภูิกา อาจมีข้อกังวลว่าเป็นการจำกัดสิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมหรือไม่ เพราะถึงอย่างไรแม้จำเลยจะไม่มาศาล แต่ก็ยังมีทนายความซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนได้ และอาจมองได้ว่าโดยสภาพแล้วคดีในชั้นอุทธรณ์หรือภูิกาสารพัดดำเนินไปได้โดยไม่ต้องให้จำเลยมาแสดงตัวแต่อย่างใด อีกทั้งในคดีอาญานั้นการค้นหาความจริงเป็นสาระสำคัญเพื่อที่จะนำตัวคนร้ายมาลงโทษให้ถูกคนและไม่กระทบผู้บริสุทธิ์ การที่จำเลยหลบหนีไปในขณะที่คดียังไม่ถึงที่สุด ในแง่หนึ่งอาจมองได้ว่่าก็เพราะกฎหมายยังสันนิษฐานว่าเขายังเป็นผู้บริสุทธิ์ และอาจมีการตีความกฎหมายได้ว่าเมื่อคดียังไม่ถึงที่สุดรัฐยังไม่อาจบังคับโทษกับจำเลยได้แม้ศาลล่างจะพิพากษาลงโทษไว้ก็ตาม ทั้งนี้อาจมีข้อกังวลว่าในกรณีที่มีการสืบพยานลับหลังในศาลชั้นต้นหากมิให้สิทธิจำเลยอุทธรณ์หรือภูิกาก็คือจะเป็นการปิดช่องทางในการพิจารณาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอย่างครบถ้วนรอบด้านหรือไม่

ผลกระทบด้านงบประมาณ

ผลกระทบเชิงบวก : การที่ศาลสามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสำคัญจากฝั่งจำเลย ซึ่งอาจส่งผลให้ศาลพบว่าคดีไม่มีมูลและยกฟ้องได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ย่อมจะทำให้รัฐประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการพิจารณาคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ไปได้มาก ทั้งการกำหนดให้ราษฎรที่เป็นโจทก์ในคดีอาญาต้องเสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องด้วยนั้นก็ทำให้รัฐประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการนี้ไปได้อีกส่วนหนึ่ง

๔. การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของประชาชน
ได้มีการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชนผ่านเว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม (<http://www.coj.go.th>) และเว็บไซต์ของสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม (www.jla.coj.go.th)

๕. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย
สำนักงานศาลยุติธรรม ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) แล้ว เห็นควรยืนยันตามร่างเดิม เนื่องจากได้พิจารณาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ แล้ว

๖. ความเห็นต่อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) แล้ว เห็นว่าได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗

หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)

กฎหมายใหม่   แก้ไข/ปรับปรุง   ยกเลิก
ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้เสนอ .....สำนักงานศาลยุติธรรม.....

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจคืออะไร

เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเรื่องการไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียมในคดีอาญา เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความมากยิ่งขึ้น

เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด

โดยที่ปัจจุบัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังมิได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์จากการกล่าวฟ้องร้องคดีที่ไม่มีมูล โดยเอื้อให้จำเลยแถลงข้อเท็จจริงเพื่อให้ศาลรับทราบข้อเท็จจริงได้มากขึ้นตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เช่น การตั้งทนายความให้แก่จำเลย การให้สิทธิจำเลยแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายสำคัญ ตลอดจนพยานหลักฐานที่ควรเรียกมาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง การกำหนดให้ราษฎรซึ่งเป็นโจทก์ในคดีอาญาต้องเสียค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาคำฟ้องและการส่งหมายเรียกแก่จำเลย กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อลดระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นศาลโดยให้อำนาจศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ตลอดจนกำหนดหน้าที่ให้จำเลยซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกและไม่รอการลงโทษ หรือลงโทษที่หนักกว่าและไม่ได้ถูกคุมขังต้องแสดงตนต่อศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์และรวมถึงการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้บังคับในการยื่นฎีกา เป็นต้น เพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคู่ความยิ่งขึ้น โดยมีให้มีการใช้สิทธิหรือกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาไปกลั่นแกล้งบุคคลอื่นหรือในทางที่มีชอบ และเพื่อมิให้มีการถ่วงเวลาหรือลดทอนประสิทธิภาพในการบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอันเป็นการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความจำเป็น

๑.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นจำเลยในคดีที่มีการกล่าวฟ้องร้องกันทั้งที่ไม่มีมูล เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีทนายความคอยช่วยเหลือและไม่มีสิทธิแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดๆ ทั้งไม่มีสิทธิที่จะนำเสนอพยานหลักฐานใด ๆ ที่จะพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของตนได้ ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกันได้ง่าย และกฎหมายในปัจจุบันมีช่องให้จำเลยประวิงคดี โดยในชั้นพิจารณาคดีหากจำเลยไม่มาศาล ศาลไม่สามารถสืบพยานต่อไปได้จนกว่าจะได้ตัวจำเลยกลับมา ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าส่งผลกระทบต่อหลักการอำนวยความสะดวกที่รวดเร็วและเป็นธรรม นอกจากนี้ ในการยื่นอุทธรณ์ จำเลยซึ่งหลบหนียังสามารถมอบให้ผู้อื่นยื่นอุทธรณ์แทนได้อันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยไม่สุจริต

ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีปัญหาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับใช้ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทน และการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย โดยหากไม่มีการตราหลักการในร่างพระราชบัญญัตินี้ วัตถุประสงค์ดังกล่าวมาข้างต้นจะไม่อาจบรรลุผลได้ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หากไม่มีภารกิจนั้นจะมีผลประการใด

ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้จำเลยสามารถขอให้ศาลตั้งหมายความแก่จำเลยและให้สิทธิจำเลยแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานข้อกฎหมายสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล ที่เป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยมากยิ่งขึ้น ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการที่ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีที่จำเลยมีพฤติการณ์ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการที่จำเลยซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกและไม่รอกการลงโทษหรือลงโทษหนักกว่าและไม่ถูกคุมขังต้องแสดงตนต่อศาลในขณะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา และเป็นกรณีที่ยังไม่มีบทบัญญัติในเรื่องในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับใช้ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทน และการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย

๑.๓ การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มีกี่ทางเลือก มีทางเลือกอะไรบ้าง

ไม่มีทางเลือกอื่น เนื่องจากหลักเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี จึงจำเป็นต้องกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑.๔ มาตรการที่บรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร

กำหนดมาตรการที่เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความในคดีอาญามากยิ่งขึ้น และเป็นการลดระยะเวลาในการดำเนินคดีกรณีที่จำเลยไม่มาศาลโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

๑.๕ ภารกิจนั้นจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด

ทำให้เกิดความชัดเจนในบทบัญญัติเรื่องสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง อำนาจของศาลกรณีที่ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลย และหน้าที่ของจำเลยกรณีที่ต้องแสดงตนต่อศาลเมื่อมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา

๑.๖ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจคืออะไร

สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความ และลดระยะเวลาในการดำเนินคดี อันเป็นประโยชน์ต่อระบบราชการและผู้ที่มีอรรถคดีโดยทั่วไปได้

ตัวชี้วัดความสัมฤทธิ์ของกฎหมายมีอย่างไร

ความมีประสิทธิภาพของศาลยุติธรรม

๑.๗ การทำภารกิจสอดคล้องกับพันธกรณีและความผูกพันตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทย

มีต่อรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศใด ในเรื่องใด

ไม่มี

๒. ผู้ทำภารกิจ

๒.๑ เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพ ต้นทุน และความคล่องตัวแล้ว เหตุใดจึงไม่ควรให้เอกชนทำภารกิจนี้ เนื่องจากเป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งเป็นอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานของศาลโดยตรง

ภารกิจนี้ควรทำร่วมกับเอกชนหรือไม่ อย่างไร

ภารกิจนี้ไม่ควรทำร่วมกับเอกชน การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาโดยตรง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อประชาชน

๒.๒ เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพและประโยชน์ที่จะเกิดแก่การให้บริการประชาชน ควรทำภารกิจนี้ร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพและประโยชน์ที่จะเกิดแก่การให้บริการประชาชนแล้ว การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาโดยตรง จึงไม่ควรให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม

๒.๓ ภารกิจดังกล่าวหากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำ จะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่าหรือไม่

๓. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๓.๑ การจัดทำภารกิจนั้นมีความสอดคล้องกับเรื่องใด อย่างไร

- หน้าที่หลักของหน่วยงานของรัฐ (ตามภารกิจพื้นฐาน (Function)) ในเรื่อง การพิจารณาพิพากษาคดี
- หน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐ ในเรื่อง.....
- ยุทธศาสตร์ชาติ ในเรื่อง.....
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่อง.....
- แนวทางการปฏิรูปประเทศ ในเรื่อง.....

๓.๒ การทำภารกิจนั้นสามารถใช้มาตรการทางบริหารโดยไม่ต้องออกกฎหมายได้หรือไม่

ไม่ได้ เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของคู่ความในคดีอาญา และอำนาจของผู้พิพากษาในการพิจารณาอาชญากรรม

ถ้าใช้มาตรการทางบริหารจะมีอุปสรรคอย่างไร

อาจมีความไม่ชัดเจนและเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบเป็นการทั่วไป จึงไม่สมควรใช้มาตรการทางบริหาร

๓.๓ ในการทำภารกิจนั้น เหตุใดจึงจำเป็นต้องตรากฎหมายในขณะนี้

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปัจจุบัน ไม่มีการกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้

๓.๔ การใช้บังคับกฎหมายและระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย

(ก) การใช้บังคับกฎหมาย

ต้องใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ทั่วประเทศ เนื่องจากมีผลบังคับใช้กับข้าราชการตุลาการทั่วประเทศ

ททยอยใช้บังคับเป็นท้องที่ ๆ ไป เนื่องจาก.....

ใช้บังคับเป็นบางท้องที่ เนื่องจาก.....

(ข) ระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย

ใช้บังคับทันทีที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มีการทอดระยะเวลาในการบังคับใช้เป็นเวลาเท่าใด เพราะเหตุใด.....

ควรกำหนดระยะเวลาการสิ้นสุดไว้ด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

๓.๕ เหตุใดจึงไม่สมควรตราเป็นกฎในลักษณะอื่น เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่น
กฎหมายฉบับนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของคู่ความและการพิจารณาพิพากษาคดีของ
ผู้พิพากษา

๓.๖ ลักษณะการใช้บังคับ

- ควบคุม(ข้ามไปข้อ ๓.๗)   กำกับ/ติดตาม (ข้ามไปข้อ ๓.๘)   ส่งเสริม
 ระบบผสม

เหตุใดจึงต้องใช้ระบบดังกล่าว

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องดังกล่าว
จึงเสนอแก้ไขปรับปรุงเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความมากยิ่งขึ้น

๓.๗ การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย

ไม่ใช้ระบบอนุญาต

๓.๗.๑ เพราะเหตุใดจึงกำหนดให้ใช้ระบบการอนุมัติ การอนุญาต หรือใช้ระบบอื่นที่มีผลเป็น
การควบคุม

.....

๓.๗.๒ มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการอนุญาตหรือไม่ ถ้ามี มีความจำเป็น อย่างไร.....

๓.๗.๓ มีหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจในการอนุญาตหรือไม่.....

อย่างไร.....

๓.๗.๔ มีขั้นตอนและระยะเวลาที่แน่นอนในการอนุญาตหรือไม่.....

๓.๗.๕ มีการเปิดโอกาสให้อุทธรณ์การปฏิเสธคำขอ การให้ยื่นคำขอใหม่ หรือไม่ อย่างไร

.....

๓.๗.๖ มีการต่ออายุการอนุญาตหรือไม่.....

มีการตรวจสอบก่อนการต่อใบอนุญาตหรือไม่.....

๓.๘ การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย

ไม่มีใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย

๓.๘.๑ กฎหมายที่จะตราขึ้นมีการใช้ระบบคณะกรรมการ หรือไม่ มีความจำเป็นอย่างไร

.....

๓.๘.๒ คณะกรรมการที่กำหนดขึ้นมีอำนาจซ้ำซ้อนกับคณะกรรมการอื่นหรือไม่

.....

หากมีความซ้ำซ้อน จะดำเนินการอย่างไรกับคณะกรรมการอื่นนั้น

.....

๓.๘.๓ องค์ประกอบของคณะกรรมการมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือนายกรัฐมนตรี
หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือไม่.....

เหตุใดจึงต้องกำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการ.....

๓.๙ มีกรอบหรือแนวทางการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร

ไม่มีการใช้ดุลพินิจของข้าราชการตุลาการ

๓.๑๐ ประเภทของโทษที่กำหนด

- โทษทางอาญา   โทษทางปกครอง   ระบบผสม
 ไม่มีการกำหนดโทษ

๓.๑๑ การกำหนดโทษทางอาญาจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายสัมฤทธิ์ผล เพราะเหตุใด

-

๓.๑๒ ความผิดที่กำหนดให้เป็นโทษทางอาญาเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงอย่างไร

-

๔. ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

๔.๑ การดำเนินการตามภารกิจในเรื่องนี้มีกฎหมายอื่นในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกัน หรือไม่
ไม่มี

๔.๒ ในกรณีที่มีกฎหมายขึ้นใหม่ เหตุใดจึงไม่ยกเลิก แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกันที่มีอยู่
ไม่มี

๕. ผลกระทบและความคุ้มค่า

๕.๑ ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้บังคับกฎหมาย

- ผู้มีหน้าที่ตามร่างกฎหมายหรือที่จะได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมายนั้นโดยตรง
 ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย
 คู่ความในคดี

๕.๒ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่บุคคลดังกล่าว

ด้านเศรษฐกิจ

- เชิงบวก

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลดีต่อเศรษฐกิจในทางอ้อม กล่าวคือเมื่อมีการ ป้องกันการกลั่น
แกล้งฟ้องร้องกัน และอำนวยความสะดวกดำเนินไปได้โดยไม่ล่าช้าและไม่เสียความเป็นธรรมย่อมจะทำให้
ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และความเชื่อมั่นนี้จะเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมายทั้งด้านการพัฒนา การสร้างเสถียรภาพและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจต่อไป

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก

ไม่มี

- เชิงลบ

ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ

ไม่มี

ด้านสังคม

- เชิงบวก

การที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ให้สิทธิจำเลยแถลงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายสำคัญ ตลอดจน
นำเสนอพยานหลักฐานที่อาจชี้ให้เห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูลได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง
เป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานที่อาจยุติคดีได้ตั้งแต่ต้นทาง เป็นการ
ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของทั้งศาลและคู่ความ และมาตรการนี้ควบคู่ไปกับการให้ราษฎรผู้เป็นโจทก์

ต้องมีต้นทุนในการฟ้องคดีบ้างด้วยการให้เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องนั้น เป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้อง ซึ่งโดยมากเกิดขึ้นเพื่อคุกคามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกในอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ การที่ร่างกฎหมายให้อำนาจศาลสืบพยานลับหลังจำเลยได้โดยเฉพาะในคดีที่จำเลยหลบหนี ก็เพื่อเป็นการป้องกันการประวิงคดีให้ล่าช้า เพราะแต่เดิมมาหากจำเลยหลบหนี ศาลต้องจำหน่ายคดีชั่วคราวเพื่อรอให้ได้ตัวจำเลยมาเพื่อพิจารณาคดีต่อหน้าทุกครั้งตามกฎหมาย ซึ่งกว่าจะได้ตัวจำเลยมาก็กว้างเวลาไปแล้วหลายปีจนคดีขาดอายุความ หรือแม้จะได้ตัวก่อนขาดอายุความแต่พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องก็อาจสูญหายหรือเสื่อมสภาพจนทำให้ขาดน้ำหนักที่จะเอาผิดจำเลยได้ ซึ่งหากจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง การที่ไม่อาจเอาตัวคนผิดมาลงโทษได้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมจนอาจนำไปสู่ความไม่สงบสุขในสังคมได้ การที่ศาลอาจสืบพยานลับหลังในกรณีนี้ย่อมจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ส่วนการกำหนดให้จำเลยที่มีได้ถูกคุมขังต้องแสดงตัวระหว่างอุทธรณ์ฎีกานั้นก็เพื่อป้องกันมิให้จำเลยใช้สิทธิไม่สุจริตในกระบวนการยุติธรรม โดยการที่ใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาเป็นการใช้ทรัพยากรของรัฐหรือส่วนรวมในการขอความยุติธรรม ซึ่งเมื่อจะถือเอาประโยชน์จากส่วนรวมแล้วก็จำต้องร่วมแบกรับต้นทุนด้วยการอยู่เผชิญผลของคดีและยอมรับอำนาจรัฐในการบังคับตามคำพิพากษาของศาล หากจำเลยจะยังคงหลบหนีต่อไปหากคำพิพากษาเป็นผลร้ายกับตนนั้นย่อมเท่ากับเอาเปรียบส่วนรวมหรือเอาแต่ได้อยู่ฝ่ายเดียว และการกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้ย่อมเป็นการป้องกันมิให้จำเลยที่ประสงค์จะอุทธรณ์หรือฎีกามีให้หลบหนีอีกด้วย

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก

ผู้พิพากษาและประชาชน

- เชิงลบ

การที่ศาลอาจสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในบางกรณีอาจมีประเด็นว่าเป็นการลิดรอนสิทธิในการได้รับการพิจารณาต่อหน้าหรือไม่ ซึ่งแม้อาจยังเป็นที่ถกเถียงกันได้ แต่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษก็มีการวางหลักกฎหมายโดยศาลสูงสุดแล้วว่าไม่ถือเป็นการลิดรอนหรือจำกัดสิทธิดังกล่าว เพราะถือว่าจำเลยทราบสิทธินั้นดีอยู่แล้วแต่เลือกจะสละสิทธิไปเองโดยสมัครใจ

นอกจากนี้ อาจมีประเด็นต่อไปได้ว่าการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยนั้นอาจทำให้ศาลขาดข้อเท็จจริงหรือมุมมองสำคัญจากฝั่งจำเลยซึ่งอาจทำให้ค้นพบความจริงว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ก็เป็นได้แม้จำเลยจะหลบหนีก็ตาม เพราะในคดีอาญานั้นการค้นหาความจริงเป็นสาระสำคัญ อย่างไรก็ตามในคดีอาญามีหลักอยู่ว่ารัฐหรือโจทก์เป็นผู้มีภาระพิสูจน์ให้ศาลสันสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำผิดจริง ดังนั้น แม้จำเลยจะมีได้อยู่ฟังการพิจารณา โจทก์ก็ยังคงมีภาระการพิสูจน์ในระดับสูงเช่นนี้อยู่ดี และในคดีที่มีข้อหารุนแรง กฎหมายก็กำหนดให้จำเลยต้องมีทนายโดยทนายก็มีหน้าที่ตามวิชาชีพที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของลูกค้าโดยไม่ขัดกับความเป็นธรรม อีกทั้งศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานด้วยความระมัดระวังรอบคอบอยู่แล้ว ข้อกังวลนี้จึงอาจไม่ร้ายแรงเท่าใดนัก

ในส่วนที่กำหนดให้จำเลยต้องแสดงตัวเมื่อจะใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกา อาจมีข้อกังวลว่าเป็น การจำกัดสิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมหรือไม่ เพราะถึงอย่างไรแม้จำเลยจะไม่มาศาลแต่ก็ ยังมีทนายความซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนได้ และอาจมองได้ว่าโดยสภาพแล้วคดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาสามารถ ดำเนินไปได้โดยไม่ต้องให้จำเลยมาแสดงตัวแต่อย่างใด อีกทั้งในคดีอาญานั้นการค้นหาความจริง เป็นสาระสำคัญเพื่อที่จะนำตัวคนร้ายมาลงโทษให้ถูกคนและไม่กระทบผู้บริสุทธิ์ การที่จำเลยหลบหนีไป ในขณะที่คดียังไม่ถึงที่สุด ในแง่หนึ่งอาจมองได้ว่่าก็เพราะกฎหมายยังสันนิษฐานว่าเขายังเป็นผู้บริสุทธิ์ และอาจมีการตีความกฎหมายได้ว่าเมื่อคดียังไม่ถึงที่สุดรัฐยังไม่อาจบังคับโทษกับจำเลยได้แม้ศาลล่าง จะพิพากษาลงโทษไว้ก็ตาม ทั้งอาจมีข้อกังวลว่าในกรณีที่มีการสืบพยานลับหลังในศาลชั้นต้น หากไม่ให้ สิทธิจำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วจะเป็นการปิดช่องทางในการพิจารณาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย อย่างครบถ้วนรอบด้านหรือไม่

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ

ไม่มี

ด้านอื่น ๆ ด้านงบประมาณ

- เชิงบวก

การที่ศาลสามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสำคัญจากฝั่งจำเลย ซึ่งอาจส่งผลให้ศาลพบว่าคดีไม่มีมูลและยกฟ้องได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ย่อมจะทำให้รัฐประหยัด งบประมาณที่ต้องใช้ในการพิจารณาคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ไปได้มาก ทั้งการกำหนดให้ราษฎรที่เป็นโจทก์ ในคดีอาญาต้องเสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องด้วยนั้นก็ทำให้รัฐประหยัด งบประมาณที่ต้องใช้ในการนี้ไปได้อีกส่วนหนึ่ง

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก

จำเลยกรณีที่จำเลยมีสิทธิได้รับการตั้งทนายความและสามารถแถลงให้ศาลทราบถึง พยานหลักฐานที่ควรเรียกมาพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และรวมถึงโจทก์ที่จะได้รับการพิจารณา พิพากษาคดีโดยเร็วยิ่งขึ้นในกรณีเมื่อปรากฏตามหลักเกณฑ์ที่ศาลอาจพิจารณาและสืบพยานลับหลัง จำเลยได้ และผู้พิพากษาสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาได้โดยเร็วยิ่งขึ้น

- เชิงลบ

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ

จำเลยอาจได้รับผลกระทบในเชิงลบจากหลักการที่กำหนดให้ศาลสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ในบางกรณี และอาจเป็นการสร้างหน้าที่เพิ่มเติมให้แก่จำเลยที่ไม่ถูกคุมขังในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาต้อง แสดงตนเพื่อยื่นอุทธรณ์ฎีกา

๕.๓ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด

จำเลยอาจได้รับผลกระทบจากหลักการที่ให้ศาลสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในบางกรณีและ การกำหนดให้จำเลยที่ไม่ถูกคุมขังในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาต้องแสดงตนเพื่อยื่นอุทธรณ์ฎีกา อย่างไรก็ตาม กรณีมี แนวทางการตีความที่ไม่ถือว่าสิทธิของจำเลยในการได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้า เปิดเผย รวดเร็วและ เป็นธรรมถูกระงับ เนื่องจากจำเลยเหล่านี้รับทราบสิทธิดังกล่าวมาตั้งแต่แรกแล้วแต่จำเลยเลือก ที่จะสละสิทธินั้นเองโดยสมัครใจ จึงมิใช่กรณีที่รัฐไปจำกัดหรือลิดรอนสิทธิของจำเลยแต่อย่างใด

ทั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางการตีความของประเทศสหรัฐอเมริกาในคดี Crosby v. USA (1993) และในประเทศอังกฤษในคดี Regina v. Jones (2002)

การจำกัดนั้นเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่ อย่างไร

- การจำกัดสิทธิตามร่างพระราชบัญญัตินี้ในเรื่องการสืบพยานลับหลังจำเลย เป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็น และการรวมถึงการกำหนดให้จำเลยที่ไม่ถูกคุมขังในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาต้องแสดงตนเพื่อยื่นอุทธรณ์ฎีกาเท่านั้น

๕.๔ ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

๕.๔.๑ ประชาชนจะมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นในเรื่องใด อย่างไร และเพียงใด หรือเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด

ประชาชนจะได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยเฉพาะในด้านการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมากขึ้นด้วยมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกัน โดยให้ศาลเข้าถึงพยานหลักฐานของฝั่งจำเลยได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องอันอาจทำให้ศาลพิพากษายกฟ้องเพราะคดีไม่มีมูลได้ตั้งแต่ต้นคดี ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลาของคู่ความ ทั้งการให้ศาลสืบพยานลับหลังจำเลยที่หลบหนีได้จะเป็นการทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเร็วขึ้น ไม่ต้องล่าช้าอันเนื่องจากการประวิงคดีอันจะทำให้ผู้เสียหายและสังคมไม่อาจได้รับความเป็นธรรมในเวลาอันควร ทั้งไม่ต้องเกรงว่าจะพยานหลักฐานจะสุมเสี่ยงต่อการสูญหายหรือเสื่อมสภาพเพราะเวลาที่เนิ่นช้าไปอีกด้วย จึงนับว่าการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕.๔.๒ เศรษฐกิจหรือสังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เพียงใด

มาตรการตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการเสริมสร้างการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีไม่ล่าช้า และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการกลั่นฟ้อง อันเป็นการส่งเสริมให้หลักนิติธรรมเข้มแข็งและเอื้อต่อความสงบสุขในสังคมซึ่งเหตุปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นสาระสำคัญหนึ่งของการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เพราะความยั่งยืนไม่ว่าในแง่ใดจะมีขึ้นไม่ได้หากสังคมปราศจากความสงบสุขและหลักนิติธรรม

๕.๔.๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพหรือนวัตกรรมในการปฏิบัติราชการอย่างไร

ด้วยการป้องกันการกลั่นฟ้อง การให้สืบพยานลับหลังเมื่อจำเลยหลบหนี และการให้จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาได้ต้องมาแสดงตัวก่อน การอำนวยความสะดวกยุติธรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นรวดเร็วขึ้น และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

๕.๔.๔ วิธีการและระยะเวลาประเมินผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ
ได้แก่

ไม่มี

๕.๕ ความยุ่งยากที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

ไม่มี

๕.๖ ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชน และการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ

ภารกิจตามร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ก่อภาระงบประมาณที่เพิ่มขึ้น แม้จะมีบทบัญญัติบางประการที่เป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยแต่ก็อยู่ในกรอบเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวก

ความยุติธรรมให้แก่คู่ความทุกฝ่าย และเป็นการพัฒนากระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีให้สามารถดำเนินไปได้โดยเร็วยิ่งขึ้น จึงมีความคุ้มค่าเมื่อเทียบเคียงต้นทุนกับประโยชน์ที่จะได้รับ

๖. ความพร้อมของรัฐ

๖.๑ ความพร้อมของรัฐ

(ก) กำลังคนที่คาดว่าจะต้องใช้

ไม่มีความต้องการกำลังคนเพิ่ม เนื่องจากเป็นอัตรากำลังที่มีอยู่แล้ว

(ข) คุณวุฒิและประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นต้องมี

เป็นข้าราชการตุลาการ

(ค) งบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในระยะห้าปีแรก โดยแยกเป็นงบดำเนินการและงบลงทุน

.....

๖.๒ ในกรณีที่เป็นร่างกฎหมายที่มีผลต่อการจัดตั้งหน่วยงานหรืออัตรากำลัง มีความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตรากำลังและงบประมาณหรือไม่ อย่างไร

ไม่มีผลเป็นการจัดตั้งหน่วยงานหรืออัตรากำลัง

๖.๓ วิธีการที่จะให้ผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของกฎหมายมีความเข้าใจและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย

มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ทางเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th/> และเมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้เป็นกฎหมายจะมีหนังสือเวียนถึงส่วนราชการต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้รักษาการตามกฎหมาย

๗.๑ มีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติการกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับหน่วยงานนั้นอย่างไร

ไม่มี.....

๗.๒ มีความเกี่ยวข้องหรือผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

๗.๓ มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

๗.๔ ผู้รักษาการตามกฎหมาย ได้แก่

ประธานศาลฎีกา เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย เนื่องจาก

ร่างกฎหมายนี้เป็นการกำกับดูแลการบริหารงานข้าราชการฝ่ายตุลาการ จึงจำเป็นที่จะให้

ประมุขของศาลยุติธรรมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๘. วิธีการทำงานและตรวจสอบ

๘.๑ ระบบการทำงานที่กำหนดสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่

เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

- ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๘.๒ การเปิดเผยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๘.๒.๑ ในกฎหมายมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใดบ้าง แต่ละขั้นตอนใช้เวลาดำเนินการเท่าใด

ในร่างกฎหมายนี้มีได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน

๘.๒.๒ หากมีการใช้ดุลพินิจ การใช้ดุลพินิจสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรมอย่างไร

ไม่มี

๘.๒.๓ ในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ใช้หลักกระจายอำนาจ หรือมอบอำนาจเพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างไร

ไม่มี

๘.๓ มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจอย่างไรบ้าง

๘.๓.๑ มีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานภายในหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

๘.๓.๒ มีกระบวนการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

๙ การจัดทำกฎหมายลำดับรอง

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการกำหนดให้จัดทำกฎหมายลำดับรอง

๙.๑ ได้จัดทำแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา ตลอดจนกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองนั้น หรือไม่

สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดทำแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองแล้ว

ได้ยกร่างกฎหมายลำดับรองในเรื่องใดบ้าง

(ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลแต่งตั้งตามมาตรา ๑๖๕/๑ พ.ศ. ....

๙.๒ มีกรอบในการตรานโยบายเพื่อป้องกันการขยายอำนาจหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่ประชาชนเกินสมควรอย่างไร

ไม่มี

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

มีการรับฟังความคิดเห็น

ไม่มีการรับฟังความคิดเห็น

๑๐.๑ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรืออาจได้รับผลกระทบที่รับฟังความคิดเห็น

เพื่อให้การตรากฎหมายของศาลยุติธรรมสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคสอง ในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง สำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินการออกประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และได้แจ้งการประกาศดังกล่าวให้ผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม และบุคคลทั่วไปทราบ

หน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นชอบด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยสำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีข้อสังเกตซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมรับไว้ประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต่อไป

ภาคประชาชน/องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประชาชนทั่วไป

สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นทางกฎหมาย โดยกำหนดระยะเวลา ๑๕ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ผ่านทางเว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> จากการรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อรับฟังความเห็นทางกฎหมาย ระหว่างวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ โดยมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒ คน จากจำนวนความเห็นทั้งหมด ๒ คน (คิดเป็นจำนวนร้อยละ ๑๐๐) เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) ซึ่งเห็นด้วยกับการไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย โดยคดีเกี่ยวกับการทุจริตที่มีความเสียหายจำนวนมากที่มีผลกระทบกับความเสียหายของประชาชนหรือที่เกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดิน เพราะที่ผ่านมาผู้กระทำความผิดไม่เคยเกรงกลัวต่อโทษที่มีสภาพบังคับอย่างสูงและเข้มข้นเกี่ยวกับโทษประหารหรือจำคุก แต่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ จะกลัวที่จะถูกยึดทรัพย์กลับคืนหลวงหรือเจ้าของทรัพย์ด้วยเหตุที่ว่า มีช่องว่างของบทบัญญัติกฎหมายที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมเดินต่อไปไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาล หรือแม้ถูกฟ้องต่อศาลตกเป็นจำเลยแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็ไม่กลัวยาเกรงแต่อย่างใด ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อคดีเดินต่อไปไม่ได้ เพราะบทบัญญัติกฎหมายไม่ให้ฟ้อง เมื่อคดีไม่จบถึงที่สุดก็จะไม่สามารถยึดทรัพย์ที่ทุจริตไปมาเป็นของรัฐหรือคืนประชาชน ผู้กระทำความผิดสามารถหลบหนีไปแสวงสุขกับเงินที่ทุจริตไปเรื่อย ๆ จนคดีขาดอายุความทางอาญา เพราะการบังคับคดีส่วนแบ่ง (เงินที่ทุจริต) ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามมาตรา ๔๖ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องอาศัยข้อเท็จจริงทางอาญาตามมติดำเนินการ จึงเห็นด้วยกับการฟ้องคดีต่อศาลที่ผู้ต้องหาหลบหนีโดยไม่ต้องมีตัวผู้ต้องหาพร้อมคำฟ้อง และเห็นด้วยกับการพิจารณา

คดีลับหลังจำเลยในคดีที่จำเลยหลบหนีเพื่อให้กระบวนการพิจารณาของศาลดำเนินการไปได้เพื่อมุ่งบังคับคดี ส่วนแบ่งได้ แม้จะนำตัวจำเลยมาลงโทษไม่ได้

๒. เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) โดยมีข้อสังเกตว่า

๒.๑ ศาลสามารถยกฟ้องไม่มีมูล เนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำความผิดได้หรือไม่ หรือพิจารณาในเรื่องครบองค์ประกอบความผิดเท่านั้น

๒.๒ เห็นด้วยกับกรณีจำเลยหลบหนี โดยมีข้อสังเกตว่าสมควรให้จำเลยต้องมาปรากฏตัว หน้าศาลสักครั้งหนึ่งก่อนแล้วจึงจะสามารถพิจารณาลับหลังหรือไม่ เพราะในคดี Crosby ศาลได้กล่าวถึงกรณีจำเลยไม่มาศาลว่า ในกรณีที่ความผิดไม่ใช่ระวางโทษประหารชีวิต เมื่อการพิจารณาคดีได้เริ่มขึ้นและจำเลยไม่มาศาลถือเป็นการสละสิทธิในการสืบพยานต่อหน้าจำเลยและศาลสามารถดำเนิน กระบวนการพิจารณาเสมือนจำเลยยังอยู่ในศาล และใน Federal Rules ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงข้อยกเว้นในการสืบพยานต่อหน้าจำเลยไว้ในข้อ ๔๓ ว่าเมื่อการพิจารณาของศาลได้เริ่มขึ้นแล้ว จำเลยอาจสละสิทธิการสืบพยานต่อหน้าได้เมื่อจำเลยไม่มา ศาลอย่างสมัครใจ (the defendant waives his or her right to be present if he or she voluntarily leaves the trial after it has commenced) เลยไม่แน่ใจว่าการแก้ไขดังกล่าวได้ ค้ำครองสิทธิของจำเลยอย่างเพียงพอหรือไม่ หรือให้สิทธิจำเลยในการอุทธรณ์การพิพากษา กรณีจำเลยไม่มาศาลไว้อย่างเพียงพอหรือไม่

๒.๓ เห็นด้วยกับประเด็นเรื่องยื่นอุทธรณ์ต้องแสดงตน แต่เมื่อพิจารณาบริบทของการ จำกัดสิทธิของจำเลยก่อนหน้านี้ในเรื่องที่สามารถพิจารณาและพิพากษาคดีลับหลังได้นั้น จะเป็นการ จำกัดสิทธิของจำเลยมากเกินไปหรือไม่

องค์กรอื่น ได้แก่.....

๑๐.๒ มีการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นต่อประชาชนหรือไม่ อย่างไร

สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) และได้ดำเนินการเปิดเผยแพร่ผลการรับฟังความคิดเห็น ผ่านทางเว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นทางกฎหมาย <http://www.coj.go.th>

๑๐.๓ จัดทำสรุปผลการรับฟังความเห็นและเสนอมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

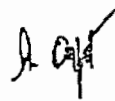
จัดทำ ไม่มีการจัดทำ

ในกรณีจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น มีสาระสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้หรือไม่

- วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น
- จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละเรื่อง
- พื้นที่ในการรับฟังความคิดเห็น
- ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น
- ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น

คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็นและการนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย ปรากฏตามสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นแนบท้าย

ขอรับรองว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรีฯ และระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีฯ แล้ว

(นายอริคม อินทุภูติ)

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

วันที่ ๕ ส.ย. ๒๕๖๐ -

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม

ส่วนพัฒนามากฎหมาย

โทรศัพท์ 0 2512 8373

โทรสาร 0 2512 8471

บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกต

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)*

ข้อดี

๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีการตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และกำหนดให้จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้แสดงเอกสารหลักฐานที่สำคัญ ในการหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ได้ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นของวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยให้เกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

๒. การกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยในบางกรณีโดยเฉพาะกรณีจำเลยหลบหนีระหว่างการพิจารณานั้น ทำให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีเร็วขึ้น ไม่ล่าช้าอันเนื่องมาจากการประวิงเวลาในการพิจารณาคดีอันจะทำให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมในเวลาอันสมควร ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้ง สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม

---

* เรียบเรียงโดย นางสาวพันธุ์ทิพา ทอมทิพย์ วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)

บทความที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง
การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)
เรื่อง “ทำไมต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา”

จากข่าวสารที่ปรากฏว่า ศาลอาญานัดไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าคดีมีมูลหรือคดีไม่มีมูล ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จึงมีข้อสงสัยว่าทำไมศาลอาญานัดไต่สวนมูลฟ้องก่อนพิจารณาคดีสืบพยาน โจทก์และพยานจำเลย และเหตุใดคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ศาลจึงไม่ไต่สวนมูลฟ้อง “การไต่สวนมูลฟ้อง” คือ กระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีที่จำเลยต้องหาว่ากระทำความผิด

ความผิดอาญาผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย การฟ้องคดีอาญาต้องกระทำให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดโดยเคร่งครัด

คดีอาญาที่อัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะคดีอาญาที่อัยการเป็นโจทก์นั้น ก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องต่อศาล ได้มีการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและพิจารณาแล้วว่ามีมูลความผิดจริงสมควรสั่งฟ้องเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ในทางปฏิบัติศาลจึงไม่ไต่สวนมูลฟ้องโดยสั่งประทับฟ้องไปเลย

ไม่มีบทกฎหมายใดที่บัญญัติว่าพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวน และฟ้องคดีด้วยเหตุที่จำเลยยังทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาอยู่ ทั้งจำเลยก็ได้ให้การรับสารภาพตามฟ้อง ซึ่งรวมตลอดถึงว่าคดีมีการสอบสวนโดยชอบแล้วโจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องคดี แต่ในคดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเองกฎหมายกำหนดให้ศาลทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบของความผิด เพราะความผิดนั้นยังไม่ได้มีการสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานมาก่อนว่าคดีมีมูลความผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันแล้วศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

แม้พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องจำเลยข้อหาภัยยกออกแล้ว โจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายก็มีอำนาจฟ้องจำเลยในข้อหาความผิดเดียวกันเป็นคดีใหม่ต่างหากได้ ไม่มีกฎหมายห้ามไว้ และเมื่อศาลสั่งรวมคดีเข้าด้วยกันแล้ว คดีของโจทก์ร่วมก็ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องอีก

ในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ ก่อนศาลชั้นต้นประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเป็นคู่ความ การที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ของโจทก์และให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จำเลยย่อมไม่มีสิทธิที่จะฎีกาคัดค้านคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้

* ที่มา : ทำไมต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา, โดย สราวุธ เบญจกุล รองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๑, ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ <https://mgronline.com/daily/detail/9540000021812>.

ตัวอย่าง เช่น โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นนายทหารประจำการกับจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ซึ่งเป็นพลเรือนต่อศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นศาลพลเรือน กล่าวหาว่าร่วมกันกระทำความผิดในทางอาญา ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าคดีของโจทก์มีมูลเฉพาะจำเลยที่ ๒ ให้ยกฟ้องสำหรับจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ คดีถึงที่สุด เมื่อปรากฏตามคำฟ้องของโจทก์ว่าจำเลยที่ ๒ เป็นนายทหารประจำการ ตำแหน่งรองเจ้ากรมอุตสาหกรรมทหารจำเลยที่ ๒ จึงเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖(๑) ศาลพลเรือนจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาจำเลยที่ ๒ ได้

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นจะพิพากษายกฟ้องโดยไม่นัดไต่สวนมูลฟ้อง หรือนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้องโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้องหรือไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้อง ก็ได้ทั้งสิ้น เพราะเป็นดุลยพินิจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นเห็นว่าคดีพอที่จะวินิจฉัยชี้ขาดได้ และมีคำสั่งให้งดการไต่สวนมูลฟ้องและนัดฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาไปย่อมมีอำนาจกระทำได้

แม้ฟ้องของโจทก์จะสมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เมื่อศาลพิจารณาคำฟ้องแล้ว เห็นว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ชอบที่จะยกฟ้องโจทก์เสียได้ โดยไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป

ถ้าศาลเห็นว่าเท่าที่พยานโจทก์เบิกความขึ้นไต่สวนมูลฟ้องจะเป็นพยานก็คนก็ตาม ทำให้ศาลพอวินิจฉัยได้แล้ว ศาลก็อาจสั่งงดสืบพยานโจทก์ที่เหลืออยู่เสียก็ได้

การฟังพยานหลักฐานชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับชั้นพิจารณาแตกต่างกันในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เพียงได้ข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบฐานความผิดที่ฟ้องโดยไม่มีข้อพิรุธอันเป็นที่ประจักษ์ชัดก็ฟังได้ว่า ความผิดฐานนั้นมีมูล ส่วนข้อเท็จจริงที่ได้ความจะเป็นความจริงหรือไม่ เป็นข้อที่จะต้องพิสูจน์กันอีก ชั้นหนึ่งในชั้นพิจารณา ซึ่งในชั้นนี้จะต้องพิสูจน์ให้สิ้นความสงสัยว่าข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นเป็นความจริง จึงจะฟังได้ว่ามีความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง

การไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนหรือไม่มาก็ได้ และจำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายความเข้ามาซักค้านพยานโจทก์

การสั่งว่าคดีมีมูลนั้นมีผลทำให้บุคคลต้องตกเป็นจำเลยในทันทีที่ต้องยื่นประกันตัว เสียชื่อเสียง สิทธิ เสรีภาพ และเดือดร้อน ทุกข์กายทุกข์ใจ ดังนั้น ก่อนมีคำสั่งศาลต้องพิจารณา พินิจพิเคราะห์ข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบ นอกจากนี้การไต่สวนมูลฟ้องยังเป็นกระบวนการกลั่นกรอง ซึ่งทำให้คดีที่ไม่จำเป็นเข้าสู่การพิจารณาหรือคดีที่ต้องพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุใดตามกฎหมาย เข้าสู่ระบบมากเกินความจำเป็น ทำให้ระบบยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นและทำให้การพิจารณาคดี อื่นรวดเร็วขึ้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือ ความ อยติธรรม

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง
การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)
เรื่อง “การสืบพยานลับหลังจำเลยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย”

หลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยตามกฎหมายของไทยพบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีการนำหลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยมาใช้ ได้แก่ มาตรา ๑๗๒ ทวิ มาตรา ๑๘๐ มาตรา ๒๓๐ และมาตรา ๒๓๗ ทวิ โดยในแต่ละมาตราก็มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และนอกจากนี้ในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็มีบทบัญญัติให้ศาลพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้เช่นกัน ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

๑. ระบบการดำเนินคดี

๑.๑ ระบบกล่าวหา (Accusatorial หรือ adversary system) ระบบกล่าวหาเป็นระบบที่มีบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งได้แก่ ผู้เสียหาย ได้นำเรื่องมาฟ้องกล่าวหาบุคคลคนหนึ่งต่อผู้มีอำนาจการชำระความ เพื่อให้ผู้มีอำนาจนั้นชำระความให้แก่ตน ระบบกล่าวหานี้เป็นระบบที่ใช้กันอยู่ในประเทศอังกฤษและประเทศอเมริกา หรือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เป็นประเทศในสกุลของกฎหมายจารีตประเพณี ในระบบกล่าวหามีการพิจารณาคดีในลักษณะของการ “ต่อสู้” ระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่าย โดยให้คู่ความแต่ละฝ่ายนำเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ของตนต่อศาล และเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ในระบบนี้ถือหลักว่าคู่ความทั้งสองฝ่ายต้องมาศาลในฐานะเท่าเทียมกัน ส่วนศาลนั้นจะวางตัวเป็นกลาง และมีหน้าที่เพียงพิจารณาคดีตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลเท่านั้น และสิ่งที่ถือว่าเป็นกลไกสำคัญในระบบนี้ก็คือ “การถามค้าน” (Cross - examination) ในระบบกล่าวหาเชื่อว่าการเปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามถามค้านพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ความจริง ในระบบกล่าวหาที่คู่ความในคดีจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสืบพยานเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย โดยศาลไม่สามารถที่จะสืบพยานได้เอง เว้นแต่กรณีจำเป็นเพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนในเวลาพยานเบิกความและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตามศาลก็ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในการซักถาม จึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินคดีแบระบบกล่าวหาเป็นการที่จะนำไปสู่ความจริงในคดีได้ เกิดจากการที่คู่ความทั้งสองฝ่ายเผชิญหน้าในลักษณะของการต่อสู้กัน และเกิดจากการถามค้านพยานฝ่ายปรปักษ์

* ที่มา : กุ้เกียรติ เมืองสง, วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพิจารณาคดีลับหลังจำเลย”, หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, พ.ศ. ๒๕๕๐, น. ๕๐-๘๑.

การดำเนินคดีระบบกล่าวหาสามารถสรุปได้ดังนี้

(๑) ศาลทำหน้าที่เป็นคนกลาง ควบคุมดูแลให้คู่ความทั้งสองฝ่ายดำเนินคดีไปตามกฎเกณฑ์โดยเคร่งครัด ศาลไม่มีหน้าที่ในการเริ่มต้นสืบพยาน และรวมถึงการซักถามหรือถามค้าน เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในกรณีที่คำพยานยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้เข้าใจได้ ศาลไม่มีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมและไม่มีอำนาจช่วยคู่ความแสวงหาพยานหลักฐาน

(๒) ระบบกล่าวหาที่มีกฎเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัด ศาลใช้ดุลพินิจได้น้อย มีบทบาทพยานที่เด็ดขาด การซักถามหรือถามค้านเป็นไปโดยเคร่งครัด มีการวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาเสนอโดยคณะลูกขุน

(๓) ลักษณะของการดำเนินคดีเป็นลักษณะของการต่อสู้กันและกันอย่างชัดเจน การดำเนินการพิจารณามีลักษณะเปิดเผยต่อหน้าจำเลย จำเลยมีโอกาสเผชิญหน้ากับพยาน และเชื่อว่าการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงนั้นเกิดจากการที่จำเลยได้ใช้สิทธิในการถามค้าน ในระบบนี้ศาลไม่ช่วยเหลือโจทก์ในการแสวงหาพยานหลักฐาน ซึ่งบางครั้งศาลพิพากษายกฟ้องทั้งที่ปรากฏว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด

๑.๒ ระบบไต่สวน (Inquisitorial system) ระบบไต่สวนเป็นระบบที่ใช้อยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความในประเศภาคพื้นยุโรป หรือในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน เป็นต้น หลักสำคัญก็คือ ในการค้นหาความจริงเป็นหน้าที่ของศาล ศาลมีบทบาทในการสืบพยานหรือดสืบพยาน และมีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาล ในการถามพยานศาลเป็นผู้ถามพยานก่อน จากนั้นคู่ความจึงค่อยซักถาม ศาลมีอำนาจกว้างขวางในการใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐาน และดุลพินิจนี้มักถูกโต้แย้งไม่ได้ และศาลยังมีดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอย่างเต็มที่ ศาลจะทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงเพื่อหาข้อยุติ คู่ความมีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานเพื่อช่วยเหลือศาลให้ทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ในการแสวงหาความจริงในระบบไต่สวนนี้มีแนวความคิดว่า “รัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย” ดังนั้นรูปแบบในการดำเนินคดีจึงเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ ซึ่งไม่มีลักษณะของการดำเนินคดีแบบต่อสู้ระหว่างคู่ความสองฝ่าย จึงเห็นได้ว่าสาระสำคัญของระบบไต่สวนอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจะค้นหาความจริงได้ จึงไม่มีการวางระเบียบที่จะให้คู่ความต้องมาปฏิบัติต่อหน้าศาล เพื่อต่อสู้กันอย่างในระบบกล่าวหา จึงอาจกล่าวได้ว่าในระบบไต่สวนนี้ คู่ความอาจไม่ต้องการเผชิญหน้ากัน (Confrontation) ต่อหน้าศาล คือ การพิจารณาและสืบพยานอาจทำกลับหลังจำเลยได้

การดำเนินคดีระบบไต่สวนอาจสรุปได้ดังนี้

- (๑) ศาลมีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการพิจารณาและถือเป็นอำนาจหน้าที่หลักของศาล
- (๒) คู่ความทั้งสองฝ่ายในคดีเป็นเพียงผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริงในคดี
- (๓) ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม ไม่ถูกจำกัดแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลเท่านั้น

๒. หลักการสืบพยานลับหลังจำเลยในคดีอาญา

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการสืบพยานบุคคลในคดีอาญามีหลักอยู่ว่า “การพิจารณาและการสืบพยานต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” ปรากฏตามมาตรา ๑๗๒ หลักการพิจารณาต่อหน้าจำเลยนี้ ถือเป็นหลักการของระบบกล่าวหาที่บัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริงได้เอง หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเรานั้น มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ซึ่งก็เป็นไปตามหลักการของระบบไต่สวน ดังนี้

๒.๑ การสืบพยานลับหลังจำเลยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑) การสืบพยานลับหลังจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ

กรณีตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ บัญญัติว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

(๒) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้

(๓) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

ในคดีที่ศาลจะพิจารณาและสืบพยานตาม (๒) หรือ (๓) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและการสืบพยานที่จะกระทำลึกลับนั้น เป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้นแม้ว่าจะเข้าหลักเกณฑ์แห่งข้อยกเว้นของมาตรา ๑๗๒ ทวิ แต่ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาลับหลังจำเลยหรือไม่ก็ได้

การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ นี้ สามารถกระทำได้ ต่อเมื่อศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง สอบถามคำให้การจำเลยและบันทึกคำให้การจำเลย และเมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อให้ดำเนินคดีโดยไม่ชักช้า ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้

มาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) ศาลสามารถสืบพยานลับหลังได้โดยกฎหมายมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของจำเลยในคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อย จำเลยอาจขออนุญาตศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้เมื่อจำเลยมีทนายความ ซึ่งโดยปกติแล้วศาลก็จะอนุญาตตามที่จำเลยขอ

มาตรา ๑๗๒ ทวิ (๒) เป็นกรณีที่คดีนั้นมีจำเลยหลายคน แต่จำเลยบางคน ไม่ยอมมาศาลในวันนัดสืบพยานโจทก์ ซึ่งโดยปกติหากจำเลยไม่มาศาลต้องเลื่อนการพิจารณาไป มิฉะนั้น

แล้วการพิจารณาการสืบพยานก็ไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลย จึงเป็นการขัดกับหลักตามมาตรา ๑๗๒ แต่ตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๒) นี้ กฎหมายมีเจตนาคุ้มครองจำเลยคนที่มาศาลโดยศาลสามารถพิจารณาสืบพยานเฉพาะจำเลยคนที่มาศาลไปได้ แต่ต้องมีเงื่อนไขว่าพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบนั้นต้องไม่เกี่ยวข้องกับจำเลยคนที่ไม่มาศาล

มาตรา ๑๗๒ ทวิ (๓) เป็นกรณีที่คดีนั้นมีจำเลยหลายคนเช่นกัน เนื่องจากจำเลยบางคนไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานจำเลย โดยทั่วไปก็ไม่สามารถสืบพยานจำเลยไปได้ เนื่องจากขัดกับหลักตามมาตรา ๑๗๒ ที่ต้องทำต่อหน้าจำเลย ซึ่งกรณีนี้กฎหมายก็ให้ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยคนที่ไม่มาศาลได้

ซึ่งข้อสังเกตของมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) นั้น แม้ผลการพิจารณาและการสืบพยานลับหลังจะส่งผลเสียหายแก่จำเลย ศาลก็สามารถรับฟังในทางที่เป็นผลเสียแก่จำเลยได้ เนื่องจากจำเลยมีทนายความคอยช่วยเหลือในการดูแลผลประโยชน์อยู่แล้ว กรณีนี้จึงแตกต่างกับมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๒) และ (๓) ที่ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและสืบพยานที่กระทำลับหลังเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนที่ไม่ได้อยู่ด้วยในการสืบพยาน ซึ่งก็เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคท้าย

สำหรับเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ถือเป็นการนำหลักการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยมาใช้ โดยมาตรา ๑๗๒ ทวิ นี้ เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๙ และที่สำคัญก็คือมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) โดยความเดิมของ (๑) มีความว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสองแล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้

“ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน” จึงเห็นได้ว่า ตามบทบัญญัติเดิมของมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) นั้น กำหนดอัตราโทษจำคุกไว้เพียงไม่เกิน ๓ ปี และมีการกำหนดโทษค่าปรับเพียงไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท และรวมถึงโทษทั้งจำทั้งปรับด้วย ต่อมาความเดิมของมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) ถูกยกเลิกโดยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งนี้ยังคงเนื้อความเดิมของมาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่งไว้ มีความว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสองแล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้ “(๑) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน” จึงเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติ (๑) ที่แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวได้มีการขยายโทษจำคุกเพิ่มขึ้นจากเดิม ๓ ปี เป็นจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑๐ ปี โดยไม่คำนึงถึงโทษปรับ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ซึ่งคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวโดยมากแล้วถือเป็นคดีที่มีความผิดเล็กน้อย และได้มีการตัดบทบัญญัติที่มีทั้งโทษจำคุก

และปรับออกไป แต่ทั้งนี้การที่ศาลจะให้มาตราในการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยเช่นนี้ได้ ต้องดำเนินการอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้ อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้ชัดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจตรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป ซึ่งก็เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง

ดังนั้น ในการที่ศาลจะดำเนินการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังกล่าวต้องครบหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง และมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) จึงจะดำเนินการได้ เหตุผลของเรื่องในการเพิ่มบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้นั้น ก็เนื่องมาจากเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะไม่ต้องมาศาล ทำให้จำเลยไม่ต้องเสียเวลาเพราะ การพิจารณาคดีในศาล ในทางปฏิบัติหากไม่มีตัวจำเลย การเลื่อนคดีในศาลจึงเป็นเรื่องปกติและ ในการเลื่อนคดีแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นระยะเวลาานพอสมควร อีกทั้งการเลื่อนคดีเป็นระยะเวลาาน ๑ จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณา โดยต้องเริ่มต้นกระบวนการพิจารณากันใหม่ เหตุผลในการ ที่จะต้องดำเนินคดีอย่างต่อเนื่องก็เพราะในการค้นหาพยานหลักฐานที่นำมาแสดงต่อหน้าศาลล้วนเป็น พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการรับฟังและชี้แจงนำพยานหลักฐาน และนอกจากนี้ การที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานลับหลังยังทำให้การดำเนินคดีมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

การมีบทบัญญัติที่ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานลับหลัง จำเลยได้ดังเช่นกรณีนี้ มีนักกฎหมายบางท่านให้ความคิดเห็นว่า การพิจารณาคดีอาญาโดยหลักจะต้อง กระทำต่อหน้าจำเลย อันสืบเนื่องมาจากสิทธิในการที่อยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดีของผู้ถูกกล่าวหา สิทธินี้เป็นสิทธิในทางกระทำที่สำคัญประการหนึ่งในระบบกล่าวหาที่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็น “ประธานในคดี” ซึ่งเดิมที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยก็ถือหลักนี้โดยเคร่งครัด จึงเห็นว่าหลักการ พิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยไม่ได้ช่วยแก้ไขให้เนื้อหาของคดีให้ดีขึ้น แต่มีผลเป็นเพียง การอำนวยความสะดวกแก่จำเลยเท่านั้น จึงไม่ใช่เนื้อหาของคดีอาญา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนำหลักการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย ตามบทบัญญัติข้างต้นมาใช้ สามารถกระทำได้โดยเหตุผลที่ว่า แม้หลักทั่วไปการพิจารณาและสืบพยาน ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยก็ตาม แต่เมื่อตัวจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของสิทธินี้เป็นผู้ละสิทธิในการเผชิญหน้านี้ เสียเอง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยก็สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ และแม้ว่า ตัวจำเลยไม่ได้มาอยู่ร่วมด้วยในการพิจารณาและสืบพยาน แต่จำเลยก็มีทนายความคอยให้ ความช่วยเหลือเพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ของจำเลย จึงอาจสรุปได้ว่าการที่ศาลจะดำเนินการพิจารณา และสืบพยานลับหลังจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) ได้นั้น ต้องปรากฏว่าในคดีนั้น ต้องมีตัวจำเลย มาอยู่ต่อหน้าศาล โดยศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามคำให้การจำเลย และเป็นคดีที่มี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑๐ ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน เมื่อศาลเห็น เป็นการสมควรเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ซึ่งต้องอาศัยหลักเกณฑ์ และเหตุผลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

๒) การสืบพยานลับหลังจำเลยกรณีขัดขวางการพิจารณาตามมาตรา ๑๘๐

มาตรา ๑๘๐ บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาล ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางการพิจารณา”

ในส่วนที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลนั้น ปรากฏตามมาตรา ๓๐ และ ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกำหนดให้ศาลออกข้อกำหนดแก่คู่ความหรือบุคคลใดในศาล เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล และสั่งห้ามมิให้คู่ความดำเนินกระบวนการพิจารณาในการก่อความรำคาญหรือประวิงคดี หรือฟุ่มเฟือยเกินสมควร หากมีการฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าว จึงถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล

ในส่วนของการพิจารณาคดีอาญานั้น แม้ว่าจำเลยจะกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้นก็ตาม ศาลก็ไม่สามารถลงโทษจำเลยในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยการไล่ออกจากห้องพิจารณาไปได้ เพราะเป็นการขัดกับหลักการพิจารณาต่อหน้าจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ แต่หากการขัดขืนของจำเลยได้กระทำถึงขั้นขัดขวางการพิจารณาแล้ว ศาลก็มีอำนาจไล่ออกจากห้องพิจารณาทำการสืบพยานลับหลังจำเลยไปได้ ในกรณีที่จำเลยทำการขัดขวางการพิจารณาคดีของศาล บทบัญญัติมาตรา ๑๘๐ ให้อำนาจศาลดำเนินกระบวนการพิจารณา และสืบพยานลับหลังจำเลยได้ แม้ว่าจะกระทบต่อสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้าและถามค้านพยานก็ตาม ทั้งนี้หากการขัดขวางการดำเนินการพิจารณาของศาลเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ทำให้ไม่สามารถดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปได้ อีกทั้งส่งผลกระทบทำให้การพิจารณาคดีมีความล่าช้า และขาดความเป็นธรรม ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของศาล

ในเรื่องนี้ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลในการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ซึ่งยกเว้นหลักทั่วไปที่ในการพิจารณาและสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลยกรณี que จำเลยขัดขวางการพิจารณาคดี ซึ่งศาลสามารถดำเนินการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นที่ผู้เขียนกำลังศึกษาว่า การขัดขวางการพิจารณาของจำเลยจนถึงขั้นทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีไม่อาจกระทำต่อไปได้ กับประเด็นที่ศึกษาคือกรณีจำเลยหลบหนีไปในระหว่างก่อนฟ้องคดีหรือภายหลังฟ้องคดีทั้งสองกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นความผิดของจำเลยที่ปฏิเสธการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมาย แต่ที่ไม่เหมือนกันก็คือในกรณีตามมาตรา ๑๘๐ ที่จำเลยขัดขวางการพิจารณาเป็นกรณีที่มีตัวจำเลยมาร่วมการพิจารณาแล้วตั้งแต่เริ่มต้นคดี ฉะนั้นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในบางส่วน จึงได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อหน้าจำเลยไปบ้างแล้ว ซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไป แต่ในระหว่างการพิจารณาคดีจำเลยทำการขัดขวางการพิจารณาจนไม่อาจดำเนินคดีต่อไปได้ การดำเนินคดีในส่วนที่เหลือภายหลังจำเลยขัดขวางการพิจารณา จึงสามารถทำการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยต่อไปได้ สำหรับในกรณีที่จำเลยขัดขวางการพิจารณานี้แม้แต่ในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา โดยรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาให้อำนาจผู้พิพากษาในการรักษาความสงบเรียบร้อย

ในการพิจารณาคดีในกรณีจำเลยขัดขวางการพิจารณาโดยศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยในคดีหนึ่ง ความว่า “จำเลยได้ข่มขู่และด่าว่าศาลในระหว่างการพิจารณา จึงมีความจำเป็นที่การดำเนินคดีต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ดำเนินไปด้วยความมีระเบียบ จำเลยที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างมากในห้องพิจารณา จะต้องได้รับบทลงโทษจึงอาจจะถูกสั่งให้ออกจากห้องพิจารณาได้

๓) การสืบพยานหลังจำเลยกรณีเดินเผชิญสืบหรือส่งประเด็นตามมาตรา ๒๓๐

มาตรา ๒๓๐ บัญญัติว่า “เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจไปเอง หรือให้จำศาลไปเดินเผชิญสืบพยานหรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน ให้ได้ผู้เดินเผชิญสืบและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลเดิมและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่ง

เมื่อคู่ความแถลงต่อศาลขอไปฟังการพิจารณา ก็ให้ศาลสั่งหรือจัดการให้เป็นไปตามคำขอนั้น

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ตั้งใจไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถามซักเป็นหนังสือก็ได้ให้ศาลหรือผู้เดินเผชิญสืบสืบพยานตามนั้น

ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลางเท่าที่จำเป็นให้แก่ผู้เดินเผชิญสืบหรือแก่ศาลรับประเด็นเพื่อสืบพยาน เมื่อคู่ความที่ขอให้สืบพยานไม่ตั้งใจไปฟังการพิจารณาก็ให้ยื่นคำถามพยานเป็นหนังสือ

เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ให้ผู้เดินเผชิญสืบหรือศาลที่รับประเด็น ส่งถ้อยคำสำนวน พร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางไปยังศาลเดิม”

การสืบพยานหลังจำเลยตามมาตรา ๒๓๐ สามารถแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ประการ ดังนี้

(๑) การเดินเผชิญสืบ โดยปกติการสืบพยานต้องทำในห้องพิจารณาคดี โดยคู่ความเป็นผู้นำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาแสดงต่อศาลเพื่อทำการสืบพยาน แต่การเดินเผชิญสืบเป็นการที่ศาลให้โจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้อ้างพยานนำผู้พิพากษาไปสืบพยาน ณ บ้านเรือนของพยานหรือสถานที่อื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการสืบพยานนอกศาล เหตุที่ศาลสามารถเดินเผชิญสืบได้ เช่น พยานสำคัญเจ็บป่วยไม่สามารถมาศาลได้หรือเหตุอื่นใด เช่น การไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ ในคดีอาญาการเดินเผชิญสืบศาลสามารถไปด้วยตัวเองหรือให้จำศาลไปแทนก็ได้ แต่สำหรับคดีแพ่งศาลต้องเดินเผชิญสืบด้วยตนเองเสมอ โดยผู้เดินเผชิญสืบมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลเดิม โดยในการเดินเผชิญสืบนี้หากจำเลยแถลงต่อศาลขอตามประเด็นไปฟังการพิจารณา ศาลต้องสั่งหรือจัดการให้เป็นไปตามคำขอของจำเลย กรณีเช่นนี้การพิจารณาและสืบพยานก็เป็นไปตามหลักทั่วไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งที่ว่า “การพิจารณาและสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย” แต่หากจำเลยไม่ตั้งใจฟังการพิจารณาซึ่งจำเลยอาจใช้สิทธิโดยการยื่นคำถามเป็นหนังสือก็ได้

ฉะนั้น การที่จำเลยแถลงไม่ตรงตามประเด็นในกรณีการเดินเผชิญสืบก็ถือว่าเป็นบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นอีกอันหนึ่งที่ทำให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเป็นข้อยกเว้นหลักทั่วไปของการพิจารณาและสืบพยาน

ที่ต้องทำต่อหน้าจำเลย แต่ทั้งนี้การที่ศาลจะเดินเผชิญสืบหรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของศาล หากศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเพราะเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญของคดีศาลสามารถสั่งให้มีการเดินเผชิญสืบได้ ซึ่งในเรื่องนี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ มีความว่า “จำเลยจะขอสืบพยานเพื่อแสดงว่าจำเลยไม่มีผิด เมื่อศาลเห็นว่าแม้จะสืบไปก็ไม่ทำให้จำเลยพ้นผิดได้แล้ว ชอบที่ศาลจะสั่งงดสืบได้” และในส่วนของการไปตรวจสถานที่เกิดเหตุก็เช่นกัน ซึ่งศาลได้วินิจฉัยความว่า “ศาลไปตรวจที่เกิดเหตุตามคำขอของจำเลย แม้จำเลยจะขอเมื่อสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จ จนแถลงหมดพยานแล้วก็ดี ศาลก็มีอำนาจรับฟังการตรวจสถานที่เกิดมาวินิจฉัยคดีได้ ดังนั้น ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรให้มีการเดินเผชิญสืบ หากจำเลยแถลงไม่ติดใจไปฟังการพิจารณา ศาลจึงสืบพยานลับหลังจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ศาลสามารถเดินเผชิญสืบได้ภายในเขตอำนาจของศาลเท่านั้น

(๒) การส่งประเด็น นอกเหนือจากการเดินเผชิญสืบแล้ว การส่งประเด็นก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ศาลซึ่งมีคดีอยู่ระหว่างการพิจารณา ส่งจำนวนความไปยังอีกศาลหนึ่งให้สืบพยานแทนเฉพาะพยานบางปาก และศาลที่รับประเด็นจะมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม และรวมถึงอำนาจที่จะส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้ เพราะเหตุที่พยานดังกล่าวมีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตอำนาจศาล ซึ่งในกรณีที่พยานอยู่นอกเขตของศาลที่พิจารณาคดีนี้ ศาลอาจออกหมายเรียกให้พยานคนนั้นมาเบิกความต่อศาลโดยไม่ต้องส่งประเด็นก็ได้ โดยปกติศาลสามารถออกหมายเรียกให้มีผลบังคับได้เฉพาะภายในเขตอำนาจของศาลเท่านั้น หากเป็นการออกหมายเรียกพยานที่อยู่นอกเขตอำนาจศาลศาลต้องใช้วิธีการส่งหมายเรียกนั้นไปยังศาลที่พยานคนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อให้ศาลที่มีอำนาจเหนือพยานสลักหลังหมายเสียก่อน แต่หากปรากฏว่าพยานมีที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดีมากศาลก็อาจใช้วิธีส่งประเด็นไปสืบได้ โดยปกติเมื่อมีการร้องขอให้ศาลส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นและศาลเห็นสมควรเนื่องจากเป็นพยานสำคัญในคดี ศาลก็จะสอบถามคู่ความว่าจะตามประเด็นไปหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติ คู่ความฝ่ายที่ขอให้ศาลส่งประเด็นจะตามประเด็นไป เนื่องจากตนเป็นฝ่ายสืบพยาน แต่ทั้งนี้การที่คู่ความจะไปฟังการพิจารณาและสืบพยานยังศาลที่รับประเด็นเป็นสิทธิของคู่ความที่จะไปหรือไม่ก็ได้ และแม้วันสืบพยานประเด็นจะเป็นวันสืบพยานครั้งแรก การที่คู่ความฝ่ายใดไม่ไปศาล ย่อมไม่ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นขาดนัดพิจารณา ดังนั้นในกรณีที่จำเลยไม่ติดใจตามประเด็นไปศาลสามารถพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ซึ่งการพิจารณาและสืบพยานตามหลักทั่วไปที่กฎหมายให้ทำต่อหน้าจำเลยนั้นเฉพาะการพิจารณาและสืบพยานในศาลตามมาตรา ๑๗๒ เท่านั้น ในเรื่องนี้มีแนวทางคำพิพากษาศาลฎีกามีความว่า “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๐ มิได้บัญญัติเฉพาะการส่งประเด็นไปสืบแต่อย่างเดียว หากบัญญัติรวมถึงการเผชิญสืบด้วย ในการเผชิญสืบจำเลยจะไปฟังการพิจารณาหรือไม่ก็ได้ หากจำเลยไม่ไปเมื่อศาลส่งกลับมาแล้วอ่านให้จำเลยฟังจำเลยไม่คัดค้านแต่อย่างใด ดังนี้ไม่ขัดต่อวิธีพิจารณา” และในส่วนของการส่งประเด็นมีแนวคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ความว่า “การส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่นจำเลยหรือทนายจำเลยจะตามประเด็นไปก็ได้ หรือจะไม่ไปแต่ขอส่งข้อซักถามไปก็ได้ หรือจะไม่ตามประเด็นและไม่ส่งข้อซักถามก็ได้ กฎหมายไม่ได้บังคับ สุดแล้วแต่โจทก์จำเลยเอง”

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าในกรณีการเดินเผชิญสืบ หรือการส่งประเด็นไปสืบ ยังศาลอื่นตามมาตรา ๒๓๐ นี้ หากเป็นกรณีที่จำเลยแกล้งไม่ตั้งใจไปร่วมการเผชิญสืบ หรือแกล้งไม่ตั้งใจไปฟังการสืบพยานตามประเด็นที่ศาลรับประเด็น ศาลก็มีอำนาจที่จะสืบพยานลับหลังจำเลยได้ โดยถือเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปที่การสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย แต่อย่างไรก็ตาม หากจำเลยมีความประสงค์แกล้งขอร่วมเผชิญสืบหรือขอตามประเด็น ศาลจะไม่อนุญาตไม่ได้ และกรณีเช่นนี้ศาล จะทำการสืบพยานลับหลังจำเลยไม่ได้ ในเรื่องนี้มีแนวคำพิพากษาความว่า “เมื่อศาลที่พิจารณาคดี จะส่งประเด็นไปสืบพยานโจทก์ที่ศาลอื่น จำเลยแกล้งว่าจะไม่ตามประเด็นไปและหลังจากนั้นจนถึงวันที่ สืบพยานประเด็น จำเลยมิได้แกล้งว่าจำเลยหรือทนายจำเลยกลับใจจะขอตามประเด็นไปฟัง การพิจารณาและซักค้านพยานโจทก์ ดังนั้น การที่ศาลที่ได้รับแต่งตั้งให้สืบพยานหลักฐานแทน เลื่อนกำหนดวันนัดสืบพยานประเด็นไป และสืบพยานในวันดังกล่าวโดยมิได้แจ้งวันเวลานัดให้จำเลยทราบ จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเห็นได้ว่าการที่จำเลยจะไปร่วมเผชิญสืบ หรือไปร่วมสืบพยานตามประเด็นหรือไม่นั้น เป็นสิทธิของจำเลย หากจำเลยสละสิทธิเช่นนี้ ก็ถือเป็นการ สละสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้าและถามค้านพยาน ทำให้ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่า ศาลเห็นสมควรที่จะให้มีการเดินเผชิญสืบหรือการส่งประเด็นไปสืบ ยังศาลอื่นได้หรือไม่ การสละสิทธิของจำเลยเช่นนี้เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของจำเลย และมีลักษณะ สอดคล้องกับการที่จำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่ร่วมการพิจารณาและสืบพยานตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) เพียงแต่มีเหตุผลและเงื่อนไขขององค์ประกอบอื่นที่แตกต่างกันตามที่กฎหมายกำหนดไว้

จากการศึกษาเห็นว่า การสืบพยานลับหลังจำเลยกรณีตามบทบัญญัติมาตรา ๒๓๐ นี้ ไม่อาจนำมาปรับใช้กับเรื่องที่กำลังศึกษาในกรณีจำเลยหลบหนีในชั้นก่อนฟ้องคดีหรือภายหลังฟ้องคดีได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการที่จำเลยได้กระทำความผิดแล้วหลบหนีไป ตามแนวทางในวิทยานิพนธ์นี้ให้ศาลสามารถ สืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้ จึงเป็นการตัดสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้าและถามค้านพยาน โดยที่จำเลยไม่ได้สมัครสละสิทธินี้โดยตรง และผลของการศึกษาบทบัญญัติต่าง ๆ ตามที่ปรากฏ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขณะนี้ ทำให้พบว่ามิมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ศาล สามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ก็โดยเงื่อนไขของกฎหมายที่แตกต่างกัน

๔) การสืบพยานลับหลังจำเลยล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ

หลักการสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ ได้บัญญัติขึ้นตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๗ เพื่อเป็นการแก้ไขข้อขัดข้องในการสืบพยานบุคคล ซึ่งจะต้องเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร อันเป็นการยากแก่การนำมาสืบในภายหลัง โดยให้มีการ สืบพยานบุคคลนั้นไว้ล่วงหน้าได้ทันทีก่อนฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการใหม่ในการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวมีชาวต่างชาติ เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก อาจจะมาในลักษณะของการท่องเที่ยวหรือการทำธุรกิจ ซึ่งเป็นระยะเวลาสั้น ๆ หลังจากนั้นก็ได้เดินทางกลับไปยังประเทศของตน แต่ในระหว่างที่ชาวต่างชาติ

อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นกับชาวต่างชาติ โดยชาวต่างชาติเหล่านั้นอาจจะเป็นผู้เสียหายเอง หรือเป็นพยานรู้เห็นเหตุการณ์และโดยเฉพาะในกรณีที่ชาวต่างชาติเป็นผู้เสียหาย เมื่อได้มีการร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดไว้แล้ว ต่อมาถึงกำหนดที่จะต้องเดินทางกลับประเทศของตน จึงเป็นการยากที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นชาวต่างชาติจะเดินทางกลับมายังประเทศไทย เพื่อมาเบิกความเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดี อันทำให้ขาดพยานหลักฐานที่สำคัญและทำให้พยานหลักฐานไม่มีความมั่นคงเพียงพอที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดได้

สำหรับปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว ก็จะส่งผลให้มีการกระทำความผิดลักษณะเช่นนี้ต่อชาวต่างชาติมากยิ่งขึ้น เป็นการไม่เคารพและยำเกรงกฎหมายของบ้านเมือง และมีผลกระทบต่อภาพพจน์ของประเทศไทยโดยส่วนรวมอย่างมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวหลักการสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดี ซึ่งถือเป็นมาตรการส่วนหนึ่งของการปราบปรามอาชญากรรม จึงมีบทบัญญัติดังกล่าวขึ้น

ความเดิมของมาตรา ๒๓๗ ทวิ ความว่า “ก่อนฟ้องคดีต่อศาลเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลซึ่งจะต้องนำมาสืบในภายหน้าจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ยากแก่การนำมาสืบ พนักงานอัยการโดยตนเองหรือได้รับคำของจากพนักงานสอบสวนจะนำผู้ต้องหามาศาลและยื่นคำร้องต่อศาล โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นว่านั้น ให้ศาลสืบพยานนั้นทันที ในการนี้ผู้ต้องหาจะชักค้ำนหรือตั้งทนายชักค้ำนพยานนั้นด้วยก็ได้ และในกรณีที่ผู้ต้องหานั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งหากมีการฟ้องคดีจะเป็นคดีซึ่งจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้งทนายให้ตามมาตรา ๑๗๓ ก่อนสืบพยานดังกล่าว ให้ศาลถามผู้ต้องหามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการ หากศาลเห็นว่าศาลตั้งทนายได้ทันที ก็ให้ศาลตั้งทนายให้และดำเนินการสืบพยานนั้นทันที แต่หากศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายหรือผู้ต้องหาไม่อาจตั้งทนายได้ทันทีให้ศาลชักถามพยานนั้นให้แทน

คำเบิกความของพยานดังกล่าวให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าผู้ต้องหา

ถ้าต่อมาผู้ต้องหานั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยในการกระทำความผิดอาญานั้น ก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาเห็นว่า หากตนถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้วบุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร อันทำให้เป็นการยากแก่การที่จะนำบุคคลนั้นมาสืบในภายหลัง ผู้ต้องหาดังกล่าวจะยื่นคำร้องต่อศาล โดยแสดงเหตุผลและความจำเป็น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลพิจารณาเห็นสมควรแล้วก็ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้น และแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบในการสืบพยานดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีมีสิทธิที่จะชักค้ำนพยานนั้นได้ และให้นำความในวรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับ

สำหรับในประเด็นของการมีบทบัญญัติ มาตรา ๒๓๗ ทวิ (พ.ศ. ๒๕๒๗) นั้น มีนักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่า การสืบพยานล่วงหน้าตามมาตรานี้ เกิดจากการเข้าใจผิดในเรื่อง พยานหลักฐานบางประการ ก็คือ เห็นกันว่าพยานบอกเล่ารับฟังไม่ได้ ซึ่งแท้จริงแล้วตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ พยานหลักฐานทุกชนิดรับฟังได้ รวมทั้งพยานบอกเล่าด้วย แต่ต้อง เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบเท่านั้น การเพิ่มมาตรานี้ แท้จริงแล้วก็ไม่ได้ทำให้คำพยานพ้นสภาพ ของการเป็นพยานบอกเล่าไปได้ หากจะมีประโยชน์ก็คงจะเพียงในแง่การชั่งน้ำหนักคำพยานเท่านั้น พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๗ ส่วนหนึ่งจะมีผลเพียงเป็นการทำให้ความเป็นเสรีนิยมในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพิ่มขึ้นบ้าง เท่านั้น นอกจากนั้นในการดำเนินคดีอาญานั้นประโยชน์รัฐกับประโยชน์ส่วนบุคคลย่อมขัดแย้งกันอยู่ ตลอดเวลา การทำให้ประโยชน์ทั้งสองเกิดความสมดุลจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และเห็นว่าพระราชบัญญัติ ดังกล่าวนี้นี้ไม่ได้ทำอะไรไว้เลย จากข้อความดังกล่าว ผู้เขียนเข้าใจว่าท่านไม่เห็นด้วยกับการที่ให้มีการ สืบพยานบุคคลลับหลังจำเลย โดยเหตุผลที่ว่า การดำเนินคดีอาญานั้นย่อมต้องมีการกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของจำเลย แม้ว่ากรกระทำคามผิดทางอาญาจะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยโดยรวมก็ตาม แต่การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดก็ควรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยเฉพาะจำเลยในคดี ในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ดังนั้น ความคิดเห็นในเรื่องนี้ บทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ ทวิ ตามพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๖๒๗ นี้ เจตนารมณ์ก็เพื่อสร้างประสิทธิภาพ ของกระบวนการยุติธรรมในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หากพยานซึ่งเป็นผู้เสียหายและเป็น ชาวต่างชาติได้เดินทางกลับภูมิลำเนาในต่างประเทศ โอกาสที่พยานจะเดินทางกลับมาในประเทศไทย เพื่อมาเป็นพยานเบิกความในศาลก็ดูเหมือนเป็นไปได้ยาก อีกทั้งเสียเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่อนข้างมาก และพยานซึ่งเป็นผู้เสียหายนั้นเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์มาด้วยตนเอง จึงเป็นประจักษ์พยาน ที่สำคัญ จริงอยู่แม้ว่ามาตรา ๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ดุลพินิจแก่ศาล ในการรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกชนิด รวมถึงอำนาจในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานบอกเล่าด้วยก็ตาม แต่เมื่อผู้เสียหายซึ่งถือเป็นประจักษ์พยานสำคัญไม่สามารถมาเบิกความยังศาลได้ ก็จะมีผลต่อการรับฟัง พยานหลักฐาน ทำให้พยานหลักฐานที่มีอยู่อาจมีน้ำหนักน้อย โดยผู้เขียนเห็นว่า การสืบพยานก่อนฟ้องคดี เป็นการกระทำโดยองค์กรตุลาการและถือเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญของอำนาจอธิปไตย และแม้ว่าก่อนฟ้องคดี ผู้ต้องหายังไม่มีฐานะเป็นจำเลยก็ตาม แต่สิทธิต่าง ๆ ผู้ต้องหาที่ยังมีสิทธิได้รับเหมือนเช่นเดียวกับที่ ตกอยู่ในฐานะจำเลยแล้ว เช่น สิทธิในการมีทนายคอยช่วยเหลือและสิทธิในการเผชิญหน้าและถามค้านพยาน

จะเห็นได้ว่า การสืบพยานล่วงหน้าเช่นนี้ ดูเหมือนจะไม่กระทบต่อสิทธิ ของจำเลยแต่อย่างใด อีกทั้งหากมองย้อนไปในสายตาของนานาประเทศ หากทุกคดีที่ชาวต่างชาติ เป็นผู้เสียหาย แต่ผลของคดีปรากฏว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยไม่สามารถพิสูจน์ความผิดและนำตัว ผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากศาลยกฟ้องโดยเห็นว่าพยานหลักฐานโจทก์ก็มีน้ำหนัก ไม่เพียงพอ หรือหากเป็นชั้นของพนักงานอัยการอาจสั่งไม่ฟ้องก็เป็นได้ ฉะนั้น เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าพยาน

หรือผู้เสียหายที่เป็นชาวต่างชาติไม่ใช่พยานหลักฐานที่สำคัญ ซึ่งหากเราไม่มีมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเช่นนี้ ภาพพจน์ของกระบวนการยุติธรรมของเราก็คงจะไม่มีประสิทธิภาพในสายตาของต่างประเทศ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

หากพยานมีภูมิลำเนาในต่างประเทศนอกเขตอำนาจศาลไทย การส่งประเด็นไปสืบพยานในต่างประเทศ ศาลไทยไม่สามารถเรียกพยานมาสืบที่ศาลไทยได้ แต่ต้องใช้วิธีความสัมพันธ์ทางการทูต ก็อาจใช้วิธีการส่งประเด็นไปสืบยังศาลต่างประเทศที่มีความสัมพันธ์ไมตรีกับไทยเราได้ กล่าวคือ ศาลไทยต้องมีหนังสือพร้อมทั้งเอกสารต่าง ๆ ไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งไปยังกระทรวงการต่างประเทศ ขอให้กระทรวงการต่างประเทศจัดการส่งไปทางทูตของประเทศที่พยานมีที่อยู่เพื่อร้องขอต่อกระทรวงการต่างประเทศของประเทศนั้น เพื่อแจ้งให้ศาลช่วยจัดการสืบพยานให้ แต่หากพยานอยู่ในประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์ไมตรีกับไทยเราก็ไม่มีทางที่จะส่งประเด็นไปสืบได้ จึงเห็นได้ว่าการสืบพยานโดยส่งประเด็นไปยังศาลต่างประเทศนั้นเป็นเรื่องที่ต้องยุ่งยากและใช้เวลานานมากกว่าจะเสร็จสิ้น อีกทั้งมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก และถือเป็นการพิจารณาหลังจำเลยด้วยเพราะโดยปกติแล้วจำเลยคงไม่ตามไปฟังการพิจารณา ซึ่งในประเด็นนี้มีแนวคำพิพากษากฎีกาความว่า “คดีอาญาที่ศาลส่งประเด็นไปสืบยังศาลเมืองต่างประเทศ โดยจำเลยไม่มีโอกาสติดตามประเด็นไปซักถามพยานนั้น จะฟังพยานนั้นมายืนยันโทษจำเลยไม่ได้ และกฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. ๑๑๓ มาตรา ๑๐ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญามีโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ มาตรา ๑๓ เป็นข้อสนับสนุน

ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐ ดังนี้

มาตรา ๒๓๗ ทวิ บัญญัติว่า “ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยรับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องโดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการให้พนักงานอัยการนำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป

เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นนั้น ให้ศาลสืบพยานนั้นทันที ผู้ต้องหาจะชักค้ำนหรือตั้งทนายชักค้ำนพยานนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งหากมีการฟ้องคดีจะเป็นคดีซึ่งศาลจะต้องตั้งทนายความให้ หรือจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้งทนายให้ ตามมาตรา ๑๗๓ ก่อนเริ่มสืบพยานดังกล่าว ให้ศาลถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ในกรณีที่ศาล

ต้องตั้งทนายความ ถ้าศาลเห็นว่าตั้งทนายความให้ทันทีให้ตั้งทนายความให้และดำเนินการสืบพยานนั้นทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายความได้ทันทีหรือผู้ต้องหาไม่อาจตั้งทนายความได้ทันทีให้ศาลชักถามพยานนั้นให้แทน

คำเบิกความของพยานดังกล่าวให้ศาลอ่านให้พยานฟัง หากมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในศาลด้วยแล้วก็ให้ศาลอ่านคำเบิกความดังกล่าวต่อหน้าผู้ต้องหา

ถ้าต่อมาผู้ต้องหานั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยในการกระทำผิดอาญานั้น ก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

ในการที่ผู้ต้องหาเห็นว่า หากตนถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว บุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า ผู้ต้องหานั้นจะยื่นคำร้องต่อศาลโดยแสดงเหตุผลความจำเป็น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควรให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้นและแจ้งให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบ ในการสืบพยานดังกล่าว พนักงานอัยการมีสิทธิที่ชักค้ำพยานนั้นได้ และให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๒ ตรี มาใช้บังคับอนุโลมแก่การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

บทบัญญัติตามมาตรานี้เป็นเรื่องการขอสืบพยานล่วงหน้า ก่อนฟ้องคดีต่อศาล และจำกัดเฉพาะ “พยานบุคคล” เท่านั้น พยานวัตถุหรือพยานเอกสารจะขอสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีตามมาตรานี้ไม่ได้ และการสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีตามมาตรานี้ แม้ว่ายังจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้หรือยังไม่รู้ตัวผู้ต้องหาก็ตาม ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคหนึ่งตอนท้ายที่ว่า “ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการนำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาลให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป” จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า ไม่ได้บังคับว่าต้องได้ตัวผู้ต้องหามาศาลเสมอไปเพียงแต่รองรับว่าถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและบุคคลนั้นถูกควบคุมอยู่ก็ให้นำตัวผู้นั้นมาด้วย นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสี่ บัญญัติว่า “คำเบิกความของพยานดังกล่าว ให้ศาลอ่านให้พยานฟัง หากมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในศาลด้วยให้ศาลอ่านคำเบิกความดังกล่าวแล้วต่อหน้าผู้ต้องหา” จากบทบัญญัติทั้งสองวรรคดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าแม้ไม่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ด้วย ศาลก็สามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้โดยสรุปหลักเกณฑ์ดังนี้

๑) เงื่อนไขการสืบพยานลับหลังจำเลย

(๑) มีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรอันเป็นการยากแก่การนำมาสืบในภายหน้า

ข้อสังเกต การส่งประเด็นไปสืบพยานในต่างประเทศ ณ ภูมิภาคนี้
ของชาวต่างประเทศนั้นมีขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากและใช้ระยะเวลา
ในการติดต่อกว่าจะดำเนินการเสร็จ

(๒) พยานบุคคลไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๓) พยานบุคคลมีที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี

(๔) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยตรงหรือ
ทางอ้อม เช่น การข่มขู่โดยผู้มีอิทธิพล

๒) บุคคลที่มีสิทธิร้องขอสืบพยานล่วงหน้า

(๑) พนักงานอัยการโดยตนเอง หรือโดยได้รับคำร้องจากผู้เสียหายหรือ
พนักงานสอบสวน

(๒) ผู้ต้องหาตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคหก

จึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติของมาตรา ๒๓๗ ทวิ ที่แก้ไขและใช้บังคับในปัจจุบันนี้ ได้มีการ
บัญญัติเหตุผลที่ทำให้มีการสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้เพิ่มมากขึ้นกว่าของเดิมที่อาศัยเพียงเหตุเดียว
ก็คือ “พยานบุคคลซึ่งต้องนำมาสืบจะเดินทางออกนอกราชอาณาจักรยากแก่การนำมาสืบ” เนื่องจาก
ตามความเดิมนั้นไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันจึงได้มีการขยายขอบเขตของการนำหลักการ
สืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยมาใช้ เช่น กรณีที่พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือกรณีที่พยานเป็นเด็ก
ชาวเขา ซึ่งมีที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี เป็นต้น การสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีนี้ถือเป็นการ
นำหลักการสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยมาใช้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความยินยอม
ของจำเลย เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวคำนึงถึงลักษณะของพยานเป็นหลัก โดยศาลสามารถสืบพยาน
บุคคลลับหลังจำเลยได้นั้น ต้องอาศัยเหตุต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ และสามารถกระทำโดยไม่มีตัวจำเลย
ซึ่งเรื่องนี้มีแนวคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยความว่า “ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อปรากฏเหตุดังกล่าวที่บัญญัติ
ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคหนึ่ง พนักงานอัยการย่อมมีสิทธิ
ยื่นคำร้อง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งสืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหา
ถูกควบคุมตัวอยู่หรือไม่ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่บัญญัติไว้ในตอนท้ายของวรรคหนึ่งว่า “ถ้ารู้ตัว
ผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการให้พนักงานอัยการ
นำตัวผู้นั้นมาศาล” ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสี่
บัญญัติคำว่า “คำเบิกความของพยานดังกล่าว ให้ศาลอ่านให้พยานฟัง หากมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในศาลด้วยแล้ว
ก็ให้ศาลอ่าน คำเบิกความดังกล่าวต่อหน้าผู้ต้องหา” แสดงว่า แม้ผู้ต้องหาจะไม่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมตัว
อยู่ศาลก็สามารถมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานและอ่านคำเบิกความของพยานให้พยานนั้นฟังได้”
ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าว การที่ศาลจะทำการสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้นั้นต้องอาศัยเหตุต่าง ๆ
ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากพิจารณาถึงเงื่อนไขในการที่ศาลจะสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้
จะเห็นได้ว่า กฎหมายจะมุ่งให้ความสำคัญต่อลักษณะของพยานบุคคล คือ เกรงว่าจะสูญเสียพยาน
บุคคลสำคัญไป

จึงสรุปได้ว่าจากกรณีหลักการสืบพยานลับหลังจำเลยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งได้กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นกรณีมาตรา ๑๗๒ ทวิ โดยเฉพาะ (๑) หรือกรณีจำเลยขัดขวางการพิจารณาตามมาตรา ๑๘๐ หรือการเดินแผนซิ่วสืบหรือส่งประเด็นตามมาตรา ๒๓๐ และกรณีการสืบพยานบุคคลล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นบทบัญญัติให้ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ เพียงแต่ว่าในแต่ละกรณีก็ต้องอาศัยเหตุต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าแนวความคิดตามกฎหมายลักษณะพยานของไทยเรานั้น ได้มีการนำแนวความคิดในการสืบพยานลับหลังจำเลยมาใช้เป็นเวลานานพอสมควรเช่นกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละยุคสมัย และความจำเป็นที่แตกต่างกันออกไป

๒.๒ การสืบพยานลับหลังจำเลยในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑) หลักทั่วไปในการดำเนินคดี

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่ “การตรวจสอบข้อเท็จจริง” โดยเฉพาะในชั้นก่อนฟ้อง องค์การของรัฐที่ทำหน้าที่ในการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานจำเป็นต้องมีอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการจับกุม หรือตรวจค้น รวมถึงการตรวจและยึดสิ่งของ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงหลักข้อสันนิษฐานที่ว่า “ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์” จากหลักการดังกล่าวนี้จึงเป็นที่มาของการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกล่าวหา เช่น การจัดหาทนายให้สิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้ สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา และรวมถึงสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยเสมอภาค เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเป้าหมายของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มี ๒ ประการ ได้แก่

(๑) การหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (Crime control)

(๒) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกดำเนินคดี (Due process)

จะเห็นได้ว่า เป้าหมายทั้งสองประการนี้มีความขัดแย้งกันตลอด และการเน้นอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไป ก็จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินคดี โดยหากเน้นในเรื่องของ (crime control) ก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ถูกดำเนินคดี แต่หากไปเน้นในเรื่อง Due process ก็อาจส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ในเรื่องนี้มีหลักทั่วไปในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามหลักที่ว่า “บุคคลทุกคนได้รับข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” (presumption of innocence) ซึ่งก็เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ แม้ปัจจุบันจะถูกยกเลิกไปแล้ว โดยการยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่ก็ยังคงเป็นหลักการสำคัญที่ยอมรับกัน เช่น สิทธิมนุษยชนที่รับฟังให้ความคุ้มครอง มาตรา ๓๓ ความว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้” ซึ่งก็เป็นที่มาของการให้ความคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังมีบทบัญญัติถึงหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the Law) ตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ความว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” จึงเป็นที่เข้าใจได้ว่า ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม จะต้องถูกดำเนินคดีและได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอกัน และจะต้องถูกดำเนินคดีเฉกเช่นเดียวกัน

แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ในบางครั้งหรือบางสถานการณ์ไม่สามารถที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่บังคับแก่บุคคลบางประเภทได้ (Law enforcement) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอดีตที่ผ่านมาก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ บังคับใช้ในปัจจุบันในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีองค์กรและกระบวนการตรวจสอบการทุจริตและการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหลายรูปแบบ โดยมีองค์กรและกระบวนการที่แตกต่าง ๆ ได้แก่

(๑) การตรวจสอบและควบคุมโดยสมาชิกรัฐสภาด้วยกันเอง

(๒) การดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติทั่วไป

(๓) การตรวจสอบและควบคุมดำเนินคดีโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในราชการ (ป.ป.ช.)

การใช้อำนาจพิเศษภายหลังการปฏิวัติรัฐประหารโดยการยึดอำัยตทรัพย์สิน

มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ในทางปฏิบัติแทบจะไม่ได้ผลกับการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินคดีแก่บุคคลที่มีอำนาจในทางการเมืองเป็นเรื่องที่ยาก เพราะทุกองค์กรที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจในการดำเนินคดี ได้แก่ การสอบสวน การฟ้องร้อง และรวมถึงการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรเหล่านี้ย่อมมีความเกรงกลัวต่ออิทธิพลทางการเมืองทำให้การดำเนินคดีเกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมักไม่ค่อยได้ผลและขาดประสิทธิภาพ จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมีบทบัญญัติเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ในหมวดที่ ๑๐ และในส่วนที่ ๔ เป็นเรื่องของ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีบทบัญญัติวิธีดำเนินคดีอาญาที่มีลักษณะแตกต่างกับการดำเนินคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยทั่วไป จึงทำให้เกิดการสร้างองค์กรและระบบการดำเนินคดีแบบใหม่ขึ้น

องค์กรในการดำเนินคดี

(๑) ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๒) อัยการสูงสุด

(๓) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

(๔) คณะกรรมการไต่สวน (กรณีดำเนินคดีกับป.ป.ช.)

ทั้ง ๔ องค์กรมีระบบการดำเนินคดีในลักษณะเช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป ๒ ขั้นตอนหลัก ๆ ก็คือ ขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนฟ้อง (Pre - trial stage) และขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาคดีของศาล (Trial)

๑. ขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนฟ้อง แยกได้ ๒ ขั้นตอน คือ

๑.๑ ขั้นตอนการสอบสวน การดำเนินคดีอาญากับผู้ทำหน้าที่สอบสวนในลักษณะเดียวกับพนักงานสอบสวนในคดีอาญาทั่วไป

๑.๒ ขั้นตอนการฟ้องร้อง ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ภายหลังจากที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการสอบสวนเสร็จแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการสูงสุด เพื่อทำการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๒. ขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาคดี ในชั้นพิจารณาคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง องค์กรที่ทำหน้าที่ก็คือ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเภทคดี

๑. คดีอาญา ได้แก่ คดีที่ผู้เสียหายกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ ตามกฎหมายอื่น โดยเฉพาะความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๑๖๖ และที่สำคัญคือ มาตรา ๑๔๘ และมาตรา ๑๕๗ ส่วนความผิดต่อกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒

๒. คดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

ประเภทบุคคลที่จะถูกดำเนินคดี

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา ๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หมายถึง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การไต่สวนข้อเท็จจริง

การดำเนินการไต่สวนและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นหน่วยงานที่สำคัญในการทำหน้าที่ไต่สวนและตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่า คดีมีมูลความผิดอาญาที่จะดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ ต่อจากนั้น เมื่อดำเนินไต่สวนและรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้วคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะได้จัดส่งรายการพร้อมทั้งเอกสารต่าง ๆ และความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป

ในเรื่องพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นรัฐธรรมนูญฯ ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา ๓๑๐ บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดี ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณาและอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยโดยอนุโลม...”

มาตรา ๒๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวนหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

มาตรา ๓๓๒ ... วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งต้องเป็นระบบไต่สวนข้อเท็จจริงโดยยึดสำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสรุปไว้เป็นหลัก และต้องยึดถือหลักในเรื่องการฟังความทุกฝ่าย และสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา

จากบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญฯ จึงเห็นได้ว่าการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีลักษณะที่สำคัญและมีความแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป

๓. วิเคราะห์ระบบวิธีพิจารณาที่ทำให้มีการสืบพยานลับหลังจำเลยได้

ในคดีอาญา ในการที่จะวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ และในคดีแพ่ง ในการวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำโต้แย้งสิทธิของจำเลยหรือไม่ สิ่งสำคัญที่จะให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการวินิจฉัย และในการแสดงข้อเท็จจริงศาลในแต่ละประเทศต้องดำเนินการตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีตามที่ประเทศของตนใช้อยู่ ซึ่งในแต่ละประเทศต่างก็มีที่มาและระบบกฎหมายที่แตกต่างกันสามารถแบ่งแยกได้ออกเป็นสองฝ่ายก็คือ ๑) ฝ่ายที่เป็นประเทศใช้ระบบกล่าวหา และ ๒) ฝ่ายที่เป็นประเทศใช้ระบบไต่สวน ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวในรายละเอียดของลักษณะของระบบกฎหมายที่แตกต่างกันในทั้งสองระบบไว้แล้วตามหัวข้อ ๔.๑ เพื่อที่จะได้วิเคราะห์ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยเรื่อง กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาของเรานั้น มีลักษณะสอดคล้องกับระบบใด เพื่อจะนำไปสู่การวิเคราะห์ว่าการสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยนั้นสามารถจะทำให้หรือไม่เพียงใด

๑) ระบบกล่าวหา (Accusatorial หรือ adversary system) หลักการสำคัญของระบบกล่าวหา ก็คือ มีการแยกอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนฟ้องร้องออกจากอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาออกจากกันอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยเราซึ่งได้มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ดังกล่าวออกจากกัน โดยอำนาจในการสอบสวนฟ้องร้องคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ ส่วนอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นอำนาจของศาล ในระบบนี้ในการดำเนินคดีแบ่งผู้เกี่ยวข้องออกเป็น ๓ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลย และศาล โดยศาลจะมีบทบาทค่อนข้างจำกัด และต้องวางตัวเป็นกลางโดยการวางเฉย ไม่มีหน้าที่ในการสืบพยานเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอเท่านั้น การดำเนินคดีเป็นเรื่องของคู่ความในลักษณะการต่อสู้กันระหว่างคู่ความสองฝ่าย

ในระบบนี้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยถูกยกฐานะขึ้นเป็น “ประธานในคดี” ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสต่อสู้คดีได้เต็มที่ และในระบบกล่าวหานี้เชื่อว่าการได้มาซึ่งความจริงนั้น มาจากการที่คู่ความสองฝ่ายต่อสู้กัน และการใช้สิทธิในการถามค้านพยานฝ่ายปรกบัง

๒) ระบบไต่สวน (Inquisitorial system) หลักการสำคัญของระบบไต่สวน ก็คือการดำเนินคดีอาญาไม่ได้เป็นเรื่องที่พิพาทกันระหว่างคู่ความสองฝ่าย ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญามีลักษณะของนิติสัมพันธ์สองฝ่าย ได้แก่ รัฐกับผู้ถูกกล่าวหา ศาลจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาและสืบพยานหลักฐาน ศาลสามารถใช้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้อย่างกว้างขวาง รวมถึงการสืบพยานหลักฐานนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาล พนักงานอัยการและทนายจำเลยจะเป็นเพียงผู้คอยช่วยเหลือศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริง พนักงานอัยการหรือทนายจำเลยไม่สามารถถามพยานฝ่ายตรงข้ามได้โดยตรงแต่ต้องถามผ่านศาลเท่านั้น ดังนั้น ในระบบไต่สวนนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ของการต่อสู้คดีระหว่างคู่ความสองฝ่ายเหมือนเช่นในระบบกล่าวหาและถือว่าทุกฝ่ายมีหน้าที่ร่วมมือกันในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดี ในระบบนี้ศาลเองต้องมีความกระตือรือร้น (active) ในการค้นหาความจริงและไม่มีหน้าที่นำสืบหรือการถามค้านอย่างในระบบกล่าวหา

๓) ระบบการสืบพยานตามกฎหมายลักษณะพยานของไทย

กฎหมายลักษณะพยานของไทยนั้น ได้ยกร่างไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีลักษณะเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้วศาลไทยได้รับวัฒนธรรมจากทางตะวันตก ได้จัดระบบศาลเป็นแบบเดียวกับประเทศอังกฤษ (Common Law) เนื่องจากพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงศึกษาวิชากฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ อีกทั้งที่ปรึกษากฎหมายส่วนใหญ่มาจากประเทศอังกฤษและอเมริกา เป็นเหตุให้ทางปฏิบัติในการพิจารณาคดีศาลไทยจะวางตัวเป็นกลาง ถือเป็นรากฐานของระบบดังกล่าวที่ศาลต้องวางตัวเป็นกลางทำหน้าที่ควบคุมการนำเสนอพยานหลักฐาน ส่วนหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงเป็นของคู่ความ ครั้นสมัยรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการปรับปรุงกฎหมายครั้งใหม่ และต้องตัดสินใจว่า จะปรับปรุงกฎหมายไปในทิศทางใดเพื่อให้พัฒนาก้าวหน้าทันประเทศอื่น ๆ และทรงเห็นว่าการพัฒนากฎหมายแบบ Common Law ไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงตัดสินใจใช้กฎหมายแบบ Civil Law ตามแบบอย่างในบางประเทศ เช่น เยอรมัน และญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับเอกราชทางการศาลโดยเร็ว จึงได้จัดให้ยกร่างประมวลกฎหมายหมายฉบับ อย่างเป็นทางการ แม้ประเทศไทยจะไม่นำระบบกฎหมาย Common Law มาใช้ แต่ก็ได้นำกฎหมายจารีตประเพณีมาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และนำมาใช้เป็นแบบอย่างผสมผสานในระบบประมวลกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะตัวเงิน ซื่อขาย หุ่นส่วน เป็นต้น แต่ในส่วนวิธีพิจารณาคดีก็ใช้ระบบผสมผสานกัน โดยรูปแบบวิธีพิจารณาคดีคล้ายประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law โดยไม่มีลูกขุนนั่งฟังข้อเท็จจริง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ศาลไทยยังคงสงวนสถานการณ์เป็นคณกลางนั่งฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอ ไม่ได้ทำการไต่สวนพยานเอง จึงยังเป็นลักษณะของวิธีพิจารณาแบบระบบกล่าวหา

(Accusatorial หรือ Adversary system) แต่อย่างไรก็ตามก็ยังปรากฏหลักเกณฑ์บางอย่างซึ่งมาจาก ระบบไต่สวน เช่น การที่ศาลเรียกพยานได้เองหรือศาลอาจถามพยานของคู่ความได้”

สำหรับกรณีของศาลไทย มีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่าระบบการค้นหาข้อเท็จจริง ของศาลเป็นระบบกล่าวหา โดยมีความเห็นว่าแม้จะมีบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลายมาตราเปิดโอกาสให้ศาลมีบทบาทดำเนินกระบวนการพิจารณาได้อย่างกว้างขวางก็ตาม แต่เป็นเพียง ลักษณะพิเศษของระบบการค้นหาความจริงแบบกล่าวหาที่ได้คลี่คลายเข้าสู่ระบบผสม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม นอกจากนี้ นักกฎหมายฝ่ายนี้ยังมีความเห็นอีกว่า อำนาจศาลในการเรียกพยาน มาสืบเองซึ่งในระบบกล่าวหานั้นก็ให้อำนาจศาลกระทำได้เช่นเดียวกัน เพราะคดีอาญาที่เกี่ยวกับชีวิต และทรัพย์สินของจำเลยจำเป็นต้องให้ศาลได้รับความจริงมากที่สุด ฉะนั้นบทมาตรา ๘๖ มาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๑๑๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และมาตรา ๒๒๘ มาตรา ๒๒๙ และ มาตรา ๒๓๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่น่าจะทำให้ระบบการพิจารณาและสืบพยาน ของไทยเป็นระบบไต่สวน

ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยนั้นโดยหลักการแล้ว ยังคงรูปแบบของวิธีพิจารณาอย่างระบบกล่าวหา ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้ “การพิจารณาและสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย” คำว่า “ต่อหน้าจำเลย” นี้ หมายถึง การให้ความคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน ซึ่งอาจทำให้พยานไม่กล้าที่จะเบิกความ ใส่ร้ายตน และยังรวมถึงสิทธิของจำเลยในการถามค้านพยานฝ่ายปรปักษ์ เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือ ของพยาน ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นลักษณะเดียวกับวิธีพิจารณาในระบบกล่าวหาที่การดำเนินคดีเป็นเรื่องของ คู่ความสองฝ่ายต่อสู้กัน โดยศาลจะวางตัวเป็นกลางซึ่งในทางปฏิบัติศาลไทยเราก็ปฏิบัติกันเช่นนี้ ดังนั้นรูปแบบในการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยจึงเป็นรูปแบบของวิธีพิจารณาในระบบกล่าวหาและ ถือเป็นหลักทั่วไปของนานาประเทศที่การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลย

แต่อย่างไรก็ตาม ในระบบของการค้นหาความจริงตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้น มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริงได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ ศาลมีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมตามมาตรา ๒๒๘ และกรณีให้อำนาจศาลเป็นผู้สืบพยาน ตามมาตรา ๒๒๙ และนอกจากนี้ให้อำนาจศาลในการถามโจทก์จำเลยหรือพยานคนใดตามมาตรา ๒๓๕ จึงเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในการค้นหาความจริง ซึ่งอำนาจเช่นนี้ มีลักษณะเดียวกับวิธีพิจารณาในระบบไต่สวน แต่ก็มีนักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่า การที่ศาลไทย มีอำนาจกว้างขวางดังกล่าวข้างต้นในการค้นหาความจริงในคดีอาญา มีมูลเหตุมาจากการที่ระบบกฎหมาย ของไทยไม่มีคณะลูกขุน ศาลจึงต้องทำการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย และการที่ศาลจะวินิจฉัยข้อเท็จจริงให้ถูกต้องตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ ก็จำเป็นที่ศาลจะต้องมี บทบาทค้นหาให้ได้ความจริงอย่างกว้างขวางที่สุด กรณีเช่นนี้จึงไม่น่าจะเป็นวิธีพิจารณาในระบบไต่สวน ในเรื่องนี้มีนักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชาวฝรั่งเศส คือ Mr. François Farr and

ให้ความเห็นว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งทุกประเทศมักเริ่มต้นด้วยระบบกล่าวหา แล้วต่อมาจึงพัฒนาไปสู่ระบบไต่สวน เนื่องจากทั้งสองระบบมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันและได้นำข้อดีของแต่ละระบบมาใช้

ถึงแม้ว่านักกฎหมายแต่ละท่านจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในระบบของกฎหมายก็ตาม แต่สิ่งที่ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นก็คือว่าระบบวิธีพิจารณาอาญาของไทยสามารถนำหลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยมาใช้ได้หรือไม่ กับกรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีในชั้นก่อนฟ้องคดีและกรณีจำเลยหลบหนีในระหว่างพิจารณาคดี ทั้งสองกรณีดังกล่าวในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่มีบทบัญญัติที่ศาลดำเนินการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ หากเป็นการหลบหนีในระหว่างพิจารณาคดี ศาลก็ต้องจำหน่ายคดี และหากเป็นการหลบหนีก่อนฟ้องคดี พนักงานอัยการก็ไม่อาจฟ้องคดีต่อศาลได้ เพราะไม่มีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิจารณาคดี กรณีเช่นนี้จึงเป็นปัญหาให้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก

ผู้เขียนจึงเห็นว่า กรณีดังกล่าวควรที่จะนำหลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยมาใช้ แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า จะต้องผ่านกระบวนการสอบสวนผู้ต้องหาหรือจำเลย และรวมถึงได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีในชั้นพิจารณาของศาลได้ ซึ่งก็เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบด้วย มาตรา ๑๒๐ เนื่องจากการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยมีผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี ทำให้จำเลยไม่มีโอกาสในการเผชิญหน้ากับพยานและขาดโอกาสถามค้านพยาน ซึ่งเป็นการตัดสิทธิของจำเลยที่จะอยู่ร่วมด้วยในการพิจารณาคดี แต่เมื่อได้มีการสอบสวนผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมถึงการรวบรวมพยานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยแล้ว หากต่อมาผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี พนักงานอัยการก็ควรที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้ หรือในกรณีหลบหนีระหว่างพิจารณา ศาลก็ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปได้ โดยศาลสามารถดำเนินการพิจารณาคดีตามสำนวนการสอบสวนและพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนหรือพยานหลักฐานตามที่ศาลเห็นสมควร จึงอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นนี้เป็นการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยโดยยึดสำนวนการสอบสวนเป็นหลัก ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ โดยยึดถือสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณาคดี ในกรณีนี้จึงยังถือว่าการพิจารณาคดีอยู่บนพื้นฐานของหลัก “การฟังความทุกฝ่าย” แม้การนำหลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยมาใช้จะกระทบต่อสิทธิของจำเลยบ้างบางประการ แต่ก็ถือว่าการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีเป็นการสละสิทธิในการเผชิญหน้าและสิทธิถามค้านพยาน อีกทั้งยังเป็นมาตรการส่งเสริมการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้อีกประการหนึ่ง

๔. วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบต่อหลักการสืบพยานลับหลังจำเลยในคดีอาญา

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าในการสืบพยานบุคคลมีหลักทั่วไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งว่า “การพิจารณาและการสืบพยานต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” ถือเป็นหลักประกันสิทธิของจำเลยในการได้รับการเผชิญหน้ากับพยาน (Right of confront witness)

เพื่อให้จำเลยได้รับฟังการสืบพยานและการพิจารณาคดีทุกชั้นตอน และทำให้จำเลยได้ใช้สิทธิในการถามค้าน เพื่อทำลายน้ำพยานของคู่ความฝ่ายที่เป็นปรปักษ์กับตน ทำให้พยานได้รับความกดดันไม่กล้าที่จะเบิกความใส่ร้ายตน (Right of cross-examination) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ แต่ในบางสถานการณ์การพิจารณาและสืบต่อหน้าจำเลยก็มีข้อจำกัด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นหากต่อมาผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นก่อนฟ้องคดีหรือภายหลังฟ้องคดีแล้วก็ตาม หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีซึ่งถ้าเป็นการหลบหนีในชั้นก่อนฟ้องก็ไม่สามารถฟ้องจำเลยต่อศาลได้ เนื่องจากไม่มีตัวจำเลย ในคดีอาญาการพิจารณาคดีมีหลักสำคัญอยู่ว่า จำเลยต้องมีตัวอยู่ให้ศาลเรียกมาได้เมื่อต้องการไม่ว่าเวลาใด แต่หากจำเลยหลบหนีภายหลังจากที่ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว จึงไม่สามารถพิจารณาและสืบพยานต่อหน้าจำเลยได้ ศาลก็ต้องสั่งจำหน่ายคดีจนกว่าจะจับกุมจำเลยมาได้ ซึ่งก็ต้องอยู่ภายใต้อายุความฟ้องคดีในแต่ละฐานความผิด หากความผิดนั้นเป็นคดีอุกฉกรรจ์ก็มีอายุความถึง ๒๐ ปี เช่น ความผิดอาญาฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ในแต่ละฐานความผิดหากไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานโดยเร็ว ก็อาจจะทำให้มีผลกระทบต่อนัยพยานหลักฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานบุคคล ซึ่งการจดจำของบุคคลยิ่งนานวันเข้าก็ทำให้ความจดจำลบลือนได้ จากกรณีตามปัญหาดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นว่าการสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยสามารถกระทำได้ ทั้งนี้ถือว่าการที่จำเลยหลบหนีเป็นความผิดของจำเลยและถือว่าจำเลยยอมสละสิทธิในการที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าและสิทธิในการถามค้าน ปัจจุบันกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยก็มีการบัญญัติหลักการสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้ เช่น มาตรา ๑๘๐ มาตรา ๒๓๗ ทวิ มาตรา ๑๗๒ ทวิ มาตรา ๒๓๐ และในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า การสืบพยานลับหลังจำเลยยังพบปัญหาบางประการ ทั้งนี้เป็นปัญหาในทางทฤษฎีและปัญหาในทางปฏิบัติ รวมถึงปัญหาที่กระทบต่อสิทธิของจำเลยในการที่จะได้รับการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิในการถามค้านพยาน จะกล่าวในรายละเอียดดังนี้

๔.๑ ปัญหาในทางทฤษฎี

ปัญหาในทางทฤษฎีสามารถแยกออกได้เป็น ๒ ประการ ประการแรก คือ ปัญหาว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นกฎหมายที่พัฒนามาจากกฎหมายในระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวน เนื่องจากทั้งสองระบบมีแนวความคิดในการค้นหาความจริงที่แตกต่างกันและมีผลโดยตรงต่อทิศทางในการพิจารณาและสืบพยานของศาล ปัญหาประการที่สอง ก็คือ ปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิในการถามค้าน

๑) ปัญหาต่อแนวความคิดที่มีต่อระบบกฎหมายลักษณะพยาน

ระบบกล่าวหา มีแนวความคิดว่า ในการรักษาความสงบเรียบร้อยนั้นกระทำโดยประชาชนมีส่วนร่วม รูปแบบการดำเนินคดีอาญาจะเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular prosecution) โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษ ประชาชนทุกคนมีสิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่จำกัดจะต้องเป็นผู้ถูกประสงคร้ายโดยตรง ความสัมพันธ์ของกฎหมายนั้นจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ ๓ ฝ่าย ได้แก่ ศาล โจทก์ และจำเลย

เป็นลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความซึ่งเป็นปรปักษ์ ศาลเป็นเพียงคนกลางควบคุมการต่อสู้มิให้ผิดกติกา ระบบกล่าวหาเป็นระบบที่ให้สิทธิแก่จำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีและให้สิทธิแก่จำเลยในการถามค้าน (Cross-examination) การพิสูจน์ข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของคู่ความ ศาลจะตัดสินคดีตามที่คู่ความนำเสนอ (principle of party presentation)

ระบบไต่สวนมีแนวความคิดว่า รัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย รูปแบบการดำเนินคดีอาญาจะเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) จึงไม่มีลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความสองฝ่ายอย่างในระบบกล่าวหา ในการค้นหาความจริงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันและการค้นหาความจริงไม่จำกัดรูปแบบที่เคร่งครัดอย่างในระบบกล่าวหาในคดีสมพันธ์ ในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจึงเป็นนิติสัมพันธ์ ๒ ฝ่าย คือ รัฐฝ่ายหนึ่ง กับผู้ถูกกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่ง ในระบบไต่สวนการค้นหาความจริงของศาลไม่จำกัดอยู่เพียงพยานหลักฐานเท่าที่คู่ความนำเสนอผู้เสียหายกับจำเลยอาจไม่มีการเผชิญหน้ากับต่อหน้าศาล การพิจารณาอาจทำลับหลังจำเลยได้ การถามค้านในระบบไต่สวนนี้จึงแทบจะไม่มี ความจำเป็น การค้นหาความจริงในระบบนี้ศาลจึงมีอำนาจอย่างกว้างขวาง

ในเรื่องนี้มีความเห็นของนักกฎหมายไทยแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก เห็นว่าประเทศเราได้ใช้กฎหมายลักษณะพยานตามระบบกล่าวหาโดยตลอด แต่ในตอนหลังได้มีการนำเอาวิธีพิจารณาตามจารีตนครบาลซึ่งมีการทรมานร่างกายจำเลยด้วยวิธีต่าง ๆ มาใช้อันเป็นวิธีการของระบบไต่สวนต่อมาเมื่อใน ร.ศ. ๑๑๕ ได้มีพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล วิธีการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงแห่งคดีนั้น เราได้ใช้ระบบกล่าวหาโดยครบถ้วนตั้งแต่ต้นที่มีการจัดระเบียบการศาลยุติธรรมตามอารยประเทศ ทั้งนี้ เนื่องด้วยเสด็จในหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงศึกษาวิชากฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ (ศ.ประมุข สุวรรณนคร)

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าหลักการของระบบกล่าวหาที่เรานำมาใช้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความของเรา ได้แก่ “การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความ” (principle of publicity and confrontation) ไม่จำกัดเฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอเท่านั้น หลักการค้นหาความจริงนี้จะเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา ๑๗๕ การให้อำนาจศาลที่จะเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรา ๒๒๘ ในระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม มาตรา ๒๒๙ ศาลเป็นผู้สืบพยานและมาตรา ๒๓๕ อำนาจศาลในการสอบถามคู่ความ ซึ่งในส่วนนี้การค้นหาความจริงของระบบไต่สวน โดยการนำข้อดีของทั้งสองระบบมาผสมผสานกัน ซึ่งบางท่านเรียกว่า ระบบผสม (Mixed system)

จากการศึกษากฎหมายทั้งสองระบบผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายที่สองว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเรามีลักษณะของการนำข้อดีระบบกฎหมายทั้งสองระบบมาใช้ในลักษณะผสมผสานกัน การทราบว่าระบบกฎหมายลักษณะพยานของเราเป็นระบบใดจะเป็นประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง ซึ่งก็จะสอดคล้องกับประเด็นกรณีที่คุณเขียนกำลังศึกษาว่า การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยในกรณีที่จำเลยหลบหนีไปในช่วงก่อนฟ้องคดีหรือภายหลังฟ้องคดีสามารถกระทำหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อรูปแบบการค้นหาความจริงของไทยมีลักษณะของการเปิดกว้างซึ่งมีลักษณะเดียวกับระบบไต่สวน การสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยก็น่าที่จะกระทำได้

๒) ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิในการถามค้านพยานบุคคล

ในการดำเนินการพิจารณาตามระบบกล่าวหาสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานถือเป็นสิทธิที่สำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันพยานซึ่งมาให้การต่อศาลนั้นปรากฏตัวเป็นสิทธิที่จำเลยจะอยู่ร่วมในการพิจารณาคดีคดีทุกชั้นตอน ทั้งนี้เพื่อกดดันไม่ให้พยานให้การเป็นปรปักษ์ต่อจำเลย โดยจำเลยมีสิทธิที่จะถามค้านได้อีกครั้งเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่พยานเบิกความโดยศาลและจำเลยไปด้วย ดังนั้นสิทธิในการเผชิญหน้าและสิทธิในการถามค้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของจำเลยในระบบกล่าวหา ในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติรับรองสิทธิเช่นนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ

๓) ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐาน

จากการศึกษาในกรณีที่ต้องหาหลบหนีไปในชั้นก่อนฟ้องหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างพิจารณาคดี ไม่ว่าจะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ก็ตาม ผู้เขียนจึงเสนอทางออกให้กระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ โดยถือว่ากรณีดังกล่าวศาลสามารถสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้ แม้ว่าจะกระทบต่อสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานหรือกระทบต่อสิทธิในการถามค้านพยานก็ตาม โดยเหตุผลที่ว่ากรณีที่จำเลยหลบหนีไปในนั้นถือว่าเป็นความผิดของจำเลยและเป็นกรณีไม่ให้ความร่วมมือต่อกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งควรถือว่าจำเลยสละสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิในการถามค้านพยาน แต่การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อหลักการรับฟังพยานหลักฐานของศาล ทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลักมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งที่ว่า “การพิจารณาและสืบพยานต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” ฉะนั้นในการที่ศาลจะรับฟังถ้อยคำพยานใดเพื่อนำมาประกอบดุลพินิจในการพิพากษาลงโทษจำเลยนั้น ถ้อยคำพยานเหล่านั้นต้องมาจากการพิจารณาและสืบพยานต่อหน้าจำเลยมาก่อน มิฉะนั้นแล้วจะนำคำพยานมาลงโทษจำเลยไม่ได้ ดังแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยที่ยึดถือเป็นหลักเคร่งครัด ดังนี้

“พยานที่เบิกความไว้ในกรณีเดียวกันครั้งหนึ่งภายหลังไม่ได้ตัวมาเบิกความถ้าจำเลยในคดีหลังนี้เป็นคนละคนกับจำเลยในคดีเรื่องก่อนจะยกคำพยานนั้นมายันจำเลยในคดีหลังไม่ได้”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๗/๒๕๓๙ วินิจฉัยว่า “คดีอาญาที่ศาลส่งประเด็นไปสืบยังศาลเมืองต่างประเทศ โดยจำเลยไม่มีโอกาสติดตามประเด็นไปซักถามพยานนั้น จะฟังพยานนั้นมายันลงโทษจำเลยไม่ได้ และกฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. ๑๑๓ มาตรา ๑๐ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ มาตรา ๑๐ เป็นข้อสนับสนุน”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕/๒๕๘๒ วินิจฉัยว่า “ข้อเท็จจริงในสำนวนซึ่งจำเลยมิได้เป็นคู่ความด้วยนั้น ศาลจะนำมาฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ เพราะเป็นการกระทำลับหลังจำเลย”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๖/๒๕๘๖ วินิจฉัยว่า “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” ในคดีนี้พยานในคดีก่อนมิได้สืบต่อหน้าจำเลยในการพิจารณาคดี เพราะฉะนั้นศาลจะยกคำพยานในคดีก่อนมาใช้ในการวินิจฉัยคดีนั้นหาได้ไม่ แม้ถึงว่าจำเลยจะยินยอมก็ตามเพราะเป็นการขัดต่อวิธีพิจารณาดังกล่าวแล้ว”

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๐/๒๕๔๑ วินิจฉัยว่า “โจทก์จำเลยแถลงขอให้ศาลถือเอาคำเบิกความของพยานในคดีอาญาเรื่องอื่นในกรณีเดียวกันโดยไม่นำพยานมาสืบนั้น ถือว่าคำเบิกความอ้างคำเบิกความนั้นเป็นพยานได้ แต่ศาลไม่ยอมรับฟังเพื่อลงโทษจำเลย”

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๙/๒๕๑๙ วินิจฉัยว่า “คำพยานโจทก์ซึ่งเบิกความไว้ในคดีซึ่งผู้ที่เป็นตัวการร่วมกับจำเลยยกฟ้องนั้น จำเลยในคดีนี้ไม่ได้เป็นคู่ความ ไม่ได้พิจารณาต่อหน้าในคดีนี้ ฟังพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีนี้ไม่ได้”

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๗๓/๒๕๒๑ วินิจฉัยว่า “คดีอาญาโจทก์ก็ขอให้ศาลวินิจฉัยตามพยานโจทก์ชั้นไต่สวนมูลฟ้องซึ่งมิได้กระทำต่อหน้าจำเลย ไม่ตั้งใจสืบพยานอื่นอีกเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๖๔/๒๕๔๑ วินิจฉัยว่า “พยานไม่ได้เข้าเบิกความต่อศาลแม้จำเลยจะยอมให้ถือคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นศาลด้วย ก็ไม่อาจถือได้ว่าคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นคำเบิกความของพยานในศาล”

จากการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น เห็นได้ว่าศาลถือเป็นหลักโดยเคร่งครัด การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลยซึ่งก็เป็นหลักตามมาตรา ๑๗๒ และแม้จำเลยจะให้ความยินยอมด้วยก็ตาม ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิในการค้านพยาน ซึ่งหากการสืบพยานบุคคลใดมิได้กระทำต่อหน้าจำเลย ตามแนวคำพิพากษาก็ไม่อาจนำคำเบิกความของพยานคนนั้นมาฟังลงโทษจำเลยได้ ดังนั้น การที่ศาลสามารถสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้ ในกรณีที่จำเลยหลบหนีนั้น ก็เป็นประเด็นปัญหาว่าถ้อยคำพยานบุคคลที่สืบลับหลังจำเลยสามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้เพียงใด ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีบทบัญญัติที่ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

๔.๒ ปัญหาในทางปฏิบัติ

ปัญหาในทางปฏิบัติในการที่ศาลไม่สามารถสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้นั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ความว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” ดังนั้นส่วนใหญ่มักจะเข้าใจในแนวทางเดียวกันว่าการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อยกเว้นให้กระทำได้ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเสมอ ในทางปฏิบัติหากปรากฏว่ามีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นและไม่สามารถจับตัวจำเลยมาได้ เนื่องจากจำเลยหลบหนี ถ้าเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นก่อนฟ้อง พนักงานอัยการก็ไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ เพราะเมื่อไม่มีตัวจำเลยศาลก็จะไม่ประทับฟ้องไว้พิจารณา เนื่องจากเมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลย หรือในกรณีที่ได้มีการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว หากต่อมาจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ก็ตาม แล้วจำเลยหลบหนีไปซึ่งทำให้การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลไม่อาจดำเนินต่อไปได้ เพราะจะขัดกับหลักการพิจารณาที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย กรณีเช่นนี้ศาลต้องสั่งจำหน่ายคดี หลักการนี้ถือได้ว่าศาลไทยได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติค่อนข้างเคร่งครัด

ตั้งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๑๐/๒๔๘๘ วินิจฉัยว่า คดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลสูงนั้น เมื่อปรากฏว่าจำเลยหลบหนีไปจากความควบคุมของเจ้าพนักงาน ศาลสูงก็ดำเนินการพิจารณาต่อไปไม่ได้ ต้องจำหน่ายคดีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๙๐/๒๔๘๓ วินิจฉัยว่าคดีอาญาศาลจะพิจารณาลับหลังจำเลยไม่ได้ เมื่อจำเลยคนใดเจ็บป่วยไม่สามารถศาล แม้จะไม่ได้วิกลจริต ก็จำเป็นต้องส่งจำหน่ายคดีชั่วคราว เพื่อมิให้คดีต้องค้างบัญชี ส่วนจำเลยอื่นที่มาศาลได้และไม่มีความจำเป็นประการอื่น ก็ควรต้องพิจารณาต่อไป คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๔๔-๑๒๕๐/๒๔๙๒ วินิจฉัยว่าในคดีอาญามีหลักอยู่ว่า จะต้องมิตัวจำเลยอยู่ในอำนาจศาลที่จะเรียกมาพิจารณาได้ไม่ว่าเวลาใด ๆ ถ้าปรากฏว่าจำเลยไม่อยู่ในอำนาจศาลในระหว่างพิจารณา แม้ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาศาลก็ต้องจำหน่ายคดี

ปัญหาในทางปฏิบัติอีกประการหนึ่ง ก็คือ ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลไทย ใช้ระบบกล่าวหาเป็นหลัก แม้วิธีพิจารณาความอาญาของไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน มีบทบัญญัติของกฎหมายของระบบไต่สวนอยู่ด้วยก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากศาลไทยได้รับอิทธิพลการจัดระบบศาลแบบอังกฤษตามระบบกล่าวหา ดังนั้น บทบาทของศาลไทยจึงเน้นไปตามระบบกล่าวหาที่ศาลต้องวางตัวเป็นกลาง ซึ่งการเข้าไปมีบทบาทในคดีมากจนเกินไปจะเสียความเป็นกลางและอาจทำให้ผู้พิพากษาถูกคัดค้านหรือถูกร้องเรียนได้ และแม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจะมีบทบัญญัติให้อำนาจศาลในการสืบพยานได้กว้างขวางก็ตาม อีกทั้งการยืนยันหลักการวางตัวเป็นกลางของศาลนี้ยังปรากฏตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการข้อ ๙ ความว่า “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่า การนำพยานหลักฐานเข้าสืบและซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความ แต่ละฝ่ายที่จะกระทำ....” จึงเห็นได้ว่า ในทางปฏิบัติศาลมักจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง
การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)
เรื่อง “หลักการสืบพยานลับหลังจำเลยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของต่างประเทศ”^{*}

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของจำเลยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศก็ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ และถือเป็นหลักสากลทั่วไปในการดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๖ หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ต่างก็มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิดังกล่าวไว้ แต่อย่างไรก็ตามหลักการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยของแต่ละประเทศย่อมมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละประเทศมีบทบัญญัติให้การพิจารณาคดีและสืบพยานไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเสมอไป ทั้งนี้ แล้วแต่หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

๑. การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส

๑) หลักทั่วไปในการดำเนินคดีอาญา

ประเทศฝรั่งเศสภายหลังการปฏิวัติครั้งใหญ่เป็นประเทศแรกที่น่าข้อดีของทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนมาใช้เข้าด้วยกันเป็นระบบผสม (procédure mixte) ในปี ค.ศ. ๑๘๐๘ หลังจากนั้นประเทศอื่นในยุโรปได้เจริญรอยตาม ประเทศฝรั่งเศสจึงเป็นตัวอย่างของรัฐที่นำการดำเนินคดีอาญาในระบบผสมมาใช้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) ได้แยกกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาออกเป็น ๒ ขั้นตอน แบบเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายซึ่งมีลักษณะเป็นการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา (Procédure accusatoire) ทั้ง ๒ ขั้นตอนดังกล่าว ได้แก่

(๑) ขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีอาญา

(๒) ขั้นตอนหลังการฟ้องคดีอาญา

เหตุที่มีการแบ่งการดำเนินคดีอาญาออกเป็น ๒ ขั้นตอน ก็เพื่อมิให้ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายเดียวในการดำเนินคดีซึ่งมีลักษณะของระบบไต่สวน ขั้นตอนก่อนฟ้องคดีเป็นขั้นตอนหาข้อเท็จจริงก่อนการฟ้องร้องโดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ คือ ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษาสอบสวนส่วนขั้นตอนหลังฟ้องคดีอาญาจะเป็นหน้าที่ของศาล แต่แม้ประเทศฝรั่งเศสจะใช้ระบบผสมในการดำเนินคดีอาญาก็ตาม แต่หลักการสำคัญเป็นระบบไต่สวน การฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (public prosecution) โดยมีพนักงานอัยการ

^{*} ที่มา : กุ้เกียรติ เมืองสง, วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพิจารณาคดีลับหลังจำเลย”, หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, พ.ศ. ๒๕๕๐, น. ๓๑-๔๙.

ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ ส่วนผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องคดีอาญาเองได้ แต่ผู้เสียหายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เฉพาะในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาเท่านั้น ในระบบกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสได้แบ่งประเภทของความผิดเป็นสามประเภทอย่างชัดเจน การแบ่งประเภทดังกล่าวยึดหลักอัตราโทษซึ่งผู้กระทำความผิดจะได้รับเป็นเกณฑ์ โดยอัตราโทษของความผิดแต่ละประเภทยังมีความสำคัญต่อเขตอำนาจศาลและกระบวนการไต่สวนของคดีนั้น ความผิดทั้งสามประเภทได้แก่

๑) ความผิดอุกฉกรรจ์ (Crime) ได้แก่

(๑) โทษจำคุกตลอดชีวิต หรือกักขังตลอดชีวิต

(๒) โทษจำคุก หรือกักขังสูงสุด ไม่เกิน ๓๐ ปี

(๓) โทษจำคุก หรือกักขังสูงสุด ไม่เกิน ๒๐ ปี

(๔) โทษจำคุก หรือกักขังสูงสุด ไม่เกิน ๑๕ ปี

ระยะเวลาจำคุก หรือกักขังสำหรับความผิดอุกฉกรรจ์อย่างน้อย ๑๐ ปี นอกจากโทษจำคุกและกักขังแล้วยังมีโทษปรับและโทษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง

๒) ความผิดมัธยมโทษหรือความผิดที่มีโทษปานกลาง (délit) ได้แก่

(๑) โทษจำคุก

(๒) โทษปรับ

(๓) โทษปรับรายวัน (Le jouramende)

(๔) ทำงานบริการสังคม

(๕) ริบทรัพย์สินหรือจำกัดสิทธิ

โดยอัตราโทษจำคุกที่กำหนดไว้สำหรับความผิดมัธยมโทษ ดังนี้

ก. จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี

ข. จำคุกไม่เกิน ๗ ปี

ค. จำคุกไม่เกิน ๕ ปี

ง. จำคุกไม่เกิน ๓ ปี

จ. จำคุกไม่เกิน ๒ ปี

ฉ. จำคุกไม่เกิน ๑ ปี

ช. จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน

ซ. จำคุกไม่เกิน ๒ เดือน

๓) ความผิดลหุโทษ (Contravention) แบ่งได้เป็น ๕ ชั้น ได้แก่

(๑) ชั้นที่ ๑ มีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๓๘ ยูโร

(๒) ชั้นที่ ๒ มีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๑๕๐ ยูโร

(๓) ชั้นที่ ๓ มีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๔๕๐ ยูโร

(๔) ชั้นที่ ๔ มีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๗๕๐ ยูโร

(๕) ชั้นที่ ๕ มีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๑,๕๐๐ ยูโร

นอกจากนี้อาจเพิ่มโทษได้ถึง ๓,๐๐๐ ยูโร กรณีจำเลยกระทำความผิดซ้ำหรือกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้

ในระบบกฎหมายฝรั่งเศสในคดีอาญาได้มีการแบ่งแยกระบบศาลออกเป็นสองส่วน คือ ศาลที่รับผิดชอบในการไต่สวน (les juridictions d'instruction) และศาลที่รับผิดชอบในการพิจารณาคดี (les juridictions de jugement) ศาลพิจารณาคดีตัดสินคดี (The trial courts หรือ les juridictions de jugement) ศาลพิจารณาคดีตัดสินคดีประกอบไปด้วยศาลแขวง (Tribunaux de police) ศาลมัธยมโทษ (Tribunaux correctionnels) และ ศาลลูกขุน (Cour d'assises)

๑) ศาลแขวง (Tribunaux de police) เป็นศาลตำรวจมีอำนาจพิพากษาคดีลหุโทษ (contravention) ที่มีโทษปรับไม่เกิน ๓,๐๐๐ ยูโร ผู้พิพากษานายเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจชี้ขาดตัดสินคดีได้

๒) ศาลมัธยมโทษ (Tribunaux correctionnels) มีอำนาจพิพากษาคดีความผิดมัธยมโทษ หรือความผิดที่มีโทษปานกลาง (délit) ได้แก่คดีที่มีโทษจำคุกหรือมีโทษปรับไม่เกิน ๓,๗๕๐ ยูโร องค์คณะประกอบด้วยประธาน ๑ นาย และผู้พิพากษา ๒ นาย การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลมัธยมโทษ สามารถกระทำได้โดยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์

๓) ศาลลูกขุน (Cour d'assises) มีอำนาจพิพากษาคดีความผิดโทษอุกฉกรรจ์ (Crime) การพิจารณาคดีความผิดอุกฉกรรจ์โดยศาลลูกขุน มีลักษณะแตกต่างไปจากการพิจารณาคดีในลหุโทษ และศาลมัธยมโทษ คือ ศาลทั่วไปในการพิพากษาคดีอาจมีเฉพาะผู้พิพากษาอาชีพ แต่ในศาลลูกขุน การพิจารณาคดีกระทำโดยผู้พิพากษาอาชีพ ๓ นาย รวมกับคณะลูกขุน อีก ๙ นายโดยคณะลูกขุนมาจากประชาชนที่ได้รับเชิญมาร่วมการพิจารณาคดี

๔) ศาลอุทธรณ์ (Cours d'appel) การอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีแพ่งและคดีอาญา ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ กระบวนการพิจารณาคดีอุทธรณ์เริ่มจากการไต่สวนพิจารณาคดีใหม่ ทั้งคดีโดยที่ศาลอุทธรณ์ไม่จำเป็นต้องถือตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่พิจารณาได้ความจากศาลชั้นต้น ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์คำพิพากษาของคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่มากหรือในคดีอาญาที่มีโทษสถานเบา ด้วยเหตุที่คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ประกอบด้วยคดีหลายประเภท ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ศาลอุทธรณ์จึงต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญในคดีหลาย ๆ สาขานอกจากความรู้ในเรื่องคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น ศาลอุทธรณ์จึงได้มีการแบ่งผู้พิพากษาเป็นองค์คณะตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๕) ศาลฎีกา (Cour de cassation) ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดในระบบกฎหมายฝรั่งเศส ตั้งอยู่ในกรุงปารีส หน้าที่ของศาลฎีกา ได้แก่ การควบคุมการตีความกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศฝรั่งเศสแม้ว่าในหลักการ ศาลฎีกาไม่สามารถบังคับให้ศาลล่างตีความการบังคับใช้กฎหมายไปในทางใดทางหนึ่งก็ตาม ศาลฎีการับพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น จะไม่รับพิจารณาในปัญหาข้อเท็จจริง หากศาลฎีกาเห็นว่า ศาลล่างได้ปรับกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงได้ถูกต้องแล้ว

ศาลฎีกาจะยกฎีกาดังกล่าว มีผลเป็นการยืนตามคำพิพากษาของศาลล่างและคดีดังกล่าวเป็นอันถึงที่สุดหากศาลฎีกาเห็นว่า ศาลล่างปรับบทกฎหมายไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาสามารถยกคำพิพากษาของศาลล่างได้แล้วส่งไปให้อีกศาลหนึ่งในชั้นเดียวกัน คือ หากเป็นคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ จะส่งไปให้ศาลอุทธรณ์อีกศาลหนึ่งพิจารณาหากเป็นคำพิพากษาศาลชั้นต้นจะส่งไปให้ศาลชั้นต้นอีกศาลหนึ่งพิจารณาประมุขของศาลฎีกา คือ ประธานศาลฎีกา โดยในศาลฎีกาแบ่งโครงสร้างเป็น ๖ แผนก แต่ละแผนกจะมีประธานแผนกเป็นหัวหน้า โดยในแต่ละแผนกจะมีผู้พิพากษาประมาณ ๑๕ คน องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาในแต่ละคดีจะมีจำนวน ๕ คน การแบ่งผู้พิพากษาแต่ละแผนกนั้นจะแบ่งตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้พิพากษานั้น ๆ แผนกที่หนึ่งเชี่ยวชาญด้านนิติกรรมสัญญาแผนกที่สองด้านครอบครัว แผนกที่สามเกี่ยวกับทรัพย์สิน แผนกที่สี่ในส่วนเอกเทศสัญญาแผนกที่ห้าเกี่ยวกับสังคม (Chambre sociale) และแผนกที่หกเกี่ยวกับความผิดอาญา

หลักทั่วไปในการดำเนินคดีอาญา

กระบวนการไต่สวนเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญา โดยกระทำโดยศาลไต่สวนซึ่งเป็นศาลที่แยกต่างหากจากศาลตัดสิน (ในคดีแพ่งการไต่สวนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่งเช่นกันแต่กระทำโดยศาลที่ตัดสินคดีนั้น) โดยศาลไต่สวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ไต่สวนพยานบุคคล และพิจารณาว่าคดีมีมูลหรือไม่ ศาลไต่สวนไม่ได้พิพากษาคดีว่าจำเลยผิดหรือบริสุทธิ์หน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของศาลตัดสิน การไต่สวนในคดีอาญาประกอบด้วยสองส่วน ๑. ผู้พิพากษาไต่สวน (juge d'instruction) และ ๒. ศาลไต่สวนชั้นที่สอง (Chambre d'accusation)

ผู้พิพากษาไต่สวน (juge d'instruction)

เป็นผู้พิพากษาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำเนินการไต่สวน การไต่สวนกระทำโดยผู้พิพากษานายเดียว การยื่นเรื่องให้ผู้พิพากษาไต่สวนอาจกระทำโดยอัยการหรือผู้เสียหายในคดีอาญาไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนในทุกประเภทความผิด ในคดีอุกฉกรรจ์ (crime) กฎหมายบังคับให้มีการไต่สวนในคดีมิถยมโทษ (délit) จะมีการไต่สวนหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยุ่งยากซับซ้อนของคดี ในส่วนคดีลหุโทษ (contravention) ไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวน เว้นแต่มีการร้องขอ เมื่อทำการไต่สวนเสร็จสิ้นหากศาลไต่สวนเห็นว่า คดีมีมูล ผู้พิพากษาไต่สวนจะส่งคดีดังกล่าวให้ศาลตัดสินเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป หากคดีไม่มีมูล ผู้พิพากษาไต่สวนจะยกฟ้อง

หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา (Procédure accusatoire) ซึ่งจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบไต่สวน (Procédure inquisitoire) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยทำให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าฟังได้จึงเป็นหลักประกันความเที่ยงธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ศาลพิจารณาโดยเปิดเผยทำให้ทุกฝ่ายตรวจสอบได้แม้การดำเนินคดีอาญาในศาลฝรั่งเศสนั้นโดยหลักแล้วต้องทำการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยแต่ก็มีบางกรณีที่กฎหมายบัญญัติการพิจารณาคดีไม่เปิดเผยก็ได้ ซึ่งบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ ได้แก่

- ๑) ประธานศาลอาจสั่งห้ามไม่ให้เด็กเข้าไปในห้องพิจารณาได้
- ๒) ศาลอาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้หากการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นจะเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
- ๓) ในคดีโทษจรรยาที่เกี่ยวกับเพศผู้เสียหายมีสิทธิร้องขอให้พิจารณาลับได้หากผู้เสียหายไม่คัดค้านการพิจารณาคดีโดยลับดังกล่าว
- ๔) ประธานศาลอาจสั่งจับบุคคลซึ่งกระทำการอันเป็นการรบกวนการพิจารณาคดีได้ และการสั่งจับออกนอกห้องพิจารณาให้มีผลการพิจารณาคดี เว้นแต่จะสั่งเป็นอย่างอื่น

หลักการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย

การพิจารณาคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสมีหลักเกณฑ์ที่ถือเป็นหลักสากลทั่วไปเช่นเดียวกับนานาประเทศ ก็คือในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาต้องกระทำเปิดเผยต่อหน้าจำเลยซึ่งจำเลยที่ได้รับหมายเรียกของศาลจะต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลในวันนัดพิจารณาคดีและหากจำเลยถูกควบคุมตัวไว้เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องนำตัวจำเลยมาศาล เว้นแต่กรณีที่มีเหตุสมควรนอกจากนี้จำเลยยังมีหน้าที่ที่จะต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลเช่นกัน แม้ไม่มีหมายเรียกก็ตามหากเป็นกรณีที่ปรากฏตามมาตรา ๕๕๗, ๕๕๘ และ มาตรา ๕๖๐ จึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดให้การพิจารณาคดีในศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการต่อสู้คดีของจำเลย ก็คือสิทธิในการตรวจสอบพยานหลักฐานแต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยก็มีข้อจำกัดซึ่งไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อหน้าจำเลยได้ เช่น ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยได้กระทำความผิดแล้วหลบหนีเมื่อได้มีการส่งหมายเรียกไปยังถิ่นที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาหรือถิ่นที่อยู่ของจำเลยแล้วหากไม่มาศาลตามวันและเวลาที่ระบุไว้ในหมายเรียกศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาลับหลังจำเลยได้โดยไม่มีตัวจำเลย

๑) ประเภทการพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลยการพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) การพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลยแบบ Contumace เป็นการพิจารณาคดีอาญาสำหรับคดีที่เป็นความผิดอาญา (Crime) ได้แก่ ความผิดร้ายแรงที่ผู้กระทำอาจได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตและศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในความผิดอาญา คือ ศาล Court d'Assises

(๒) การพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลยแบบ Défait เป็นการพิจารณาคดีอาญาสำหรับคดีที่เป็นความผิดที่มีโทษปานกลาง (Délit) กับคดีที่เป็นความผิดลหุโทษ (Contravention) จึงอาจกล่าวได้ว่าการพิจารณาแบบ Contumace และการพิจารณาแบบ défaut ทั้งสองแบบนี้เป็นการพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลยแต่มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันตามประเภทความผิดอาญาและวิธีพิจารณาที่แตกต่างกัน แต่โดยหลักการส่วนใหญ่แล้วเหมือนกัน แต่การพิจารณาคดีแบบ Contumace กระทำได้ง่ายกว่าหรืออาจกล่าวได้ว่าซับซ้อนน้อยกว่า

๒) การพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยตั้งได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การพิจารณาคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยได้ทั้งนี้ถือว่าการที่จำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาลในคดีจำนวนมากและเป็นกรณีที่ไม่มีเหตุผลสมควรซึ่งผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงจากการกระทำความผิดและได้รู้ถึงการถูกดำเนินคดีในศาล ซึ่งมีจำเลยเป็นจำนวนมากที่หาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่ขึ้นศาลทั้งที่ได้รับการแจ้งตามปกติหรือในบางครั้งก็ใช้วิธีการย้ายที่อยู่เพื่อไม่ให้เกิดการติดตามเรียกตัวจำเลยซึ่งไม่มาปรากฏตัวในศาลหรือเคยปรากฏตัว หรือเคยถูกจับตัวแต่หนีไปก่อนที่จะมีคำพิพากษาจะต้องอยู่ภายใต้การพิจารณาคดีแบบ “Contumace” การที่ศาลใช้วิธีพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลยนี้สามารถกระทำได้ทันทีที่จำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาล โดยที่ไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอแต่อย่างไรก็ตามก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ใช้ความพยายามในการกำหนดมาตรการที่เป็นหลักประกันในการมาปรากฏตัวของจำเลยต่อศาลโดยได้กำหนดให้มีการประกาศอย่างเปิดเผยและได้กำหนดบทลงโทษ การประกาศอย่างเปิดเผยได้กำหนดให้กระทำโดยการส่งหมายเรียกไปยังถิ่นที่อยู่ถาวรของจำเลย และปิดประกาศไว้ที่ทำการเทศบาลและที่ทำการของศาล รวมทั้งการประกาศในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้อีกฝ่ายได้ทราบถึงการพิจารณาที่ไม่มีตัวจำเลย เพื่อเรียกตัวจำเลยมาดำเนินคดีในศาลภายใน ๑๐ วันหลังจากนั้นหากจำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาล หรือไม่อาจมีการส่งหมายได้หัวหน้าศาลอาญาอุทธรณ์หรือหัวหน้าศาลชั้นต้นที่มีขอบเขตอำนาจจะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีโดยไม่มีตัวจำเลย (Contumace) และภายหลังจากที่ได้มีคำสั่งให้มีการดำเนินคดีโดยไม่มีตัวจำเลยหากจำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาลภายใน ๑๐ วัน (รวมทั้งสิ้น ๒๐ วัน) ศาลก็ดำเนินคดีโดยไม่มีตัวจำเลยได้โดยถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย การดำเนินคดีโดยไม่มีตัวจำเลยเช่นนี้จำเลยที่ไม่มาปรากฏตัวซึ่งจะต้องคำพิพากษาโดยศาลถือว่ามี การฟังความสองฝ่ายแล้ว และในการพิจารณาคดีกรณีผู้ถูกลบหนีนี้นั้นในคดีแบบ Contumace การพิจารณาคดีจะกระทำ ในกระบวนการพิจารณาของศาลอาญาอุทธรณ์ตามปกติ การพิจารณานี้แตกต่างไปจากหลักการพิจารณาตามปกติ คือมีการพิจารณาในห้องพิจารณาโดยเปิดเผย แต่ไม่มีลูกขุนอยู่ร่วมในการพิจารณาด้วย คำพิพากษาของศาลอยู่ภายใต้การตรวจสอบสำนวนทางเอกสารโดยไม่มีการสืบพยานบุคคลวิธีพิจารณาจึงไม่ได้เป็นไปตามหลักการรับฟังความทุกฝ่าย ไม่มีนายที่จะมาโต้แย้งแทนผู้ที่หลบหนีที่ไม่อาจมาปรากฏตัวโดยที่ไม่มีเหตุอันสมควรหรือข้ออ้างใด ๆ ต่อข้อกล่าวหา นั้น สำหรับคดีที่มีจำเลยหลายคนหรือเป็นคดีที่ผู้หลบหนีเป็นจำเลยร่วมกับบุคคลอื่นเขาจะเป็นผู้เดียวที่ถูกพิจารณาโดยกระบวนการพิจารณาแบบไม่มีตัวจำเลย ตามมาตรา ๖ ในส่วนของคำพิพากษานั้น ศาลอาจจะไม่คำพิพากษายกฟ้องเพราะจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดก็ต้องรับโทษ และในการพิพากษาคดีศาลไม่อาจใช้เหตุผลหย่อนผ่อนโทษกับการพิจารณาในกรณีนี้ได้ อีกทั้งการที่จำเลยไม่มาปรากฏตัวนี้ซึ่งผู้หลบหนีในสภาพเช่นนี้อาจต้องถูกยึดทรัพย์ให้ตกเป็นของแผ่นดินและถูกตัดสิทธิ

ในความเป็นพลเมืองและต้องห้ามที่จะใช้สิทธิในทางศาล ดังนั้นหลักการของการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยเช่นนี้ทำให้เห็นว่า ผู้บัญญัติกฎหมายได้จำกัดหลักประกันในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับจำเลยที่หลบหนี

๓) การเพิกถอนคำพิพากษาโดยไม่มีตัวจำเลย

การขอเพิกถอนการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยมีผลทำนองเดียวกับการขอพิจารณาคดีใหม่และการอุทธรณ์ แต่เดิมวิธีพิจารณาเพื่อขอพิจารณาคดีใหม่มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะความผิดที่กล่าวหาตามความร้ายแรงแต่ภายหลังก็ได้มีการนำวิธีพิจารณาแบบเดียวกันมาใช้ การขอให้พิจารณาคดีใหม่เป็นไปตามหลักที่ว่าบุคคลไม่อาจถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดโดยไม่มีโอกาสต่อสู้หรือโดยศาลยังไม่ได้มีโอกาสรับฟังข้อต่อสู้ของเขาผู้ถูกกล่าวหาควรได้รับโอกาสที่จะให้การแสดงความเห็นต่อข้อกล่าวหา ก่อนที่คดีของเขาจะมีข้อยุติโดยคำพิพากษาซึ่งเป็นสิทธิที่จะต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาที่ศาลไม่อาจจะละเลยหรือปฏิเสธสิทธิดังกล่าว นอกจากนี้การพิจารณาคดีเพื่อขอพิจารณาใหม่เพื่อไม่มีตัวจำเลยมีเหตุผลมาจากการพิจารณาคดีที่ไม่มีประสิทธิภาพในเรื่องนี้มีผู้เห็นว่าไม่ควรพิพากษาคดีโดยไม่มีจำเลย เช่นเดียวกับกฎหมายพวกแองโกลแซกซอน เยอรมัน และสแกนดิเนเวีย เป็นต้น

สิทธิที่เป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลในเรื่องนี้ คือการได้มีโอกาสเสนอข้อต่อสู้ ศาลที่ไม่มีโอกาสได้ฟังข้อต่อสู้ของเขา จึงควรยึดการตัดสินใจออกไปและทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมาอยู่ร่วมในกระบวนการพิจารณาแนวทางนี้สอดคล้องกับบทบัญญัติในอนุสัญญาของยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มาตรา ๖ ที่กำหนดให้ต้องมีการพิจารณาโดยฟังความทุกฝ่าย รวมทั้งยังมีกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาตรา ๑๔ ที่กำหนดหลักประกันสิทธิที่จะปรากฏตัวและเสนอข้อต่อสู้ด้วยตนเองการลงโทษผู้หลบหนี ถือว่าเป็นคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดภายใต้เงื่อนไขที่อาจมีการเพิกถอนได้ การเพิกถอนการลงโทษเนื่องจากคำพิพากษา กรณี Contumace จะมีขึ้นต่อเมื่อผู้หลบหนีมาปรากฏตัวภายในเวลาของอายุความการลงโทษหรือกรณีผู้หลบหนีถูกจับภายในอายุความลงโทษ เช่น กรณีที่เป็นโทษอาญาอุกฉกรรจ์ที่มีอายุความ ๒๐ ปี เป็นต้น การเพิกถอนคำพิพากษาเป็นกระบวนการไม่มีแบบพิธีอะไรมาก โดยจะมีการเริ่มพิจารณากันใหม่ด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามปกติโดยศาลที่มีลูกขุน การตัดสินใจจึงดำเนินการไปตามหลักฟังความสองฝ่ายซึ่งการยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำพิพากษาโดยไม่มีตัวจำเลยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ส่งคำพิพากษาคดีที่ได้มีการพิจารณาลับหลังโดยเป็นไปตามบทบัญญัติตั้งแต่ มาตรา ๕ เป็นต้นไป

(๒) คำพิพากษาในคดีที่ได้พิจารณาลับหลังจำเลยจะถือว่าไม่มีผลบังคับหากจำเลยยื่นคำร้องขอให้ยกคำพิพากษา

(๓) การยื่นคำร้องขอให้ยกคำพิพากษาลับหลังจำเลยให้ยื่นต่อพนักงานอัยการและต้องแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบ และในกรณีที่จำเลยถูกควบคุมตัวไว้ให้ยื่นคำร้องดังกล่าวต่อพิศดี

(๔) กรณีหากจำเลยเป็นผู้รับหมายบังคับคดีไว้ด้วยตนเอง คำร้องขอให้ยกคำพิพากษาลับหลังจำเลยจะต้องยื่นภายใน ๑๐ วัน นับแต่ได้รับหมาย ในกรณีที่จำเลยอยู่ในประเทศฝรั่งเศส แต่หากจำเลยอยู่ในประเทศอื่นให้ยื่นคำร้องขอภายใน ๑ เดือนนับแต่ได้รับหมาย

(๕) หากจำเลยไม่ได้เป็นผู้รับหมายบังคับคดีไว้ด้วยตนเอง คำร้องขอให้ยกคำพิพากษาลับหลังจำเลยต้องยื่นภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ยื่นคำร้องขอถึงถิ่นที่อยู่ของจำเลยหรือสำนักงานเขตของจำเลยหากจำเลยอยู่ในฝรั่งเศส หรือภายใน ๑ เดือนนับแต่วันส่งถึง หากจำเลยอยู่ในประเทศอื่น การยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำพิพากษาลับหลังจำเลยนั้นสามารถทำได้ทั้งในส่วนตัวอาญาและคำขอในส่วนแพ่งภายใต้กำหนดอายุความคดีอาญา การยกเลิกการลงโทษตามคำพิพากษาเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ แม้ตัวผู้หลบหนีเองก็ไม่อาจร้องขอให้คงไว้ซึ่งคำพิพากษาไม่เว้นแม้ส่วนที่เป็นผลดีแก่จำเลย แต่การพิจารณาคดีใหม่บางกรณีก็ย่อมมีข้อยกเว้นโดยการสืบพยานอาจทำได้ด้วยการอ่านบันทึกคำให้การหรือข้อซักถามที่เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากไม่อาจให้พยานที่เสียชีวิตไปแล้วมาเบิกความได้

แต่อย่างไรก็ตาม การเพิกถอนคำพิพากษาโดยไม่มีตัวจำเลยด้วยการขอพิจารณาใหม่นี้ ต้องกระทำภายใต้อายุความฟ้องร้อง หรืออาจกล่าวได้ว่าการลงโทษผู้หลบหนีตามคำพิพากษาโดยไม่มีตัวจำเลยนั้นไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงได้ถ้าผู้หลบหนีปล่อยให้อายุความฟ้องร้องล่วงเลยไปโดยมิได้ปรากฏตัว หรือเพราะเหตุที่ตายไปก่อนการเพิกถอนคำพิพากษาจึงไม่อาจเป็นไปได้รวมถึงการลงโทษปรับก็เป็นที่สุดการจำกัดสิทธิต่าง ๆ ก็ยังคงอยู่หากอายุความการลงโทษครบกำหนดแล้ว

๒. การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา

๑) หลักทั่วไปในการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยทั่วไปเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งประกอบไปด้วยกฎที่เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาขึ้น และได้มีการดำเนินฟ้องร้องความผิดทางอาญาได้ถูกนิยามโดยรัฐบาลกลาง (Federal Government) และรัฐบาลระดับมลรัฐ (State Government) โดยรัฐบาลกลางได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลางเพื่อควบคุมการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นนอกเขตของมลรัฐต่าง ๆ หรือการกระทำความผิดที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาลหรือการพัฒนาประเทศประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ถูกบัญญัติไว้ในบรรพที่ ๑๘ ของประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา โดยมลรัฐต่าง ๆ สามารถบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ใช้ในการดำเนินคดีอาญาของรัฐตนเองได้ แต่กระบวนการดังกล่าวต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา เช่น รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลย (U.S. Constitution Bill of Rights) ซึ่งให้ความคุ้มครองขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในการพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว สิทธิในการพิจารณาคดีโดยลูกขุน สิทธิในการปฏิเสธไม่ให้การ สิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน โดยมลรัฐต่าง ๆ สามารถให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในมลรัฐได้มากกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่ห้ามน้อยกว่าที่ได้กำหนดไว้

ระบบกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาเป็นทั้งระบบไต่สวนและกล่าวหาวิธีพิจารณาความอาญาจำเป็นที่จะต้องทำให้ได้ดุลระหว่างสิทธิของจำเลยและความมีส่วนได้เสียของรัฐในการมีการพิจารณาคดีที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงถูกบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสิทธิของจำเลยนั้นได้รับการปกป้อง

ประเภทความผิดอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยรัฐบาลกับบุคคลที่ได้กระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ในคดีอาญารัฐโดยพนักงานอัยการเป็นฝ่ายเริ่มคดีโดยการฟ้องร้องจำเลยที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดอาญุกจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับความผิดอาญาหมายความว่า การกระทำหรือการละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามมิให้กระทำ หรือสั่งให้มีหน้าที่ต้องกระทำความผิดอาญาส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติโดยรัฐบาลในระดับท้องถิ่น ระดับมลรัฐและรัฐบาลกลาง ประมวลกฎหมายอาญาในแต่ละรัฐแตกต่างกันไปอย่างไรก็ตาม ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญากลาง (The Model Penal Code (MPC)) ไว้เป็นต้นแบบในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดของกฎหมายอาญาความผิดอาญาแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท

(๑) ความผิดอาญาประเภท Felonies คือ ความผิดที่มีโทษร้ายแรงและเป็นความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นหรือข่มขืนกระทำชำเรา

(๒) ความผิดอาญาประเภท Misdemeanor คือ ความผิดในคดีเล็กน้อยและเป็นคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีค่าเล็กน้อย หรือความผิดฐานไม่ข้ามถนนตรงทางข้ามโดยบุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการซึ่งกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด ความผิดอาญาโดยทั่วไปเว้นแต่ในกรณีความผิดที่ต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (strict liability crime) ประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน ได้แก่ องค์ประกอบภายนอก (act, or “actus reus,”) และองค์ประกอบภายใน (a mental state, or “mens rea”) พนักงานอัยการจำต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดครบทั้งองค์ประกอบภายนอกและภายในในความผิดนั้นและจะต้องทำให้คณะลูกขุนหรือผู้พิพากษาเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง (prove beyond reasonable doubt)

สิทธิได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน (Right to jury trial)

ในการดำเนินวิธีพิจารณาความอาญาไม่ว่าในศาลระดับรัฐบาลกลาง (Federal courts) หรือระดับมลรัฐ (State courts) จะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่หก ซึ่งมีใจความบางตอนว่าในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทุกคดี ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิจะได้รับการพิจารณาคดีที่รวดเร็วและโดยเปิดเผย โดยคณะลูกขุนที่เป็นกลางของรัฐและของเขตที่การกระทำความผิดอาญานั้นได้เกิดขึ้น... (In all criminal prosecutions, the accused shall enjoy the right to a speedy and public trial, by an impartial jury of the State and district wherein the crime shall have been committed...)

บทบัญญัติเพิ่มเติมมีใช้บังคับเฉพาะกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลในระดับรัฐบาลกลาง (Federal criminal prosecutions) อย่างไรก็ตาม ในปี ๑๙๖๘ ศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินว่า สิทธิในการพิจารณาคดีโดยลูกขุนในคดีอาญานั้น มีความสำคัญมากและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมายตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สิบสี่ (The Fourteenth Amendment's Due Process Clause) (Duncan v. Louisiana, 391 U.S. 145) ดังนั้นจึงเป็นการบังคับให้ทุกรัฐจะต้องมีการพิจารณาคดีโดยลูกขุนในการพิจารณาคดีอาญา อนึ่ง ต่อมาศาลสูงได้วางหลักใหม่ว่าสิทธิในการพิจารณาคดีโดยลูกขุนนั้นจำเป็นต้องมีตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเฉพาะในกรณีความผิดอาญาที่ “ร้ายแรง” ซึ่งได้แก่ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไป กระนั้นแต่ละรัฐมีสิทธิที่จะจัดให้มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุนแม้ในความผิดที่มีโทษจำคุกต่ำกว่าหกเดือนและจำเลยในคดีอาญามีสิทธิที่จะสละไม่ให้มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุนได้เสมอ

หลักการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย

๑) การพิจารณาคดีต้องทำโดยเปิดเผย (Right to a public trial) รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๖ มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย หลักการพิจารณาโดยเปิดเผยเป็นหลักที่มีความสำคัญที่ทำให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม และประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งกรณีสื่อมวลชนมีสิทธิในการเข้าร่วมฟังการพิจารณาได้แต่ในทางปฏิบัติ ศาลจะไม่อนุญาตให้มีการถ่ายภาพ หรืออัดเสียงเพื่อการโฆษณาเผยแพร่ อีกทั้ง ในบางครั้งศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งไม่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีออกจากห้องพิจารณาคดี เช่น เพื่อคุ้มครองของพยาน หรือเพื่อรักษาความลับของทางราชการ หรือเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒) สิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน (Right to confrontation withness) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาในการเผชิญหน้ากับพยานบุคคล ซึ่งบัญญัติว่า “ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทุกคดี ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิจะได้รับการพิจารณาคดีที่รวดเร็วและโดยเปิดเผยโดยคณะลูกขุนที่เป็นกลางของรัฐและของเขตที่การกระทำความผิดอาญานั้นได้เกิดขึ้นในเขตนั้น ซึ่งรัฐหรือเขตดังกล่าวจะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายที่บังคับให้อยู่บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งถึงลักษณะและมูลแห่งข้อกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานฝ่ายที่ปฏิบัติมีสิทธิที่จะนำสืบพยานที่จะเป็นประโยชน์แก่คดีของตนและมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในการจัดหาทนายความ”

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่หก ได้กล่าวถึงสิทธิของจำเลยที่จะเผชิญหน้ากับคู่ความฝ่ายตรงข้ามหรือฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายตนเอง จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและสืบพยานในศาลต่อหน้าตนเอง ซึ่งเป็นระบบที่บังคับใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเหตุผลที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเลือกใช้ระบบนี้ เนื่องจากหากมีการอนุญาตให้พิจารณาลับหลังจำเลยได้บุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจถูกพิพากษาให้ได้รับโทษทางอาญาโดยไม่ทราบมาก่อนว่าตนถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องร้อง

เป็นคดีในศาลและไม่มีโอกาสที่จะต่อสู้คดี และคัดค้านหลักฐานต่าง ๆ ที่พนักงานอัยการนำสืบสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานของจำเลยนี้ถือเป็นสิทธิที่มีความสำคัญประการหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นหลักประกันแก่จำเลยว่าพยานที่เบิกความเป็นปรปักษ์ต่อตนต้องมาแสดงข้อเท็จจริงและปรากฏตัวต่อศาล และถือเป็นสิทธิที่จำเลยจะได้อยู่ร่วมด้วยในการพิจารณาคดี บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าวในส่วนที่กล่าวถึงสิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการเผชิญหน้ากับพยานที่เป็นปฏิปักษ์กับตนในการพิจารณาคดีอาญา สิทธินี้ได้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนบทบาทของการพิจารณาคดีในการสืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด “เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่นำสืบยันจำเลย ในระบบกล่าวหาจึงมีการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าว” มาตรการต่าง ๆ นั้น ประกอบด้วย การเผชิญหน้าระหว่างจำเลยและพยานฝ่ายตรงข้ามในระหว่างที่พยานฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์ให้การในชั้นศาลและโอกาสของฝ่ายจำเลยในการถามค้านพยานฝ่ายโจทก์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผยในทุกขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา สิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานของจำเลยนี้ทำให้จำเลยสามารถค้านพยานในขณะที่พยานกำลังเบิกความระหว่างการพิจารณาคดี โดยผลจากการถามค้านจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล และทำให้ลูกขุนมีโอกาสในการเผชิญหน้ากับพยาน จึงเป็นเหตุให้คณะลูกขุนเห็นได้ว่าคำเบิกความของพยานบุคคลนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และนอกจากนี้การที่จำเลยมีสิทธิถามค้านทำให้จำเลยสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานและความรู้ของพยานในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงของคดีสิทธิในการถามค้านนั้น... มีความสำคัญมากสำหรับความน่าเชื่อถือของกระบวนการสืบหาข้อเท็จจริงการถามค้าน “เป็นวิธีการหลักซึ่งความน่าเชื่อถือของพยานและความจริงจากการให้การได้ถูกตรวจสอบ อันที่จริงแล้วศาลยุติธรรมได้ตระหนักว่า การถามค้านนั้นเป็นมาตรการหรือเครื่องมือทางกฎหมายที่ดีที่สุดในการค้นหาความจริง”

๓) การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย

โดยหลักทั่วไปในการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิในการถามค้านพยาน ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิที่สำคัญประการหนึ่ง จึงได้มีการรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐ แต่อย่างไรก็ตามระบบการพิจารณาและสืบพยานในศาลโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยก็มีข้อยกเว้น ในกรณีที่จำเลยได้หายตัวไปหรือไม่มาศาลระหว่างการพิจารณาคดี ศาลถือว่าพฤติกรรมดังกล่าวของจำเลยเป็นการที่จำเลยได้สละสิทธิในการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าตนแล้วจำเลยอาจถูกสั่งให้ออกจากห้องพิจารณา หากจำเลยขัดขวางการพิจารณา ศาลฎีกาหรือศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้กล่าวว่าการสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณานี้ควรเป็นวิธีการสุดท้ายที่ศาลจะใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อย

ในศาลแม้ว่าในบางครั้งศาลอาจไม่มีทางเลือกอื่นมากนักในการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลนอกจากการสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาก็ตาม ในคดีอาญาจำเลยได้ข่มขู่และตำว่าศาลในระหว่างการพิจารณา ศาลฎีกาได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาตอนหนึ่งว่า...มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่การ

ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องมีศักดิ์และสิทธิ์ ดำเนินไปด้วยความมีระเบียบและอยู่ในความสงบเรียบร้อย จำเลยที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างมากในห้องพิจารณาจะต้องได้รับบทลงโทษ ในคดีนี้ผู้พิพากษาศาลฎีกาเชื่อว่าผู้พิพากษาศาลชั้นต้นต้องประสบกับจำเลยที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมไม่เรียบร้อยและขัดขวางการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตามมาตรการในการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัวในการนำมามาตรการต่าง ๆ ที่มีอยู่มาบังคับใช้ ดังนั้นจึงอยู่ในดุลยพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นในการตัดสินใจใช้มาตรการใดมาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการพิจารณาคดีหนึ่ง ๆ ศาลฎีกาเห็นว่าตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาให้อำนาจผู้พิพากษาในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการพิจารณาคดีในกรณีจำเลยขัดขวางการพิจารณาอย่างน้อย ๓ วิธี ดังต่อไปนี้

(๑) มัดจำเลยไว้กับเก้าอี้และใช้ผ้าปิดปากจำเลยไม่ให้พูด ซึ่งในกรณีนี้ยังคงทำให้คดีมีการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยต่อไป

(๒) เตือนจำเลยว่าจำเลยกำลังละเมิดอำนาจศาลและมีบทลงโทษสำหรับการละเมิดอำนาจศาล

(๓) การควบคุมตัวจำเลยออกนอกห้องพิจารณาคดีจนกว่าจำเลยจะสัญญาว่าจะประพฤติตนให้เหมาะสม

การสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาสามารถกระทำได้ แต่ควรใช้เมื่อไม่มีวิธีอื่นที่สามารถรักษาความสงบในการพิจารณาคดีได้แล้ว ในคดีดังกล่าวต่อไปนี้ขอพิจารณาสถานการณ์ที่จะสามารถมีการพิจารณาลับหลังจำเลยได้ ในกรณีที่จำเลยไม่ยินยอมมาปรากฏตัวที่ศาลหรือมีเหตุอื่นที่ไม่สามารถปรากฏตัวได้

ในปี ๑๙๗๗ เฮเลน “ฮอลลี” แม็คดักส์ อายุ ๓๐ ปี ได้หายตัวไป เธอเป็นผู้หญิงที่มาจากตระกูลที่ร่ำรวยในรัฐเท็กซัส โดยเธออาศัยอยู่ในเมืองฟิดาเดลเฟียกับแฟนหนุ่มชื่อนายไอรา ไอฮอน ซึ่งเป็นอดีตผู้นำกลุ่มฮิปปี้ ซึ่งรู้จักบุคคลที่มีชื่อเสียงในเมืองฟิดาเดลเฟียมากมาย เนื่องจากเขาเคยลงสมัครชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และนายไอฮอนยังจัดงานแสดงทางศิลปะ และจัดคอร์สฝึกอบรมเกี่ยวกับการค้นพบตนเอง ปรากฏว่าวันหนึ่งแม็คดักส์ได้หายตัวไปจากบ้าน โดยไอฮอนอ้างว่าแม็คดักส์ได้ออกไปจากบ้านเพื่อไปซื้อของและไม่กลับมาอีกเลย สิบแปดเดือนหลังจากนั้น ตำรวจพบซากศพของแม็คดักส์ในตู้ใส่เสื้อผ้าของนายไอฮอน นายไอฮอนกล่าวอ้างว่าตนเองบริสุทธิ์และได้รับการประกันตัวบุคคลที่มีชื่อเสียงในเมืองฟิดาเดลเฟียต่างเชื่อว่านายไอฮอน ผู้ซึ่งรักสันติภาพและมีจิตใจที่ดีไม่ได้เป็นผู้กระทำ ความผิดในคดีนี้ เมื่อวันพิจารณาคดีมาถึง นายไอฮอนได้หายตัวไปพนักงานตำรวจได้สืบทราบว่านายไอฮอนได้หลบหนีออกนอกประเทศไปแล้ว มีรายงานแจ้งว่ามีการพบเห็นนายไอฮอนที่ประเทศไอร์แลนด์และสวีเดน แต่ทางการยังไม่สามารถจับตัวนายไอฮอนได้

เมื่อพนักงานอัยการประจำ เมืองฟิดาเดลเฟียเกรงว่าความทรงจำ ของพยานบุคคลของฝ่ายตนจะหายไปจึงได้มีการพิจารณาคดีลับหลังนายไอฮอนในปี ๑๙๙๓ ศาลพิพากษาคัดสินว่านายไอฮอนมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น พนักงานสอบสวนเมืองฟิดาเดลเฟียยังคงสืบหาตัวนายไอฮอน

อย่างต่อเนื่อง และในปี ๑๙๙๗ พนักงานสอบสวนได้รับเบาะแสว่านายไอฮอนได้พักอาศัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศสกับอดีตแฟนสาวสัญชาติสวีเดนโดยเปลี่ยนชื่อใหม่ ซึ่งตำรวจสามารถจับกุมตัวนายไอฮอนได้ที่บ้านหลังดังกล่าว โดยตำรวจฝรั่งเศสพบบุคคลในบ้านดังกล่าวที่อ้างว่าชื่อ นายแมลลอน แต่ลายพิมพ์นิ้วมือของนายแมลลอน ตรงกับของนายไอฮอน นายไอฮอนว่าจ้างทนายฝรั่งเศสเพื่อคัดค้านการส่งตัวเองกลับไปดำเนินคดีที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ทนายของนายไอฮอนอ้างว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มิใช่เป็นธรรมเพราะมีการยอมให้มีการพิจารณาลับหลังจำเลยได้และประเทศสหรัฐอเมริกายังมีโทษประหารชีวิต และไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของประเทศภาคพื้นยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จากรายงานของนักข่าวที่ติดตามคดีนี้อย่างใกล้ชิดได้รายงานว่าทนายของนายไอฮอนใช้ประเด็นถึงความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่อาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเด็นหลักในการคัดค้านการส่งตัวนายไอฮอนกลับไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ความตอนหนึ่งของคำคัดค้านมีว่า...ข้อโต้แย้งประการหนึ่งของฝ่ายจำเลย คือจำเลยมีความประสงค์จะให้ผู้พิพากษาชาวฝรั่งเศสที่พิจารณาคดีไม่อนุญาตในการส่งผู้ร้ายในคดีนี้ข้ามแดนและให้แจ้งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาว่าเหตุผลที่ไม่อนุญาตนั้นเนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา มีกระบวนการพิจารณาที่อาญาที่ป่าเถื่อน...ผู้พิพากษาชาวฝรั่งเศสเห็นด้วยกับข้อโต้แย้งของฝ่ายจำเลยและปฏิเสธที่จะส่งตัวนายไอฮอนกลับมาดำเนินคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา นายไอฮอนถูกปล่อยตัวภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประท้วงคำตัดสินและนัยยะของคำตัดสินดังกล่าวที่กล่าวหาว่าระบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่อาญาของสหรัฐอเมริกาไม่เป็นธรรม เพื่อที่จะปฏิเสธข้อครหาจากศาลฝรั่งเศส สภาแห่งรัฐฟิลาเดลเฟียได้ออกกฎหมายพิเศษเพื่อที่จะให้นายไอฮอนได้รับการพิจารณาคดีใหม่ภายหลังจากนั้นอีกเป็นเวลาสองปีที่มีการอุทธรณ์ศาลฝรั่งเศสได้มีคำสั่งให้ส่งตัวนายไอฮอนไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาใหม่ในปี ๑๙๙๙ นายไอฮอนได้อุทธรณ์คำสั่งของศาลดังกล่าวตามกฎหมายฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามศาลในคดีนี้ได้มีคำสั่งถึงที่สุดให้ส่งตัวนายไอฮอนมาดำเนินคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา นายไอฮอนถูกส่งตัวมายังประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ๒๐๐๑

จากการศึกษาวิธีพิจารณาคดีของทั้งสองประเทศดังกล่าวแล้ว เห็นได้ว่าโดยหลักการทั่วไปฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกามีหลักการพิจารณาคดีที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย และเป็นหลักการสำคัญเพื่อคุ้มครองสิทธิจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิถามค้านพยานแต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาก็ยังมีบทบัญญัติที่การพิจารณาคดีสามารถกระทำลับหลังจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของแต่ละประเทศ และนโยบายของรัฐในการพัฒนาระบบการพิจารณาคดี และนอกจากนี้ก็ยังมีบทบัญญัติที่ให้โอกาสจำเลยในการต่อสู้คดีโดยการร้องขอพิจารณาคดีใหม่ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลไม่อาจถูกพิพากษาลงโทษโดยที่ไม่มีโอกาสต่อสู้คดี หรือไม่รู้ว่าจะตนถูกฟ้องได้

ภาคผนวก

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๗/๑๘๑๗๐
ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๑
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- สรุปการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงาน/ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน
- การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่..) พ.ศ. ....
- หลักฐานการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
- แผนการจัดทำกฎหมายลำดับรองร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

(๑)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

ภาค ๓
วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ลักษณะ ๑
ฟ้องคดีอาญาและไต่สวนมูลฟ้อง

มาตรา ๑๕๗ การฟ้องคดีอาญาให้ยื่นฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งที่มีอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕๘ ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

(๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี

(๒) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด

(๓) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล

อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ

(๔) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

(๕) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่
เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควร
เท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับ
ชื่อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

(๖) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(๗) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง

มาตรา ๑๕๙ ถ้าจำเลยเคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษเพราะได้กระทำความผิด
มาแล้ว เมื่อโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษจำเลยฐานไม่ขัดหลาบ ให้กล่าวมาในฟ้อง

ถ้ามิได้ขอเพิ่มโทษมาในฟ้อง ก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์จะยื่นคำร้องขอ
เพิ่มเติมฟ้อง เมื่อศาลเห็นสมควรจะอนุญาตก็ได้

มาตรา ๑๖๐ ความผิดหลายกระทงจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกกระทง
เรียงเป็นลำดับกันไป

ความผิดแต่ละกระทงจะถือว่าเป็นข้อหาแยกจากข้อหาอื่นก็ได้ ถ้าศาลเห็นสมควรจะ
สั่งให้แยกสำนวนพิจารณาความผิดกระทงใดหรือหลายกระทงต่างหาก และจะสั่งเช่นนี้ก่อนพิจารณา
หรือในระหว่างพิจารณาก็ได้

มาตรา ๑๖๑ ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือ
ยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง

โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล

มาตรา ๑๖๒ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(๑) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้อง
จำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (๒)

(๒) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควร
จะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาล
ประทับฟ้องไว้พิจารณา

มาตรา ๑๖๓ เมื่อมีเหตุอันควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้หรือเพิ่มเติม
ฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตหรือจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง
เสียก่อนก็ได้ เมื่ออนุญาตแล้วให้ส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลยเพื่อแก้ และศาลจะสั่ง
แยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติมนั้นก็

เมื่อมีเหตุอันควร จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การของเขาก่อนศาล
พิพากษา ถ้าศาลเห็นสมควรอนุญาต ก็ให้ส่งสำเนาแก้โจทก์

มาตรา ๑๖๔ คำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการ
ต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาลอนุญาต แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ดี การ
เพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะใดระหว่างพิจารณาใน
ศาลชั้นต้นมิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มีได้กล่าวไว้

มาตรา ๑๖๕ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลย
มาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้
อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การ
ของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจรรยางานไว้ และดำเนินการต่อไป

^{๑๐๓} มาตรา ๑๖๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น

มาตรา ๑๖๖ ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย แต่ถ้าศาลเห็นว่า มีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ จะส่งเลื่อนคดีไปก็ได้

คดีที่ศาลได้ยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวัน นับแต่วันศาลยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้เห็นได้ว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่

ในคดีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้องเช่นนี้ในคดีซึ่งราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๑๖๗ ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะ กระทั่งที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้พิพากษายกฟ้อง

มาตรา ๑๖๘ เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยรายตัวไป เว้นแต่จำเลยจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๑๖๙ เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ได้นำตัวจำเลยมา ให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับมาแล้วแต่ควรอย่างไรเพื่อพิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๗๐ คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้น โจทก์ที่มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา

ถ้าโจทก์ร้องขอศาลจะชั่งจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาก็ได้

มาตรา ๑๗๑ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณาเว้นแต่มาตรา ๑๗๕ มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ และมาตรา ๑๗๒ ตริ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ทั้งในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์^{๑๐๖}

^{๑๐๖} มาตรา ๑๗๑ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๒

ลักษณะ ๒
การพิจารณา

มาตรา ๑๗๒ การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดยางานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้อีเล็คทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ในการสืบพยาน ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพและเสียงซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้ และให้ศาลอุทธรณ์ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสามและวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๗๒ ทวิ^{๑๐๖} ภายหลังจากที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑)^{๑๐๗} ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

^{๑๐๓} มาตรา ๑๗๒ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๐๔} มาตรา ๑๗๒ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๐๕} มาตรา ๑๗๒ วรรคห้า เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๐๖} มาตรา ๑๗๒ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๘

^{๑๐๗} มาตรา ๑๗๒ ทวิ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๗

(๒) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณา และการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับ หลังจำเลยคนนั้นก็ได้

(๓) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลย คนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (๒) หรือ (๓) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณี จะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลึบหลังนั้นเป็นผล เสียหายแก่จำเลยคนนั้น

มาตรา ๑๗๒ ตรี^{๑๐๘} เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ในการสืบพยานที่ เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจ ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่ง ต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

(๒) ให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือถามติงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

ในการเบิกความของพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ไปยังห้องพิจารณาคดี และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบ ก่อนการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุ

ไม่เกินสิบแปดปีหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า จะเป็นผลร้ายแก่เด็กถ้าไม่อนุญาตตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงคำให้การ ของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง ต่อหน้าคู่ความและในกรณีเช่นนี้ให้ถือสื่อภาพและ เสียงคำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม ถามค้านหรือถามติงพยานได้ ทั้งนี้ เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขต ที่ศาลเห็นสมควร

ในกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความตามวรรคหนึ่งเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยั้งให้ศาล รับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล และให้ ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

มาตรา ๑๗๒ จัตวา^{๑๐๙}ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๒ ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลม แก่การสืบพยานนอกศาลในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

^{๑๐๘} มาตรา ๑๗๒ ตรี แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๑๐๙} มาตรา ๑๗๒ จัตวา เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๖

มาตรา ๑๗๓^{๑๑๐} ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกิน สิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา^{๑๑๑} นี้ โดยคำนึงถึง สภาพแห่งคดีและสภาวะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม กำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๗๓/๑^{๑๑๑} เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็น ธรรมในคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยานก็ได้ โดยแจ้งให้คู่ความทราบ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน

ก่อนวันตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่ความยื่นบัญชีระบุ พยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นรับไปจากเจ้าพนักงานศาลและถ้า คู่ความฝ่ายใดมีความจำเป็นจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม ให้ยื่นต่อศาลก่อนการตรวจพยานหลักฐาน เสร็จสิ้น

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้อต่อเมื่อ ได้รับอนุญาตจากศาล เมื่อผู้ร้องขอแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้นหรือ เป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่

ถ้าพยานเอกสารหรือพยานวัตถุอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก ให้ คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุดังกล่าวมาจาก ผู้ครอบครองโดยยื่นคำขอต่อศาลพร้อมกับการยื่นบัญชีระบุพยาน เพื่อให้ได้พยานเอกสารหรือพยาน วัตถุนั้นมาก่อนวันตรวจพยานหลักฐานหรือวันที่ศาลกำหนด

มาตรา ๑๗๓/๒^{๑๑๒} ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสารและ พยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ เว้นแต่ศาล จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้นเอง หรือ พยานหลักฐานนั้นเป็นบันทึกคำให้การของพยาน หลังจากนั้นให้คู่ความแต่ละฝ่ายแถลงแนวทางการ เสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความ จำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง เสร็จแล้ว ให้ศาลกำหนดวันสืบพยาน และแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ในกรณีที่โจทก์ไม่มา ศาลในวันตรวจพยานหลักฐานให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

^{๑๑๐} มาตรา ๑๗๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

^{๑๑๑} มาตรา ๑๗๓/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

^{๑๑๒} มาตรา ๑๗๓/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับประเด็นสำคัญในคดีไว้ล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดวันนัดสืบพยานก็ได้

มาตรา ๑๗๔ ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์คือแถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้ว ให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปากหรือหนังสือหรือทั้งสองอย่าง

ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีกจะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๗๕ เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้

มาตรา ๑๗๖^{๓๓๓} ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

ในคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนรับสารภาพ เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งจำหน่ายคดี สำหรับจำเลยที่ปฏิเสธเพื่อให้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธนั้น เป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้

มาตรา ๑๗๗ ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดยผลการหรือโดยคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน

มาตรา ๑๗๘ เมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ บุคคลเหล่านี้เท่านั้นมีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (๑) โจทก์และทนาย
- (๒) จำเลยและทนาย
- (๓) ผู้ควบคุมตัวจำเลย

^{๓๓๓} มาตรา ๑๗๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๔

(๔) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ

(๕) ล่าม

(๖) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล

(๗) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาลแล้วแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๑๗๙ ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ศาลจะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อนก็ได้
ถ้าพยานไม่มา หรือมีเหตุอันสมควรต้องเลื่อนการพิจารณา ก็ให้ศาลเลื่อนคดีไปตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๘๐ ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางการพิจารณา

มาตรา ๑๘๑ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๙ และ ๑๖๖ มาบังคับแก่การพิจารณาโดยอนุโลม

ลักษณะ ๓

คำพิพากษาและคำสั่ง

มาตรา ๑๘๒ คดีที่อยู่ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีคำร้องระหว่างพิจารณาขึ้นมา ให้ศาลสั่งตามที่เห็นควร เมื่อการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้พิพากษาหรือสั่งตามรูปความ

ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้

เมื่อศาลอ่านให้คู่ความฟังแล้ว ให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้ ถ้าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่มา จะอ่านโดยโจทก์ไม่อยู่ก็ได้ ในกรณีที่ไม่มาอยู่ โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ก็ให้ศาลรอการอ่านไว้จนกว่าจำเลยจะมาศาล แต่ถ้ามีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ให้ศาลออกหมายจับจำเลย เมื่อได้ออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ ก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ และให้ถือว่าโจทก์หรือจำเลย แล้วแต่กรณี ได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว

ในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องเลื่อนอ่านไปโดยขาดจำเลยบางคน ถ้าจำเลยที่อยู่ถูกปล่อย ให้ศาลมีอำนาจปล่อยชั่วคราวระหว่างรออ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

^{๑๙๔} มาตรา ๑๘๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๙

มาตรา ๑๘๓ คำพิพากษา หรือคำสั่งหรือความเห็นแย้งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณา ผู้พิพากษาใดที่นั่งพิจารณา ถ้าไม่เห็นพ้องด้วย มีอำนาจทำความเห็นแย้ง คำแย้งนี้ให้รวมเข้าสำนวนไว้

มาตรา ๑๘๔ ในการประชุมปรึกษาเพื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาข้าหลวงยุติธรรม หัวหน้าผู้พิพากษาในศาลนั้นหรือเจ้าของสำนวนเป็นประธาน ตามผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาทละคน ให้ออกความเห็นทุกประเด็นที่จะวินิจฉัย ให้ประธานออกความเห็นสุดท้าย การวินิจฉัยให้ถือตามเสียงข้างมาก ถ้าในปัญหาใดมีความเห็นแย้งกันเป็นสองฝ่ายหรือเกินกว่าสองฝ่ายขึ้นไป จะหาเสียงข้างมากมิได้ ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากยอมเห็นด้วยผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า

มาตรา ๑๘๕ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งชังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำผิด และไม่มีกรรมาการยกเว้นโทษตามกฎหมาย ให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

มาตรา ๑๘๖ คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี
  - (๒) คดีระหว่างใครโจทก์ใครจำเลย
  - (๓) เรื่อง
  - (๔) ข้อหาและคำให้การ
  - (๕) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
  - (๖) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
  - (๗) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ
  - (๘) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือลงโทษ
  - (๙) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางหรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง
- คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำเป็นต้องมีอนุมาตรา (๔) (๕) และ (๖)

มาตรา ๑๘๗ คำสั่งระหว่างพิจารณาอย่างน้อยต้องมี

- (๑) วันเดือนปี
- (๒) เหตุผลตามกฎหมายในการสั่ง
- (๓) คำสั่ง

มาตรา ๑๘๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป

มาตรา ๑๘๙ เมื่อจำเลยซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษเป็นคณยากจนขอสำเนา คำพิพากษาซึ่งรับรองว่าถูกต้อง ให้ศาลคัดสำเนาให้หนึ่งฉบับโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม

มาตรา ๑๔๐ ห้ามมิให้แก่ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งอ่านแล้ว นอกจากแก้ถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาด

มาตรา ๑๔๑ เมื่อเกิดสงสัยในการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าบุคคลใดที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับร้องต่อศาลซึ่งพิพากษาหรือสั่ง ให้ศาลนั้นอธิบายให้แจ่มแจ้ง

มาตรา ๑๔๒^{๓๔๕} ห้ามมิให้พิพากษา หรือสั่ง เกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีไว้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ได้อ

ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิดหรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์ หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนากับประมาท มิให้ถือว่าต่างกันข้อสาระสำคัญ ทั้งมิให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณา ไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้ อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

ภาค ๔

อุทธรณ์ และฎีกา

ลักษณะ ๑
อุทธรณ์

หมวด ๑
หลักทั่วไป

^{๓๔๕} มาตรา ๑๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๓๔๖} มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒

มาตรา ๑๔๓ คดีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นในข้อเท็จจริงและ
ข้อกฎหมายให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ เว้นแต่จะถูกห้ามอุทธรณ์โดยประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น
อุทธรณ์ทุกฉบับต้องระบุข้อเท็จจริงโดยย่อหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงเป็นลำดับ

มาตรา ๑๔๓ ทวิ^{๓๑๗} ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นในปัญหาข้อเท็จจริง
ในคดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่กรณีต่อไปนี้ให้จำเลยอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

- (๑) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก
- (๒) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ศาลรอกการลงโทษไว้
- (๓) ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือ
- (๔) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๔๓ ตริ^{๓๑๘} ในคดีซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๔๓ ทวิ ถ้าผู้พิพากษา
คนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นพิเคราะห์เห็นว่าข้อความ
ที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์หรืออัยการหรือ
พนักงานอัยการซึ่งอัยการได้อบรมหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่า มีเหตุอันควรที่ศาล
อุทธรณ์จะได้วินิจฉัยก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๔๔ ถ้ามีอุทธรณ์แต่ในปัญหาข้อกฎหมาย ในการวินิจฉัยปัญหา
ข้อกฎหมายนั้น ๆ ศาลอุทธรณ์จะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐาน
ในสำนวน

มาตรา ๑๔๕ ข้อกฎหมายทั้งปวงอันคู่ความอุทธรณ์ร้องอ้างอิงให้แสดงไว้โดยชัดเจน
ในฟ้องอุทธรณ์ แต่ต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นมาก่อนแล้วแต่ในศาลชั้นต้น

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือที่เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยอุทธรณ์ เหล่านี้ผู้อุทธรณ์หรือศาลยกขึ้นอ้างได้ แม้ว่าจะ
ไม่ได้ยกขึ้นในศาลชั้นต้นก็ตาม

มาตรา ๑๔๖ คำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวน ห้ามมิให้อุทธรณ์
คำสั่งนั้นจนกว่าจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญและมีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น
ด้วย

มาตรา ๑๔๗ เหตุที่มีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งฉบับหนึ่งแล้ว หาเป็นผลตัดสินคดี
ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ จะอุทธรณ์ด้วยไม่

^{๓๑๗} มาตรา ๑๔๓ ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒

^{๓๑๘} มาตรา ๑๔๓ ตริ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๗

มาตรา ๑๔๘^{๑๑๙} การยื่นอุทธรณ์ ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่าน หรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

ให้เป็นหน้าที่ศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์ว่าควรจะรับส่งขึ้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือไม่ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าเห็นว่าไม่ควรรับให้จดเหตุผลไว้ในคำสั่งของศาลนั้นโดยชัดเจน

ในกรณีที่ตามคำพิพากษาจำเลยต้องรับโทษจำคุกหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้นและจำเลยไม่ได้ถูกคุมขัง จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้น ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ทั้งนี้ ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อบังคับกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการแสดงตนของจำเลยก็ได้ ข้อบังคับนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ความในวรรคสามมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่จำเลยได้รับการรอกการลงโทษจำคุก หรือรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาศรครบถ้วนแล้ว

มาตรา ๑๔๘ ทวิ^{๑๒๐} เมื่อศาลชั้นต้นปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์อาจอุทธรณ์เป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ คำร้องเช่นนี้ให้ยื่นที่ศาลชั้นต้นภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่ง แล้วให้ศาลนั้นรับส่งคำร้องเช่นว่านั้นไปยังศาลอุทธรณ์พร้อมด้วยอุทธรณ์และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นสมควรตรวจสอบเพื่อสั่งคำร้องเรื่องนั้น ก็ให้ส่งศาลชั้นต้นส่งมาให้

ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคำร้องนั้นแล้วมีคำสั่งยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น หรือมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ คำสั่งนี้ให้เป็นที่สุดแล้วส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่าน

มาตรา ๑๔๙ ผู้อุทธรณ์ซึ่งต้องขังหรือต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ อาจยื่นอุทธรณ์ต่อทักดีภายในกำหนดอายุอุทธรณ์ เมื่อได้รับอุทธรณ์นั้นแล้ว ให้ทักดีออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นอุทธรณ์ แล้วให้รับส่งอุทธรณ์นั้นไปยังศาลชั้นต้น

อุทธรณ์ฉบับใดที่ยื่นต่อทักดีส่งไปถึงศาลเมื่อพ้นกำหนดอายุอุทธรณ์แล้วถ้าปรากฏว่าการส่งชักช้านั้นมีใช่เป็นความผิดของผู้ยื่นอุทธรณ์ ให้ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ได้ยื่นภายในกำหนดอายุอุทธรณ์

^{๑๑๙} มาตรา ๑๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๗

^{๑๒๐} มาตรา ๑๔๘ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒

^{๑๒๑} มาตรา ๑๔๘ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

^{๑๒๒} มาตรา ๑๔๘ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

^{๑๒๓} มาตรา ๑๔๘ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๗

^{๑๒๔} มาตรา ๑๔๘ ทวิ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒

มาตรา ๒๐๐^{๒๒๕} ให้ศาลส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งแก่ภายในกำหนดสิบห้า วันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาอุทธรณ์

มาตรา ๒๐๑^{๒๒๖} เมื่อศาลส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้เพราะหาตัวไม่พบ หรือหลบหนี หรือจงใจไม่รับสำเนาอุทธรณ์ หรือได้รับแก้อุทธรณ์แล้ว หรือพ้นกำหนดแก้อุทธรณ์แล้ว ให้ศาลรีบส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อทำการพิจารณาพิพากษาต่อไป

มาตรา ๒๐๒ ผู้อุทธรณ์มีอำนาจยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นก่อนส่ง สำนวนไปศาลอุทธรณ์ ในกรณีเช่นนี้ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตได้ เมื่อส่งสำนวนไปแล้วให้ยื่นต่อศาล อุทธรณ์หรือต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อสั่ง ทั้งนี้ ต้องก่อนอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ เมื่อถอนไปแล้ว ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมิได้อุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ชั้นต้นย่อมเด็ดขาดเฉพาะผู้ถอน ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งอุทธรณ์ จะเด็ดขาดต่อเมื่อคดีถึงที่สุดโดยไม่มีการแก้ คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้น

หมวด ๒

การพิจารณา คำพิพากษาและคำสั่งชั้นศาลอุทธรณ์

มาตรา ๒๐๓ ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาโดยเปิดเผยเฉพาะแต่ในกรณีที่นัดหรือ อนุญาตให้คู่ความมาพร้อมกัน หรือมีการสืบพยาน

มาตรา ๒๐๔ เมื่อจะพิจารณาในศาลโดยเปิดเผย ให้ศาลอุทธรณ์ออกหมายนัด กำหนดวันพิจารณาไปยังคู่ความให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าห้าวัน

การฟังคำแถลงการณ์นั้นห้ามมิให้กำหนดช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันรับสำนวน ถ้ามี เหตุพิเศษจะช้ากว่านั้นก็ได้แต่อย่าให้เกินสองเดือน เหตุที่ต้องช้าให้ศาลรายงานไว้

มาตรา ๒๐๕ คำร้องขอแถลงการณ์ด้วยปากให้ติดมากับฟ้องอุทธรณ์หรือแก้ อุทธรณ์

คำแถลงการณ์เป็นหนังสือให้ยื่นก่อนวันศาลอุทธรณ์พิพากษา

คำแถลงการณ์ด้วยปากหรือหนังสือก็ตาม มิให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุทธรณ์ ให้นำว่าเป็นแต่คำอธิบายข้ออุทธรณ์หรือแก้อุทธรณ์เท่านั้น

คำแถลงการณ์เป็นหนังสือจะยื่นต่อศาลชั้นต้นหรือต่อศาลอุทธรณ์ก็ได้

^{๒๒๕} มาตรา ๒๐๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒

^{๒๒๖} มาตรา ๒๐๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๒๐๖ ระเบียบแถลงการณ์ด้วยปากมีดังนี้

- (๑) ถ้าคู่ความฝ่ายใดขอแถลงการณ์ ให้ฝ่ายนั้นแถลงก่อน แล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งแถลง
แก้ เสร็จแล้วฝ่ายแถลงก่อนแถลงแก้ได้อีก
- (๒) ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายขอแถลงการณ์ ให้ผู้อุทธรณ์แถลงก่อน แล้วให้อีกฝ่ายหนึ่ง
แถลงแก้ เสร็จแล้วให้ผู้อุทธรณ์แถลงแก้ได้อีก
- (๓) ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายขอแถลงการณ์และเป็นผู้อุทธรณ์ทั้งคู่ ให้โจทก์แถลงก่อน
แล้วให้จำเลยแถลง เสร็จแล้วโจทก์แถลงแก้ได้อีก

มาตรา ๒๐๗ เมื่อมีอุทธรณ์คำพิพากษา ศาลอุทธรณ์มีอำนาจสั่งให้ศาลชั้นต้นออก
หมายเรียกหรือจับจำเลย ซึ่งศาลนั้นปล่อยตัวไปแล้ว มาชั่งหรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ก็ได้
หรือถ้าจำเลยถูกขังอยู่ระหว่างอุทธรณ์จะสั่งให้ศาลชั้นต้นปล่อยจำเลยหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๒๐๘ ในการพิจารณาคดีอุทธรณ์ตามหมวดนี้

- (๑) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าควรสืบพยานเพิ่มเติม ให้มีอำนาจเรียกพยานมาสืบเอง
หรือสั่งศาลชั้นต้นสืบให้ เมื่อศาลชั้นต้นสืบพยานแล้ว ให้ส่งสำนวนมายังศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยต่อไป
- (๒) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตาม
กระบวนการพิจารณา ก็ให้พิพากษาสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดี

มาตรา ๒๐๘ ทวิ^{๑๒๗} ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เห็นสมควร จะให้มีการ
วินิจฉัยปัญหาใด ในคดีเรื่องใด โดยที่ประชุมใหญ่ก็ได้

ที่ประชุมใหญ่ให้ประกอบด้วยผู้พิพากษาทุกคนซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ แต่ต้องไม่น้อย
กว่ากึ่งจำนวนผู้พิพากษาแห่งศาลนั้น และให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นประธาน

การวินิจฉัยในที่ประชุมใหญ่ให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าในปัญหาใดมีความเห็นแย้งกัน
เป็นสองฝ่าย หรือเกินสองฝ่ายขึ้นไป จะหาเสียงข้างมากมิได้ ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้าย
แก่จำเลยมากยอมเห็นด้วยผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า

ในคดีซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้วินิจฉัยปัญหาแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องเป็นไปตาม
คำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ และต้องระบุไว้ด้วยว่าปัญหาข้อใดได้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ ผู้พิพากษา
ที่เข้าประชุม แม้มิใช่เป็นผู้นั่งพิจารณา ก็ให้มีอำนาจพิพากษา ทำคำสั่ง หรือทำความเห็นแย้งในคดีนั้นได้

มาตรา ๒๐๙ ให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาโดยมิชักช้า และจะอ่านคำพิพากษาที่ศาล
อุทธรณ์ หรือส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่านก็ได้

มาตรา ๒๑๐ เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าฟ้องอุทธรณ์มิได้ยื่นในกำหนด ให้พิพากษา
ยกฟ้องอุทธรณ์นั้นเสีย

มาตรา ๒๑๑ เมื่อมีอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาในประเด็นสำคัญและคัดค้านคำสั่ง
ระหว่างพิจารณาด้วย ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาโดยคำพิพากษาอันเดียวกันก็ได้

^{๑๒๗} มาตรา ๒๐๘ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

มาตรา ๒๑๒ คดีที่จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาที่ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย เว้นแต่โจทก์จะได้อุทธรณ์ในทำนองนั้น

มาตรา ๒๑๓ ในคดีซึ่งจำเลยผู้หนึ่งอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา ซึ่งให้ลงโทษจำเลยหลายคนในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน ถ้าศาลอุทธรณ์กลับหรือแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ลงโทษหรือลดโทษให้จำเลย แม้เป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษาลดโทษไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ ให้มีต้องถูกรับโทษ หรือได้ลดโทษลงจำเลยผู้อุทธรณ์

มาตรา ๒๑๔ นอกจากมีข้อความซึ่งต้องมีในคำพิพากษาศาลชั้นต้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต้องปรากฏข้อความดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) นามหรือตำแหน่งของผู้อุทธรณ์

(๒) ข้อความว่า ยืน ยก แก้หรือกลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น

มาตรา ๒๑๕ นอกจากที่บัญญัติมาแล้ว ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งศาลชั้นต้นมาบังคับในชั้นศาลอุทธรณ์ด้วยโดยอนุโลม

ลักษณะ ๒

ฎีกา

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๒๑๖^{๒๒๘} ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๑๗ ถึง ๒๒๑ คู่ความมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันอ่าน หรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่ฎีกาฟัง
ฎีกานั้น ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้น และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๐๐ และมาตรา ๒๐๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม^{๒๒๙}

มาตรา ๒๑๗ ในคดีซึ่งมีข้อจำกัดว่า ให้คู่ความฎีกาได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ข้อจำกัดนี้ให้บังคับแก่คู่ความและบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีด้วย

มาตรา ๒๑๘ ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

^{๒๒๘} มาตรา ๒๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๙

^{๒๒๙} มาตรา ๒๑๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง^{๑๓๐}

มาตรา ๒๑๘ ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ข้อห้ามนี้มีให้ใช้แก่จำเลยในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย

มาตรา ๒๑๙ ทวิ^{๑๓๑} ห้ามมิให้คู่ความฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งในข้อเท็จจริงในปัญหาเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยแต่อย่างใด แม้อคดีนั้นจะต้องห้ามฎีกาก็ตาม ในการนับกำหนดโทษจำคุกตามความในมาตรา ๒๑๘ และ ๒๑๙ นั้น ห้ามมิให้คำนวณกำหนดเวลาที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยรวมเข้าด้วย

มาตรา ๒๑๙ ตรี^{๑๓๒} ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก หรือคดีที่เกี่ยวกับการกักขังแทนค่าปรับ หรือกักขังเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ถ้าศาลอุทธรณ์มิได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๒๐^{๑๓๓} ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์

มาตรา ๒๒๑ ในคดีซึ่งห้ามฎีกาไว้โดยมาตรา ๒๑๘, ๒๑๙ และ ๒๒๐ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณา หรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกา หรืออธิบดีกรมอัยการลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลสูงสุดจะได้วินิจฉัย ก็ให้รับฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป

มาตรา ๒๒๒ ถ้าคดีมีปัญหาแต่เฉพาะข้อกฎหมาย ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายนั้น ศาลฎีกาจะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน

มาตรา ๒๒๓ ให้เป็นหน้าที่ศาลชั้นต้นตรวจฎีกาว่าควรจะรับส่งขึ้นไปยังศาลฎีกาหรือไม่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าเห็นว่าไม่ควรรับ ให้จดเหตุผลไว้ในคำสั่งของศาลนั้นโดยชัดเจน

^{๑๓๐} มาตรา ๒๑๘ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒
^{๑๓๑} มาตรา ๒๑๙ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒
^{๑๓๒} มาตรา ๒๑๙ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๗
^{๑๓๓} มาตรา ๒๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒

(๑๗)

มาตรา ๒๒๔^{๑๓๕} เมื่อศาลชั้นต้นไม่ยอมรับฎีกา ผู้ฎีกาอาจฎีกาเป็นคำร้องอุทธรณ์ คำสั่งของศาลนั้นต่อศาลฎีกาได้ คำร้องเช่นนี้ให้ยื่นที่ศาลชั้นต้นภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟัง คำสั่ง แล้วให้ศาลนั้นรับส่งคำร้องเช่นนั้นไปยังศาลฎีกาพร้อมด้วยฎีกาและคำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์

เมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรตรวจสำนวนเพื่อส่งคำร้องเรื่องนั้น ก็ให้ส่งศาลชั้นต้นส่งมาให้

หมวด ๒

การพิจารณา คำพิพากษาและคำสั่งชั้นฎีกา

มาตรา ๒๒๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและ คำสั่งชั้นอุทธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง

ภาค ๕

พยานหลักฐาน

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๒๒๖ พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลย มีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวล กฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน

มาตรา ๒๒๖/๑^{๑๓๖} ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็น พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การ รับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกมากกว่าผลเสียอันเกิดจาก ผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

^{๑๓๕} มาตรา ๒๒๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒

^{๑๓๖} มาตรา ๒๒๖/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

- (๑) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (๒) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (๓) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- (๔) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษ

หรือไม่เพียงใด

มาตรา ๒๒๖/๒^{๑๓๗} ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำ ความผิดในคดีที่ถูกต้อง เว้นแต่พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง
- (๒) พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะ วิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิด

ของจำเลย

(๓) พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลยถึงการกระทำ หรือความ ประพฤติในส่วนดีของจำเลย

ความในวรรคหนึ่งไม่ห้ามการนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าว เพื่อให้ศาลใช้ประกอบ ดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษ

มาตรา ๒๒๖/๓^{๑๓๘} ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดนำมาเบิกความต่อ ศาลหรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาล หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่า นั้น น่าเชื่อว่า จะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบ ข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรงมาเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่า นั้น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้อง คัดค้านก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดรายงานระบุนาม หรือชนิดและลักษณะของพยาน บอกเล่า เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่าย คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อ ศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน

^{๑๓๗} มาตรา ๒๒๖/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๓๘} มาตรา ๒๒๖/๓ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑๙)

มาตรา ๒๒๖/๔^{๑๓๙} ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ห้ามมิให้จำเลยนำสืบด้วยพยานหลักฐานหรือถามค้านด้วยคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลตามคำขอ

ศาลจะอนุญาตตามคำขอในวรรคหนึ่ง เฉพาะในกรณีที่ศาลเห็นว่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี

มาตรา ๒๒๖/๕^{๑๔๐} ในชั้นพิจารณาหากมีเหตุจำเป็นหรือเหตุอันสมควร ศาลอาจรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือบันทึกคำเบิกความของพยานที่เบิกความไว้ในคดีอื่นประกอบพยานหลักฐานอื่นในคดีได้

มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

มาตรา ๒๒๗/๑^{๑๔๑} ในการวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานขัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้ และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

มาตรา ๒๒๘ ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้

มาตรา ๒๒๙ ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน

^{๑๓๙} มาตรา ๒๒๖/๔ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๔๐} มาตรา ๒๒๖/๕ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๔๑} มาตรา ๒๒๗/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๒๙/๑^{๑๘๖} ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๓/๑ ในการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณา โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน โดยแสดงถึงประเภทและลักษณะของวัตถุ สถานที่พอสังเขป หรือเอกสารเท่าที่จะระบุได้ รวมทั้งรายชื่อ ที่อยู่ของบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งโจทก์ประสงค์จะนำสืบ หรือขอให้ศาลไปตรวจหรือแต่งตั้งต่อศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยาน พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้จำเลยรับไป ส่วนจำเลยให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมสำเนาก่อนวันสืบพยานจำเลย

ในการไต่สวนกรณีร้องขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบหรือกรณีร้องขอให้ศาลริบทรัพย์ ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานต่อศาลไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันไต่สวน พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ถ้ามี รับไป

เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี ได้สิ้นสุดลง ถ้าคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไว้แล้วมีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบ หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเช่นว่านั้นแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่า มีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้น อาจร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาล พร้อมกับบัญชีระบุพยานหลักฐานและสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานนั้นไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยานของฝ่ายนั้นสำหรับกรณีที่คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไว้แล้ว หรือก่อนเสร็จสิ้นการพิจารณาสำหรับกรณีที่คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานและถ้าศาลเห็นว่าจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าว เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้

ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานใดซึ่งคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งอ้างพยานหลักฐานนั้นมิได้แสดงความจำนงจะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือตามมาตรา ๑๗๓/๑ วรรคสองหรือวรรคสาม แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองพยาน หรือจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้

มาตรา ๒๓๐^{๑๘๗} เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลอาจเดินเผชิญสืบพยานหลักฐาน หรือเมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลนั้น และการสืบพยานหลักฐานโดยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้ ศาลมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทน ให้ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม รวมทั้งมีอำนาจส่งประเด็นต่อไปยังศาลอื่นได้

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนา

^{๑๘๖} มาตรา ๒๒๙/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๘๗} มาตรา ๒๓๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

คำให้การและเอกสารหรือของกลางเท่าที่จำเป็นให้แก่ศาลที่รับประเด็นเพื่อสืบพยานหลักฐาน หาก จำเลยต้องขังอยู่ในระหว่างพิจารณาให้ผู้คุมขังส่งตัวจำเลยไปยังศาลที่รับประเด็น แต่ถ้าจำเลยในกรณี ตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ ไม่ตั้งใจไปฟังการพิจารณาจะยื่นคำถามพยานหรือคำแถลงขอให้ตรวจ พยานหลักฐานก็ได้ ให้ศาลสืบพยานหลักฐานไปตามนั้น

เมื่อสืบพยานหลักฐานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งถ้อยคำสำนวนพร้อม ทั้งเอกสารหรือของกลางคืนศาลเดิม

มาตรา ๒๓๐/๑^{๑๔๔} ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือ สถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล

มาตรา ๒๓๐/๒^{๑๔๕} ในกรณีที่ไมอาจสืบพยานตามมาตรา ๒๓๐/๑ ได้ เมื่อคู่ความ ร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้ แต่ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ให้ถ้อยคำที่จะมาศาลเพื่อให้การเพิ่มเติม

บันทึกถ้อยคำตามวรรคหนึ่ง ให้มีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ
- (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ และคู่ความฝ่ายผู้เสนอบันทึกถ้อยคำ

สำหรับลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำให้นำมาตรา ๔๗ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไข ข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๒๓๑ เมื่อคู่ความหรือผู้ใดจะต้องให้การหรือส่งพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง อย่างไม่ใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เอกสารหรือข้อความที่ยังเป็นความลับในราชการอยู่

^{๑๔๔} มาตรา ๒๓๐/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๔๕} มาตรา ๒๓๐/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) เอกสารหรือข้อความลับ ซึ่งได้มาหรือทราบเนื่องในอาชีพหรือหน้าที่ของเขา

(๓) วิธีการ แบบแผนหรืองานอย่างอื่นซึ่งกฎหมายคุ้มครองไม่ยอมให้เปิดเผย คู่ความหรือบุคคลนั้นมิอำนาจไม่ยอมให้การหรือส่งพยานหลักฐาน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความลับนั้น

ถ้าคู่ความหรือบุคคลใดไม่ยอมให้การ หรือไม่ส่งพยานหลักฐานดังกล่าวแล้ว ศาลมีอำนาจหมายเรียกเจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับความลับนั้นมาแถลงต่อศาล เพื่อวินิจฉัยว่าการไม่ยอมนั้นมีเหตุผลจำเป็นหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไร้เหตุผล ให้ศาลบังคับให้ ๑ การหรือส่งพยานหลักฐานนั้น

หมวด ๒

พยานบุคคล

มาตรา ๒๓๒ ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน

มาตรา ๒๓๓^{๑๖๖} จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพยานได้ ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ศาลจะให้เข้าสืบก่อนพยานอื่นฝ่ายจำเลยก็ได้ ถ้าคำเบิกความของจำเลยนั้นปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นนั้นซักค้านได้

ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยย่อมใช้ยืนยันจำเลยนั้นได้ และศาลอาจรับฟังคำเบิกความนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้

มาตรา ๒๓๔ พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อม อาจจะทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้น ให้ศาลเตือนพยาน

มาตรา ๒๓๕ ในระหว่างพิจารณา เมื่อเห็นสมควร ศาลมีอำนาจถามโจทก์จำเลยหรือพยานคนใดก็ได้

ห้ามมิให้ถามจำเลยเพื่อประโยชน์แต่เฉพาะจะเพิ่มเติมคดีโจทก์ซึ่งบกพร่อง เว้นแต่จำเลยจะอ้างตนเองเป็นพยาน

มาตรา ๒๓๖ ในระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่จะเป็นพยานซึ่งมิใช่จำเลย ออกไปอยู่นอกห้องพิจารณาจนกว่าจะเข้ามาเบิกความ อนึ่งเมื่อพยานเบิกความแล้วจะให้รออยู่ในห้องพิจารณาก่อนก็ได้

มาตรา ๒๓๗^{๑๖๗} บันทึกคำเบิกความพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณานั้น

^{๑๖๖} มาตรา ๒๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๖๗} มาตรา ๒๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

ให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เว้นแต่ในกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรคสาม

ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน ศาลอาจอนุญาตให้ถือเอาบันทึกคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความพยานในชั้นพิจารณา โดยพยานไม่ต้องเบิกความใหม่หรือให้พยานเบิกความตอบคำถามค้านของจำเลยไปทันทีได้ เว้นแต่ในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

มาตรา ๒๓๗ ทวิ^{๑๔๔} ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องโดยระบุกรกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการนำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป

เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นว่านั้น ให้ศาลสืบพยานนั้นทันที ในการนี้ ผู้ต้องหาจะซักค้านหรือตั้งทนายความซักค้านพยานนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ต้องหานั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งหากมีการฟ้องคดีจะเป็นคดีซึ่งศาลจะต้องตั้งทนายความให้ หรือจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้งทนายความให้ตามมาตรา ๑๗๓ ก่อนเริ่มสืบพยานดังกล่าว ให้ศาลถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ในกรณีที่ศาลต้องตั้งทนายความให้ ถ้าศาลเห็นว่าตั้งทนายความให้ทันทีให้ตั้งทนายความให้และดำเนินการสืบพยานนั้นทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายความได้ทันทีหรือผู้ต้องหาไม่อาจตั้งทนายความได้ทันที ก็ให้ศาลซักถามพยานนั้นให้แทน

คำเบิกความของพยานดังกล่าวให้ศาลอ่านให้พยานฟัง หากมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในศาลด้วยแล้ว ก็ให้ศาลอ่านคำเบิกความดังกล่าวต่อหน้าผู้ต้องหา

ถ้าต่อมาผู้ต้องหานั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยในการกระทำความผิดอาญานั้น ก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาเห็นว่า หากตนถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว บุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า ผู้ต้องหานั้นจะยื่นคำร้องต่อศาลโดยแสดงเหตุผลความจำเป็น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้นและแจ้งให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบ ในการสืบพยานดังกล่าว พนักงานอัยการมีสิทธิที่จะซักค้านพยานนั้นได้ และให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

^{๑๔๔} มาตรา ๒๓๗ ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๒ ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสืบพยานที่เป็น
เด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

มาตรา ๒๓๗ ตรี^{๑๔๙} ให้นำความในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่กรณี
การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ และพยานหลักฐานอื่น และแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้วแต่มีเหตุจำเป็น
ที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคสองด้วย

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงอัน
สำคัญในคดีได้ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเน้นซักถามจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อัน
สำคัญมาสืบในภายหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือเป็นการยากแก่การตรวจพิสูจน์ ผู้ต้องหา
หรือพนักงานอัยการโดยตนเองหรือเมื่อได้รับคำร้องจากพนักงานสอบสวนหรือผู้เสียหาย จะยื่นคำร้อง
ขอ ให้ศาลสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในมาตรา ๒๕๔/๑ ไว้ก่อนฟ้องก็ได้
ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓
พยานเอกสาร

มาตรา ๒๓๘ ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนา
ที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้

ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรอง
ว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๓๙ เอกสารใดซึ่งคู่ความอ้าง แต่มิได้อยู่ในความยึดถือของเขา ถ้าคู่ความ
นั้นแจ้งถึงลักษณะและที่อยู่ของเอกสารต่อศาล ให้ศาลหมายเรียกบุคคลผู้ยึดถือนำเอกสารนั้นมาส่งศาล

มาตรา ๒๔๐^{๑๕๐} ในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานตามมาตรา
๑๗๓/๑ เมื่อคู่ความประสงค์จะอ้างเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของตนเป็นพยานหลักฐาน ให้ยื่น
พยานเอกสารนั้นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เพื่อให้คู่ความอีก
ฝ่ายหนึ่งมีโอกาสตรวจและขอคัดสำเนาเอกสารดังกล่าวได้ก่อนที่จะนำสืบพยานเอกสารนั้น เว้นแต่
เอกสารที่คู่ความประสงค์จะอ้างอิงนั้นเป็นบันทึกคำให้การของพยาน หรือเป็นเอกสารที่ปรากฏชื่อ
หรือที่อยู่ของพยาน หรือศาลเห็นสมควรสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่ง
เอกสารนั้น

ในกรณีที่มิได้อยู่ในบังคับต้องส่งเอกสารตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีเอกสารใช้เป็น
พยานหลักฐานในชั้นศาลให้อ่านหรือส่งให้คู่ความตรวจดู ถ้าคู่ความฝ่ายใดต้องการสำเนา ศาลมี

^{๑๔๙} มาตรา ๒๓๗ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๕๐} มาตรา ๒๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒๕)

อำนาจสั่งให้ฝ่ายที่อ้างเอกสารนั้นส่งสำเนาให้อีกฝ่ายหนึ่งตามที่เห็นสมควร

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ส่งเอกสารตามวรรคหนึ่งหรือสำเนาเอกสารตามวรรคสอง หรือไม่ส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจไม่รับฟัง พยานหลักฐานนั้น เว้นแต่ศาลเห็นว่าเป็นกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือการไม่ปฏิบัติ ดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยจงใจและไม่เสียโอกาสในการดำเนินคดีของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

หมวด ๔

พยานวัตถุ

มาตรา ๒๔๑ สิ่งใดใช้เป็นพยานวัตถุต้องนำมาศาล

ในกรณีที่นำมาไม่ได้ ให้ศาลไปตรวจจดรายงานยังที่ที่พยานวัตถุนั้นอยู่ตามเวลาและ วิธีซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยานวัตถุ

มาตรา ๒๔๒ ในระหว่างสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา สิ่งของซึ่งเป็นพยาน วัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ข้อหรือทำลายตรา การท้อหรือตีตราใหม่ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยาน ที่เกี่ยวข้องนั้น

หมวด ๕^{๑๕๑}

ผู้เชี่ยวชาญ

มาตรา ๒๔๓^{๑๕๒} ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็น ของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็น พยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาล และคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือ คู่ความไม่ติดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะรับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญ ไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้

ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องมาเบิกความประกอบ ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อศาล ในจำนวนที่เพียงพอล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไป

^{๑๕๑} หมวด ๕ ผู้เชี่ยวชาญ มาตรา ๒๔๓ ถึง มาตรา ๒๔๔/๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๕๒} มาตรา ๒๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

ในการเบิกความประกอบ ผู้เชี่ยวชาญจะอ่านข้อความที่เขียนมาก็ได้

มาตรา ๒๔๔^{๑๓} ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณา หรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจได้ แต่การกระทำตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักทางศาสนาและไม่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่น

มาตรา ๒๔๔/๑^{๑๔} ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดีให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการเนินซักถามจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ภาค ๖

การบังคับตามคำพิพากษาและค่าธรรมเนียม

หมวด ๑

การบังคับตามคำพิพากษา

^{๑๓} มาตรา ๒๔๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๔} มาตรา ๒๔๔/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๔๕^{๑๕๕} ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๔๖, ๒๔๗ และ ๒๔๘ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้า

ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นว่านี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน

มาตรา ๒๔๖^{๑๕๖} เมื่อจำเลย สามี่ ภริยา ญาติของจำเลย พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไป ในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อจำเลยวิกลจริต

(๒) เมื่อเกรงว่าจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก

(๓) ถ้าจำเลยมีครรภ์

(๔) ถ้าจำเลยคลอดบุตรแล้วยังไม่ถึงสามปี และจำเลยต้องเลี้ยงดูบุตรนั้น

ในระหว่างทุเลาการบังคับอยู่นั้นศาลจะมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความควบคุมในสถานที่อันควรนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุกก็ได้ และให้ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายนั้นเป็นผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง

ลักษณะของสถานที่อันควรตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพของจำเลย และมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือมาตรการตามวรรคสามหรือพฤติกรรมได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายจำคุกได้

ให้หักจำนวนวันที่จำเลยอยู่ในความควบคุมตามมาตรานี้ออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา

มาตรา ๒๔๗ คดีที่จำเลยต้องประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษา จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้ว

หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตรแล้ว ให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ในระหว่างสามปีนับแต่คลอดบุตร ให้หญิงนั้นเลี้ยงดูบุตรตามความเหมาะสม

^{๑๕๕} มาตรา ๒๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๙

^{๑๕๖} มาตรา ๒๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๐

ในสถานที่ที่สมควรแก่การเลี้ยงดูบุตรภายในเรือนจำ^{๑๕๗}

การประหารชีวิตให้ประหาร ณ ตำบลและเวลาที่เจ้าหน้าที่ในการนั้นจะเห็นสมควร

มาตรา ๒๔๘ ถ้าบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิต ให้รอการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหาย ขณะทุเลาการประหารชีวิตอยู่นั้น ศาลมีอำนาจยกมาตรา ๔๖ วรรค (๒) แห่งกฎหมายลักษณะอาญามาบังคับ

ถ้าผู้วิกลจริตนั้นหายภายหลังปีหนึ่งนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๒๔๙^{๑๕๘} คำพิพากษาหรือคำสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าธรรมเนียมนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๒๕๐^{๑๕๙} ถ้าคำพิพากษามีได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น บุคคลทั้งปวงซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษโดยได้กระทำความผิดฐานเดียวกัน ต้องรับผิดชอบกันและต่างกันในกรณีคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือใช้ค่าสินไหมทดแทน

มาตรา ๒๕๑^{๑๖๐} ถ้าต้องยึดทรัพย์สินคราวเดียวกันสำหรับใช้ค่าธรรมเนียมศาล ค่าปรับราคาทรัพย์สิน หรือค่าสินไหมทดแทน แต่ทรัพย์สินของจำเลยไม่พอใช้ครบทุกอย่างให้นำจำนวนเงินสุทธิของทรัพย์สินนั้นใช้ตามลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) ค่าธรรมเนียม
- (๒) ราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทน
- (๓) ค่าปรับ

หมวด ๒

ค่าธรรมเนียม

มาตรา ๒๕๒ ในคดีอาญาทั้งหลายห้ามมิให้ศาลยุติธรรมเรียกค่าธรรมเนียมนอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

^{๑๕๗} มาตรา ๒๔๗ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๑๕๘} มาตรา ๒๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

^{๑๕๙} มาตรา ๒๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

^{๑๖๐} มาตรา ๒๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๒๕๓^{๑๖๑} ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ซึ่งมีคำร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอาญาตามมาตรา ๔๓ หรือมีคำขอของผู้เสียหายขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมิให้เรียกค่าธรรมเนียม เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้เสียหายเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนสูงเกินสมควร หรือดำเนินคดีโดยไม่สุจริต ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้เสียหายชำระค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่เฉพาะบางส่วนภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ และถ้าผู้เสียหายเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องในคดีส่วนแพ่งนั้น

ในกรณีที่มิคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน หรือค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลยังต้องจัดการอะไรอีกเพื่อการบังคับ ผู้ที่จะได้รับคืนทรัพย์สินหรือราคาหรือค่าสินไหมทดแทน จักต้องเสียค่าธรรมเนียมดังกล่าวสำหรับการต่อไปนั้น

มาตรา ๒๕๔^{๑๖๒} ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง ในคดีที่ผู้เสียหายเรียกร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนซึ่งติดมากับฟ้องคดีอาญา หรือที่ฟ้องเป็นคดีแพ่งโดยลำพัง ให้เรียกค่าธรรมเนียมดังคดีแพ่ง

คดีในส่วนแพ่งตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ประสงค์จะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา ให้ยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นที่ได้ยื่นฟ้องไว้พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ หรือคำฟ้องฎีกา แล้วแต่กรณี หากศาลชั้นต้นเห็นว่าคดีอาญาที่ฟ้องมีมูลและการเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนนั้น ไม่เกินสมควรและเป็นไปด้วยความสุจริต ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่โจทก์แต่เฉพาะบางส่วนหรือมีคำสั่งยกคำขอ ก็ให้ศาลกำหนดเวลาให้โจทก์ชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าว คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลหรือยกคำขอให้มีผลสำหรับการดำเนินคดีตั้งแต่ชั้นศาลซึ่งคดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เว้นแต่ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ศาลที่พิจารณาคดีจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งของศาลตามวรรคสอง

มาตรา ๒๕๕ ในคดีดั่งบัญญัติในมาตรา ๒๕๓ วรรค ๒ และมาตรา ๒๕๔ ถ้ามีคำขอศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่ายที่แพ้คดีใช้ค่าธรรมเนียมแทนอีกฝ่ายหนึ่งได้

มาตรา ๒๕๖^{๑๖๓} ให้ศาลจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควรแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

พยานที่ได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ หรือค่าเช่าที่พักในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายอื่นแล้วไม่มีสิทธิได้รับตามมาตรานี้อีก

^{๑๖๑} มาตรา ๒๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

^{๑๖๒} มาตรา ๒๕๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

^{๑๖๓} มาตรา ๒๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๕๗^{๓๖๔} (ยกเลิก) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๒๕๘^{๓๖๕} ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วย

คำอุทธรณ์เนียบมาใช้บังคับโดยอนุโลม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๒๕๗ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๕๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๔๘

- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๑๘๑๗๐

ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๓๑)

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๕๑๗๐

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
เลขที่ 6295
วันที่ 19 มิ.ย. 2561
เวลา 14.37 น.

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติฯ และเอกสารประกอบในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วนดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ และเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๕๑๓/๖๑ วันที่ ๑๙ มิ.ย. ๖๑
เวลา ๑๕.๓๖ น. ส่ง พ.ร.ม.
พ.ศ. ดำเนินการประชุม พ.ศ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๔๒ (วนิช)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๘๑๒๑ (๐/วนิช/๐๑/หนังสือ/๐๐๖)

www.cabinet.thaigov.go.th

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
รับที่ ๑๔/๒๕๖๑
วันที่ ๑๙ มิ.ย. ๖๑
เวลา ๑๕.๔๓ น.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดหลักเกณฑ์การตั้งนายความให้แก่จำเลยและกำหนดให้จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล (เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒)
- (๒) กำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลประกอบ (เพิ่มมาตรา ๑๖๗ วรรคสอง)
- (๓) เพิ่มติมกรณีที่ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๔) และ (๕))
- (๔) กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสำหรับกรณีที่จำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร และกรณีที่จำเลยเป็นนิติบุคคลซึ่งศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒)
- (๕) กำหนดค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลยในคดีซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ (เพิ่มมาตรา ๒๕๗)

เหตุผล

โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลย เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีนายความคอยช่วยเหลือและไม่สามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และในชั้นพิจารณาคดีหากจำเลยไม่มาศาล ศาลไม่สามารถสืบพยานต่อไปได้จนกว่าจะได้ตัวจำเลยมาหรือกรณีที่ไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าและส่งผลกระทบต่อหลักการอำนวยความยุติธรรมที่รวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว และโดยที่เป็นการสมควรให้การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลยมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๖๕/๑ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด และจำเลยไม่มีทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา นี้ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสภาวะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๖๕/๒ ในการโต้สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ทั้งนี้ จะรับฟังพยานที่จำเลยแถลง ให้เป็นพยานศาลเป็นโทษแก่จำเลยมิได้”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๖๗ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา

“คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลอย่างชัดเจน ประกอบด้วย”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๔) และ (๕) ของวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๗๒ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“(๔) จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วย และแพทย์ผู้รับผิดชอบการรักษารับรองว่าอยู่ในภาวะที่ไม่อาจมาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายความและจำเลยได้รับอนุญาต จากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน

(๕) ในระหว่างการพิจารณาและสืบพยาน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา หรือจำเลยออกจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีทนายความ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป

การพิจารณาและสืบพยานตามวรรคหนึ่งต้องมีใช้คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล

มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒ ในคดีที่จำเลยเป็นนิติบุคคล ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการ ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว หากศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคล มาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๒๕๗ ในคดีซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลยโดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะต้องมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร”

มาตรา ๘ บทบัญญัติมาตรา ๑๖๕/๑ มาตรา ๑๖๕/๒ และมาตรา ๑๖๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่คดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการยื่นฟ้องนั้นบังคับแก่คดีดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

มาตรา ๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย และค่าธรรมเนียม) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลย เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีนายความคอยช่วยเหลือและไม่สามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และในชั้นพิจารณาคดีหากจำเลยไม่มาศาล ศาลไม่สามารถสืบพยานต่อไปได้จนกว่าจะได้ตัวจำเลยมา หรือกรณีที่ไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าและส่งผลกระทบต่อหลักการอำนวยความยุติธรรมที่รวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว และโดยที่เป็นการสมควรให้การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลยมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ กำหนดหลักเกณฑ์การตั้งนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องสำหรับคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต คดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล และคดีที่มีอัตราโทษจำคุก โดยให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายความที่ศาลตั้งตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง และกำหนดให้ในการไต่สวนมูลฟ้องจำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล ซึ่งศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุ ที่ระบุในคำแถลงของจำเลยมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ จะรับฟังพยานที่จำเลยแถลงให้เป็นพยานศาลเป็นโทษแก่จำเลยมิได้ (ร่างมาตรา ๓ (เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒))

๒.๒ กำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลอย่างชัดเจนประกอบด้วย (ร่างมาตรา ๔ (เพิ่มมาตรา ๑๖๗ วรรคสอง))

๒.๓ เพิ่มเติมกรณีที่ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้สำหรับกรณีที่จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยและแพทย์ผู้รับผิดชอบการรักษา

ให้การรับรอง หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทุนความและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน (ร่างมาตรา ๕ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิวรรคหนึ่ง (๕)) และกรณีศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณาหรือจำเลยออกจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล (ร่างมาตรา ๕ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิวรรคหนึ่ง (๕))

๒.๔ กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสำหรับกรณีจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร กล่าวคือ ภายหลังจากการพิจารณาคดีครั้งแรกโดยศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามคำให้การของจำเลยซึ่งเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว และต่อมาจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควรซึ่งศาลได้ออกหมายจับจำเลย แต่ไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีทุนความ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยในกรณีนี้ได้จำเป็นต้องมีโชคคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล (ร่างมาตรา ๖ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑)) สำหรับกรณีที่จำเลยเป็นนิติบุคคลภายหลังจากที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง แล้ว และศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป (ร่างมาตรา ๖ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒))

๒.๕ กำหนดให้ในคดีซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้แก่จำเลย โดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะต้องมีจำนวนไม่สูงเกินสมควร (ร่างมาตรา ๗ (เพิ่มมาตรา ๒๕๗))

๒.๖ กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๕/๑ มาตรา ๑๖๕/๒ และมาตรา ๑๖๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่คดีที่มีการยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้คดีดังกล่าวใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการยื่นฟ้องคดีนั้นจนกว่าคดีจะถึงที่สุด (ร่างมาตรา ๘)

๒.๗ กำหนดให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๙)

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

โดยที่การไต่สวนมูลฟ้องเป็นกระบวนการพิจารณาความทางอาญาที่สำคัญเพื่อให้ศาลได้พิจารณารูปคดีของโจทก์ก่อนว่ามีมูลเพียงพอที่ศาลควรรับคดีนั้นไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งหรือความเข้าใจผิดของโจทก์ที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายบางประการ โดยศาลจะรับฟังพยานหลักฐานของโจทก์พอสมควรเท่าที่จะแสดงได้ว่าคดีนั้นมีมูลในเบื้องต้น แต่ในส่วนของจำเลยตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบันนั้น จำเลยยังไม่สามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบหักล้างพยานโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ เพราะเป็นเพียง

ชั้นการพิจารณาในเบื้องต้นว่าคดีมีมูลหรือไม่เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีการตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และกำหนดให้จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล โดยกำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูล ให้แสดงข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พร้อมเหตุผล เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้แสดงเอกสารหลักฐานที่สำคัญเพื่อหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ได้ ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นของวิธีพิจารณาความอาญา อันมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยมากยิ่งขึ้น สำหรับการกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยในบางกรณีโดยเฉพาะกรณีจำเลยหลบหนีระหว่างการพิจารณานั้น แม้จะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินการต่อไปได้ และสามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างรวดเร็วก็ตาม แต่ก็ได้เพิ่มเติมมาตรการและเงื่อนไขต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสม คุ้มครองสิทธิของจำเลยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม สร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม

สรุปการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงาน
/ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)

๑. ผลการรับฟังความคิดเห็น

ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ทำการรับฟังความคิดเห็นจำนวน ๒ ครั้ง เกี่ยวกับการกำหนดให้ศาลตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และให้สิทธิจำเลยแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายสำคัญอันทำให้ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล ตลอดจนพยานหลักฐานที่ศาลควรเรียกมาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องการกำหนดให้ศาลอาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีจำเลยไม่อาจมาศาลเพราะมีเหตุจำเป็นไม่อาจก้าวล่วงได้ กรณีจำเลยเป็นนิติบุคคลและศาลออกหมายจับผู้แทนนิติบุคคลแล้วแต่ยังจับไม่ได้ กรณีจำเลยหลบหนี ในระหว่างพิจารณาและศาลออกหมายจับแล้ว แต่ยังไม่จับได้ และศาลสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะขัดขวางการพิจารณาการกำหนดให้จำเลยซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกและไม่รอการลงโทษ หรือลงโทษที่หนักกว่าและไม่ถูกคุมขังต้องแสดงตนต่อศาลในขณะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา การกำหนดหลักเกณฑ์การนำจำนวนเงินสุทธิของทรัพย์สินที่ต้องยึดหรืออายัดมาใช้ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทนการกำหนดให้ราษฎรซึ่งเป็นโจทก์ในคดีอาญาต้องเสียค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาคำฟ้องและการส่งหมายเรียกให้แก่จำเลย โดยนำข้อมูลและผลการรับฟังความคิดเห็นดังต่อไปนี้ มาใช้ประกอบการพิจารณา

๑.๑ การรับฟังความคิดเห็นจากการจัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานศาลยุติธรรมโดยสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรมได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมสำนักงานศาลยุติธรรม (ห้องประชุมเล็ก) อาคารศาลอาญา ชั้น ๑๒ โดยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตบางประการ ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมรับข้อสังเกตดังกล่าวไว้ประกอบการพิจารณาเมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา และจะได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีตามขั้นตอนการเสนอร่างกฎหมายต่อไป

๑.๒ การรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานอื่น

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีในชั้นให้ความเห็นชอบของหลักการของร่าง ฯ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความเห็นและข้อสังเกต ดังนี้

(๑) สำนักงานอัยการสูงสุดเห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

๑.๑ ร่างมาตรา ๓ ให้เพิ่มมาตรา ๑๖๕/๑ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีข้อสังเกตว่า หากศาลมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูลแล้วโจทก์อุทธรณ์คำสั่ง จำเลยควรจะมีสิทธิคัดค้านต่อศาลอุทธรณ์หรือไม่

๑.๒ ร่างมาตรา ๔ ให้เพิ่มมาตรา ๑๗๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า การให้อำนาจศาลมีคำพิพากษาภายหลังการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยเสร็จสิ้นแล้วไม่น่าใช้กับกรณีตามร่างมาตรา ๑๗๙ (๑) และ (๔) เนื่องจากไม่ใช่กรณีที่จำเลยหลบหนี

๑.๓ ร่างมาตรา ๕ แก้ไขมาตรา ๑๙๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า ในกรณีที่จำเลยไม่ได้ถูกคุมขัง ในการอุทธรณ์ จำเลยต้องมาแสดงตนต่อศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ คำสั่งนั้นเป็นที่สุด นั้น ขัดต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘ ซึ่งบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาไว้ ได้แก่สิทธิได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม และสิทธิแต่งตั้งทนายความแตกต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้นตลอดจนชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา เป็นต้น และมาตรา ๘ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า ถ้าจำเลยมีทนายความ ทนายความนั้นย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับจำเลยดังกล่าวมาแล้วด้วย โดยร่างมาตราดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติในลักษณะที่ต้องให้โจทก์มาแสดงตนกรณียื่นอุทธรณ์ด้วย ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สิทธิราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ กรณีดังกล่าวจึงอาจเกิดประเด็นปัญหาการกลั่นแกล้งฟ้องคดีกันและมีการฟ้องคดีอาญากลับจากฝ่ายจำเลยได้ ดังนั้น ร่างมาตราจึงขัดต่อหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดีและขัดต่อข้อ ๑๑ (๑) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ระบุว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันต่าง ๆ ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี” ฉะนั้น เมื่อยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดโดยจำเลยยังใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาอยู่จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมีความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น การที่จำเลยได้รับการประกันตัวไปก็ถือว่าเป็นความจำเป็นในการที่จะได้รับสิทธิการประกันความเป็นอิสระภาพ ทั้งมีสิทธิที่จะตั้งทนายความดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนตนได้ ประกอบกับการแสดงตนต่อศาลในการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาก็มิใช่เป็นหลักประกันในการที่จะได้ตัวจำเลยมารับโทษตามคำพิพากษาในชั้นที่สุดต่อไป และร่างมาตราดังกล่าวไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ทำให้กรณีจำเลยไม่มีเจตนาหลบหนี เช่น เจ็บป่วยจนไม่สามารถมาแสดงตัวต่อศาลได้ ย่อมเสียสิทธิในการยื่นอุทธรณ์ ดังนั้น ควรกำหนดข้อยกเว้นไว้กรณีมีเหตุจำเป็นโดยชัดเจน

๑.๔ ร่างมาตรา ๗ แก้ไขมาตรา ๒๕๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า ร่างมาตรา ๒๕๑ (๔) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยสำหรับใช้มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกริบ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อประมวลกฎหมายอาญาให้อำนาจศาลริบทรัพย์สินตามมูลค่า เช่น ทรัพย์สินที่ถูกริบสูญหาย ศาลจึงกำหนดมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกริบและให้จำเลยชำระเงินหรือริบทรัพย์สินอื่นตามมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกริบแทน หากจำเลยไม่ยอมชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินนั้น จึงยึดทรัพย์สินของจำเลยในมูลค่าของทรัพย์สินที่สูญหาย ทั้งนี้ เทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๗/๘ ที่ให้อำนาจศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมูลค่า

๑.๕ ร่างมาตรา ๘ ให้เพิ่มเติมมาตรา ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่า กรณีราชฎกรเป็นโจทก์ควรระบุให้ชัดเจนว่าหมายความรวมถึงกรณีเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ด้วยหรือไม่

(๒) กระทรวงยุติธรรม เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) จะส่งผลดีต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลย และทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยไม่สุจริต จึงไม่ขัดข้องในการที่สำนักงานศาลยุติธรรมจะเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามขั้นตอนในการเสนอกฎหมายต่อไป

(๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นชอบด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

(๔) ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะส่งผลให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง โดยหลักการแล้ว การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนี้ สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ และร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... ที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกานี้ยังสอดคล้องกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่เสนอโดยนายมหรรณพ เดชวิทักษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กับคณะ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติม ๒ กรณีดังนี้

๔.๑ ร่างมาตรา ๑๙๘ หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ เขียนแตกต่างจากมาตรา ๓๙ ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ทั้งๆ ที่มีหลักการเดียวกัน เช่น การแสดงตัวให้แสดงตัวต่อศาลหรือเจ้าพนักงานศาล ซึ่งในทางปฏิบัติควรจะแสดงตัวต่อเจ้าพนักงานศาล จำเลยขอขยายระยะเวลาการแสดงตนได้หรือไม่ และคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เป็นที่สุดหรือไม่ เมื่อร่างมาตรานี้มีหลักการเช่นเดียวกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว การเขียนกฎหมายควรเขียนในลักษณะเดียวกันโดยยึดถือตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว มิฉะนั้นอาจมีปัญหาการตีความได้

๔.๒ ร่างมาตรา ๒๕๗ เพิ่มเติมให้คดีอาญาซึ่งราชฎกรเป็นโจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งคำฟ้องและการส่งหมายเรียกแก่จำเลย อันเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกันในทางปฏิบัติ จึงมีข้อพิจารณาว่า กรณีที่ราชฎกรเป็นโจทก์อุทธรณ์หรือฎีกา ควรกำหนดให้เสียค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาให้แก่จำเลยหรือไม่ด้วย (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหน้าที่ของศาลที่จะนำส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกา) เห็นว่า เมื่อกำหนดให้ราชฎกรที่เป็นโจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกแล้ว กรณีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ควรกำหนดให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาด้วย เพื่อมิให้ถกกันเพราะเมื่อโจทก์ประสงค์

จะดำเนินคดีต่อไปก็ควรจะเสียค่าธรรมเนียมในส่วนนี้ มิใช่ให้เป็นภาระแก่ศาล (ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ศาลจะไปส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาหรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ โดยเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าส่งทางไปรษณีย์จากงบประมาณ)

๑.๒ การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม

การรับฟังความคิดเห็นของข้าราชการตุลาการและประชาชนทั่วไปผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th> หัวข้อรับฟังความเห็นทางกฎหมาย ระหว่างวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เรื่องร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) มีผลสรุป คือ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒ คน จากจำนวนความเห็นทั้งหมด ๒ คน (คิดเป็นจำนวนร้อยละ ๑๐๐) เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) ซึ่งเห็นด้วยกับการไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย โดยคดีเกี่ยวกับการทุจริตที่มีความเสียหายจำนวนมากที่มีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนหรือที่เกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดิน เพราะที่ผ่านมาผู้กระทำความผิดไม่เคยเกรงกลัวต่อโทษที่มีสภาพบังคับอย่างสูงและเข้มข้นเกี่ยวกับโทษประหารหรือจำคุก แต่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ จะกลัวที่จะถูกยึดทรัพย์กลับคืนหลวงหรือเจ้าของทรัพย์ด้วยเหตุที่ว่า มีช่องว่างของบทบัญญัติกฎหมายที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมเดินต่อไปไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาล หรือแม้ถูกฟ้องต่อศาลตกเป็นจำเลยแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็ไม่กลัวยำเกรงแต่อย่างใด ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อคดีเดินต่อไปไม่ได้เพราะบทบัญญัติกฎหมายไม่ให้ฟ้อง เมื่อคดีไม่จบถึงที่สุดก็จะไม่สามารถยึดทรัพย์ที่ทุจริตไปมาเป็นของรัฐหรือคืนประชาชน ผู้กระทำความผิดสามารถหลบหนีไปแสวงสุขกับเงินที่ทุจริตไปเรื่อย ๆ จนคดีขาดอายุความทางอาญา เพราะการบังคับคดีส่วนแบ่ง (เงินที่ทุจริต) ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามมาตรา ๔๖ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องอาศัยข้อเท็จจริงทางอาญามาถือตาม จึงเห็นด้วยกับการฟ้องคดีต่อศาลที่ผู้ต้องหาหลบหนีโดยไม่ต้องมีตัวผู้ต้องหาพร้อมคำฟ้อง และเห็นดีกับการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในคดีที่จำเลยหลบหนีเพื่อให้กระบวนการพิจารณาของศาลดำเนินการไปได้เพื่อมุ่งบังคับคดีส่วนแบ่งได้ แม้จะนำตัวจำเลยมาลงโทษไม่ได้

๒. เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) โดยมีข้อสังเกตว่า

๒.๑ ศาลสามารถยกฟ้องไม่มีมูล เนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำความผิดได้หรือไม่ หรือพิจารณาในเรื่องครบองค์ประกอบความผิดเท่านั้น

๒.๒ เห็นด้วยกับกรณีจำเลยหลบหนี โดยมีข้อสังเกตว่าสมควรให้จำเลยต้องมาปรากฏตัวหน้าศาลสักครั้งหนึ่งก่อนแล้วจึงจะสามารถพิจารณาคดีลับหลังหรือไม่ เพราะในคดี Crosby ศาลได้กล่าวถึงกรณีจำเลยไม่มาศาลว่า ในกรณีที่ความผิดไม่ใช่ระวางโทษประหารชีวิต เมื่อการพิจารณาคดีได้เริ่มขึ้นและจำเลยไม่มาศาลถือเป็นการละสิทธิในการสืบพยานต่อหน้าจำเลยและศาลสามารถดำเนินกระบวนการ

พิจารณาเสมือนจำเลยยังอยู่ในศาล และใน Federal Rules ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงข้อยกเว้นในการสืบพยานต่อหน้าจำเลยไว้ในข้อ ๔๓ ว่าเมื่อการพิจารณาของศาลได้เริ่มขึ้นแล้ว จำเลยอาจสละสิทธิการสืบพยานต่อหน้าได้เมื่อจำเลยไม่มาศาลอย่างสมัครใจ (the defendant waives his or her right to be present if he or she voluntarily leaves the trial after it has commenced) เลยไม่แน่ใจว่าการแก้ไขดังกล่าวได้คุ้มครองสิทธิของจำเลยอย่างเพียงพอหรือไม่ หรือให้สิทธิจำเลยในการอุทธรณ์การพิจารณาพิพากษาคดีนี้จำเลยไม่มาศาลไว้อย่างเพียงพอหรือไม่

๒.๓ เห็นด้วยกับประเด็นเรื่องยื่นอุทธรณ์ต้องแสดงตน แต่เมื่อพิจารณาบริบทของการจำกัดสิทธิของจำเลยก่อนหน้านี้ในเรื่องที่สามารถพิจารณาและพิพากษาคดีลับหลังได้นั้น จะเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยมากไปหรือไม่

๒. คำชี้แจงเหตุผลตามประเด็นที่ได้รับฟังความคิดเห็นในการจัดทำกฎหมาย

สำนักงานศาลยุติธรรมได้พิจารณาความเห็นและข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว ได้พิจารณาเห็นว่า จากผลการรับฟังความคิดเห็น ผู้แสดงความคิดเห็นด้วยกับหลักการตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) ซึ่งเห็นว่าการกำหนดให้สามารถยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือกลับคืนสู่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง เป็นการสร้างความยำเกรงต่อการที่จะกระทำความผิด และการกำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้เมื่อปรากฏเหตุตามเงื่อนไขจะเป็นผลดีที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถเดินต่อไปได้

การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่..) พ.ศ. ....

การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)

๑. สรุปความจำเป็นในการตรากฎหมาย

การจัดทำภารกิจตามกฎหมายนี้สอดคล้องกับหน้าที่หลักของศาลยุติธรรมในการอำนวยความยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม กล่าวคือต้องให้ความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแนวทางการปฏิรูปประเทศในประเด็นเรื่องการอำนวยความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเหตุที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ ในปัจจุบันการไต่สวนมูลฟ้องเป็นหน้าที่ของโจทก์ในการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลว่าคดีมีมูลเท่านั้น แต่กรณีอาจมีคดีที่จำเลยมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะนำเสนอต่อศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่าคดีโจทก์ไม่มีมูลและสามารถยกฟ้องโจทก์ได้ทันที เป็นการลดระยะเวลากับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และรวมถึงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ในปัจจุบัน กำหนดโดยเคร่งครัดที่ศาลต้องทำการพิจารณาและพิพากษาคดีต่อหน้าจำเลย จึงเห็นควรกำหนดให้มีข้อยกเว้นเมื่อมีเหตุอันสมควรให้ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ เพื่อลดปัญหากรณีจำเลยหลบหนีหรือไม่มาศาลเพื่อประวิงคดีตลอดจนทางปฏิบัติยังประสบปัญหาที่จำเลยใช้สิทธิไม่สุจริตในการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาทั้งที่ตนกำลังหลบหนีอยู่ จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติกำหนดให้จำเลยที่มีได้ถูกคุมขังต้องมาแสดงตนเพื่อใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา

๒. สรุปการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและปรากฏว่า จากผลการรับฟังความคิดเห็น ผู้แสดงความคิดเห็นเห็นด้วยกับหลักการตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม) ซึ่งเห็นว่าการกำหนดให้สามารถยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือกลับคืนสู่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง เป็นการสร้างความยำเกรงต่อการที่จะกระทำความผิด และการกำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้เมื่อปรากฏเหตุตามเงื่อนไขจะเป็นผลดีที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถเดินต่อไปได้ ทั้งนี้ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ศาลจะยกฟ้องไม่มีมูล เนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำความผิดได้หรือไม่ และในกรณีที่จำเลยหลบหนี จะเป็นการสมควรกำหนดให้จำเลยต้องมาปรากฏตัวหน้าศาลสักครั้งหนึ่งก่อนจึงจะสามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยหรือไม่ และในเรื่องการอุทธรณ์ต้องแสดงตนเมื่อพิจารณาประกอบกับเรื่องการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยจะเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยมากไปหรือไม่

๓. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายอย่างรอบด้าน

- ๓.๑ ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ข้าราชการตุลาการ คู่ความในคดี
 ๓.๒ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่บุคคลดังกล่าว

(๑) ด้านเศรษฐกิจ

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลดีต่อเศรษฐกิจในทางอ้อม กล่าวคือเมื่อมีการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกัน และอำนวยให้คดีความดำเนินไปได้โดยไม่ล่าช้าและไม่เสียความเป็นธรรมย่อมจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และความเชื่อมั่นนี้จะเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมายทั้งด้านการพัฒนา การสร้างเสถียรภาพและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจต่อไป

(๒) ด้านสังคม

เชิงบวก

การที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ให้สิทธิจำเลยแกลงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายสำคัญตลอดจนนำเสนอพยานหลักฐานที่อาจชี้ให้เห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูลได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานที่อาจยุติคดีได้ตั้งแต่ต้นทาง เป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของทั้งศาลและคู่ความ และมาตรการนี้ควบคู่ไปกับการให้ราษฎรผู้เป็นโจทก์ต้องมีต้นทุนในการฟ้องคดีบ้างด้วยการให้เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องนั้น เป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้อง ซึ่งโดยมากเกิดขึ้นเพื่อคุกคามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์สาธารณะจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกในอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ การที่ร่างกฎหมายให้อำนาจศาลสืบพยานลับหลังจำเลยได้โดยเฉพาะในคดีที่จำเลยหลบหนี ก็เพื่อเป็นการป้องกันการประวิงคดีให้ล่าช้า เพราะแต่เดิมมาหากจำเลยหลบหนีศาลต้องจำหน่ายคดีชั่วคราวเพื่อรอให้ได้ตัวจำเลยมาเพื่อพิจารณาคดีต่อหน้าทุกครั้งตามกฎหมาย ซึ่งกว่าจะได้ตัวจำเลยมาก็กว้างเวลาไปแล้วหลายปีจนคดีขาดอายุความ หรือแม้จะได้ตัวก่อนขาดอายุความ แต่พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องก็อาจสูญหายหรือเสื่อมสภาพจนทำให้ขาดน้ำหนักที่จะเอาผิดจำเลยได้ ซึ่งหากจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง การที่ไม่อาจเอาตัวคนผิดมาลงโทษได้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมจนอาจนำไปสู่ความไม่สงบสุขในสังคมได้ การที่ศาลอาจสืบพยานได้ลับหลังในกรณีนี้ย่อมจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ส่วนการกำหนดให้จำเลยที่มีได้ถูกคุมขังต้องแสดงตัวระหว่างอุทธรณ์ฎีกานั้นก็เพื่อป้องกันมิให้จำเลยใช้สิทธิไม่สุจริตในกระบวนการยุติธรรม โดยการที่ใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาเป็นการใช้ทรัพยากรของรัฐหรือส่วนรวมในการขอความยุติธรรม ซึ่งเมื่อจะถือเอาประโยชน์จากส่วนรวมแล้วก็จำต้องร่วมแบกรับต้นทุนด้วยการอยู่เผชิญผลของคดีและยอมรับอำนาจรัฐในการบังคับตามคำพิพากษาของศาล หากจำเลยจะยังคงหลบหนีต่อไปหากคำพิพากษาเป็นผลร้ายกับตนนั้นย่อมเท่ากับเอาเปรียบส่วนรวมหรือเอาแต่ได้อยู่ฝ่ายเดียว และการกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้ย่อมเป็นการป้องกันมิให้จำเลยที่ประสงค์จะอุทธรณ์หรือฎีกามีให้หลบหนีอีกด้วย

เชิงลบ

การที่ศาลอาจสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในบางกรณีอาจมีประเด็นว่าเป็นการลิดรอนสิทธิในการได้รับการพิจารณาต่อหน้าหรือไม่ ซึ่งแม้อาจยังเป็นที่ถกเถียงกันได้ แต่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษก็มีการวางหลักกฎหมายโดยศาลสูงสุดแล้วว่าไม่ถือเป็นการลิดรอนหรือจำกัดสิทธิดังกล่าว เพราะถือว่าจำเลยทราบสิทธินั้นดีอยู่แล้วแต่เลือกจะสละสิทธิไปเองโดยสมัครใจ

นอกจากนี้ อาจมีประเด็นต่อไปได้ว่าการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยนั้นอาจทำให้ศาลขาดข้อเท็จจริงหรือมุมมองสำคัญจากฝั่งจำเลยซึ่งอาจทำให้ค้นพบความจริงว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ก็เป็นได้แม้จำเลยจะหลบหนีก็ตาม เพราะในคดีอาญานั้นการค้นหาความจริงเป็นสาระสำคัญ อย่างไรก็ตามในคดีอาญามีหลักอยู่ว่ารัฐหรือโจทก์เป็นผู้มีภาระพิสูจน์ให้ศาลสิ้นสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำผิดจริง ดังนั้น แม้จำเลยจะมีได้อยู่ฟังการพิจารณา โจทก์ก็ยังคงมีภาระการพิสูจน์ในระดับสูงเช่นนี้อยู่ดี และในคดีที่มีข้อหารุนแรง กฎหมายก็กำหนดให้จำเลยต้องมีทนายโดยทนายก็มีหน้าที่ตามวิชาชีพที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของลูกความโดยไม่ขัดกับความเป็นธรรม อีกทั้งศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานด้วยความระมัดระวังรอบคอบอยู่แล้ว ข้อกังวลนี้จึงอาจไม่ร้ายแรงเท่าใดนัก

ในส่วนที่กำหนดให้จำเลยต้องแสดงตัวเมื่อจะใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกา อาจมีข้อกังวลว่าเป็นการจำกัดสิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมหรือไม่ เพราะถึงอย่างไรแม้จำเลยจะไม่มาศาลแต่ก็ยังมีความซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนได้ และอาจมองได้ว่าโดยสภาพแล้วคดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาสามารถดำเนินไปได้โดยไม่ต้องให้จำเลยมาแสดงตัวแต่อย่างใด อีกทั้งในคดีอาญานั้นการค้นหาความจริงเป็นสาระสำคัญเพื่อที่จะนำตัวคนร้ายมาลงโทษให้ถูกคนและไม่กระทบผู้บริสุทธิ์ การที่จำเลยหลบหนีไปในขณะที่คดียังไม่ถึงที่สุด ในแง่หนึ่งอาจมองได้ว่าเป็นเพราะกฎหมายยังสันนิษฐานว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ และอาจมีการตีความกฎหมายได้ว่าเมื่อคดียังไม่ถึงที่สุดรัฐยังไม่อาจบังคับโทษกับจำเลยได้แม้ศาลล่างจะพิพากษาลงโทษไว้ก็ตาม ทั้งอาจมีข้อกังวลว่าในกรณีที่มีการสืบพยานลับหลังในศาลชั้นต้นหากไม่ให้สิทธิจำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วจะเป็นการปิดช่องทางในการพิจารณาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอย่างครบถ้วนรอบด้านหรือไม่

(๓) ด้านงบประมาณ

การที่ศาลสามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสำคัญจากฝั่งจำเลยซึ่งอาจส่งผลให้ศาลพบว่าคดีไม่มีมูลและยกฟ้องได้ตั้งแต่ชั้นได้สวนมูลฟ้อง ย่อมจะทำให้รัฐประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการพิจารณาคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ไปได้มาก ทั้งการกำหนดให้ราษฎรที่เป็นโจทก์ในคดีอาญาต้องเสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องด้วยนั้นก็ทำให้รัฐประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการนี้ไปได้อีกส่วนหนึ่ง

๓.๓ ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

๓.๓.๑ ประชาชนจะมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นในเรื่องใด อย่างไร และเพียงใด หรือเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด

ประชาชนจะได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยเฉพาะในด้านการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมากขึ้นด้วยมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกัน โดยให้ศาล

เข้าถึงพยานหลักฐานของฝั่งจำเลยได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องอันอาจทำให้ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะคดีไม่มีมูลได้ตั้งแต่ต้นคดี ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลาของคู่ความ ทั้งการให้ศาลสืบพยานลับหลังจำเลยที่หลบหนีได้จะเป็นการทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเร็วขึ้น ไม่ต้องล่าช้าอันเนื่องจากการประวิงคดีอันจะทำให้ผู้เสียหายและสังคมไม่อาจได้รับความเป็นธรรมในเวลาอันควร ทั้งไม่ต้องเกรงว่าจะพยานหลักฐานจะสูญเสี่ยงต่อการสูญหายหรือเสื่อมสภาพเพราะเวลาที่เนิ่นช้าไปอีกด้วย จึงนับว่าการอำนวยความสะดวกจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓.๓.๒ เศรษฐกิจหรือสังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เพียงใด

มาตรการตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการเสริมสร้างการอำนวยความสะดวกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีไม่ล่าช้า และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการแก่งัดฟ้อง อันเป็นการส่งเสริมให้หลักนิติธรรมเข้มแข็งและเอื้อต่อความสงบสุขในสังคมซึ่งเหตุปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นสาระสำคัญหนึ่งของการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เพราะความยั่งยืนไม่ว่าในแง่ใดจะมีขึ้นไม่ได้หากสังคมปราศจากความสงบสุขและหลักนิติธรรม

๓.๓.๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพหรือนวัตกรรมในการปฏิบัติราชการอย่างไร

ด้วยการป้องกันการแก่งัดฟ้อง การให้สืบพยานลับหลังเมื่อจำเลยหลบหนี และการให้จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาได้ต้องมาแสดงตัวก่อนการอำนวยความสะดวกจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวดเร็วขึ้น และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

๓.๔. ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่เกิดขึ้นกับประชาชนและการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ

มีความคุ้มค่าในแง่ของงบประมาณที่ต้องใช้เนื่องจากหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นภารกิจสำคัญของประเทศ

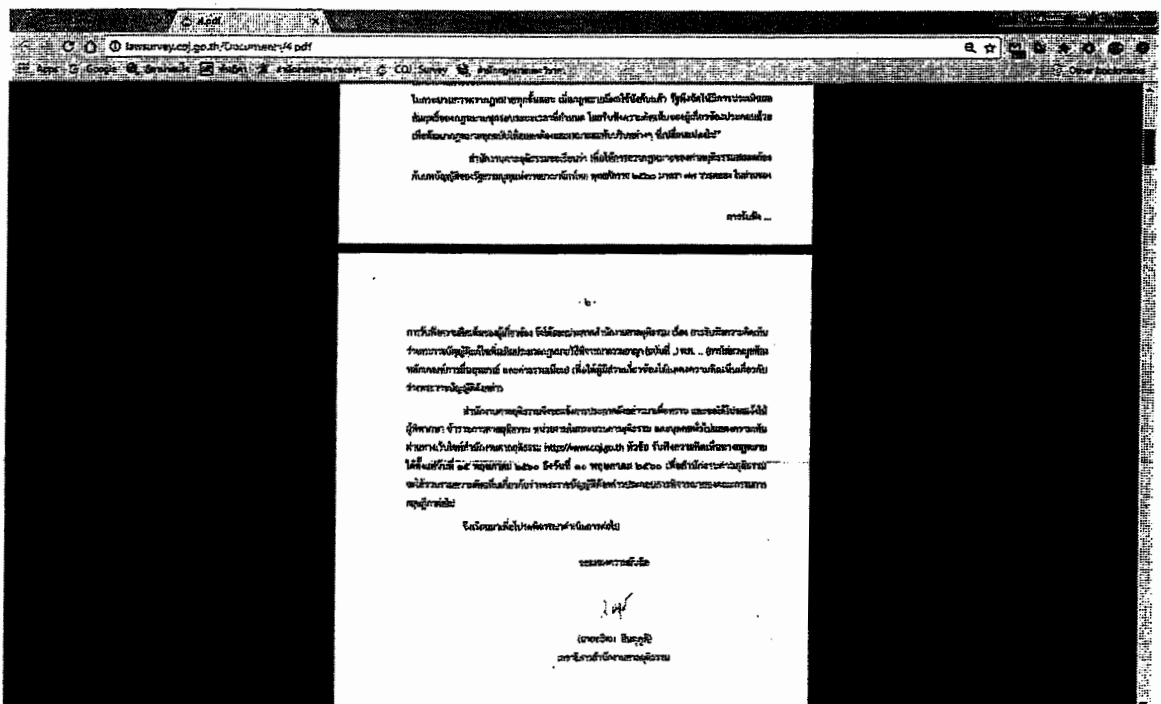
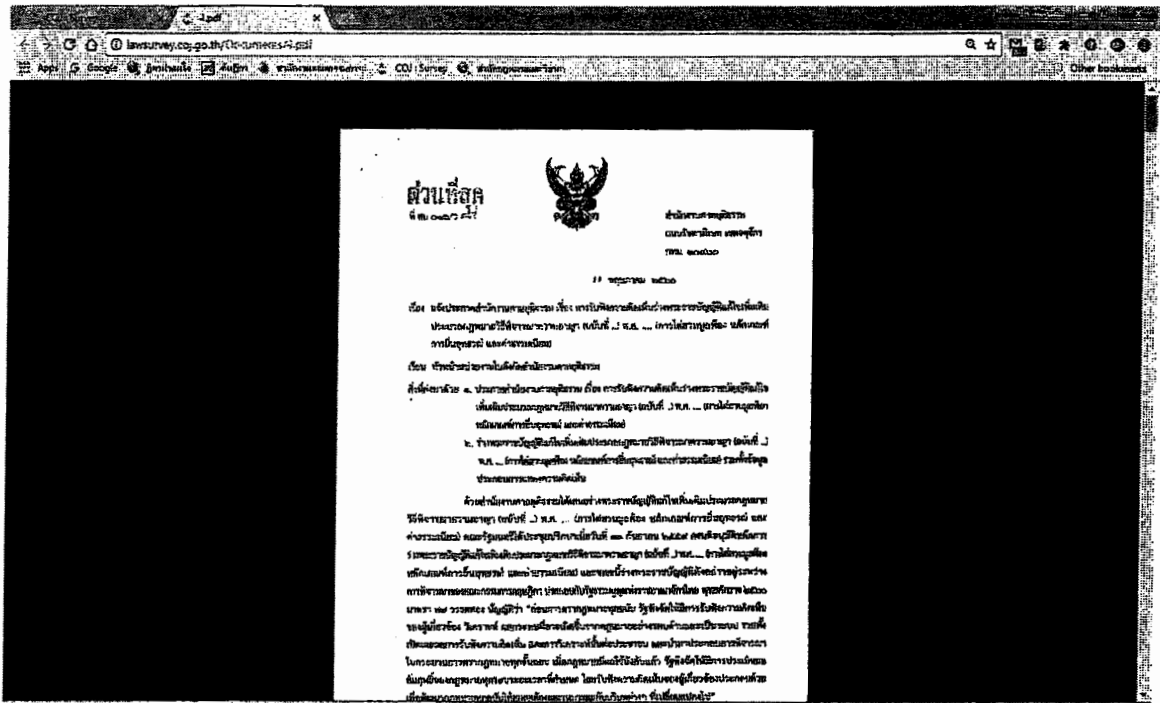
หลักฐานการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

หลักฐานการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง
หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)

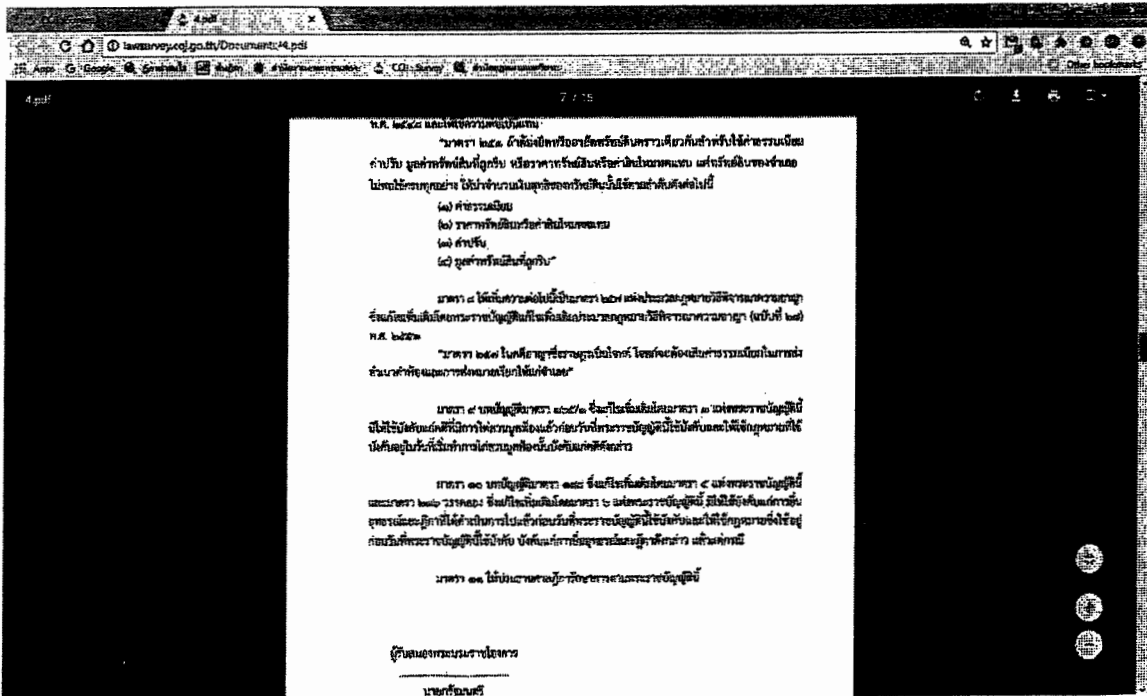
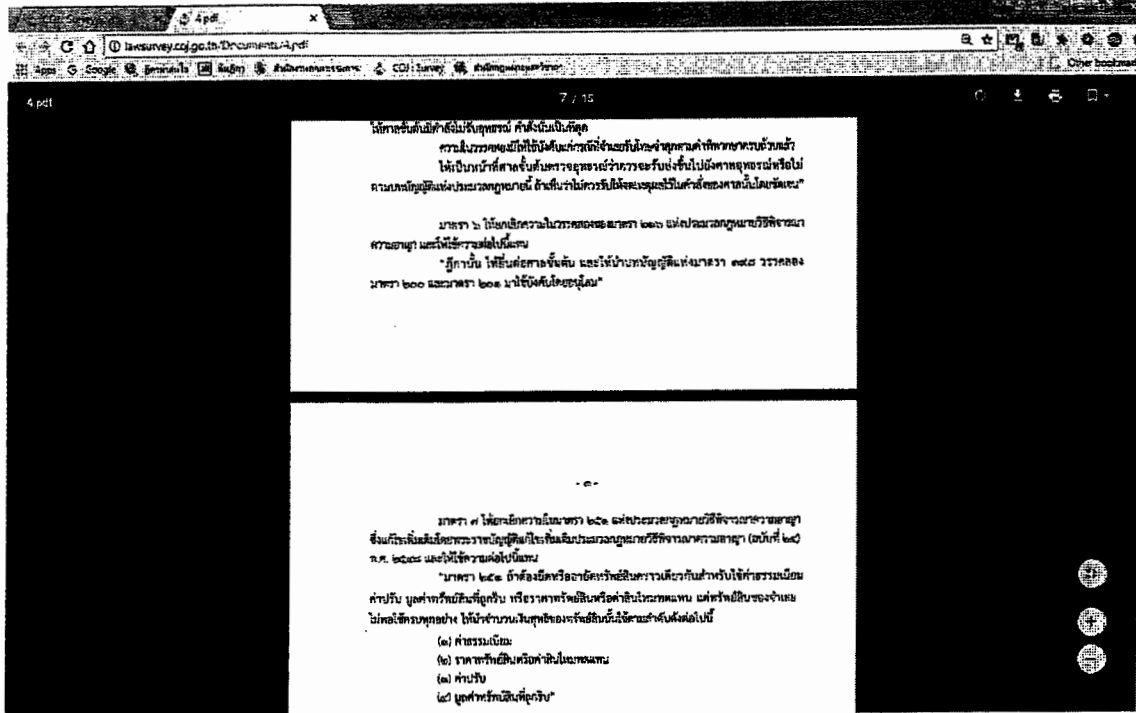
๑.๑ แจ้งประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่องการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้องหลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)

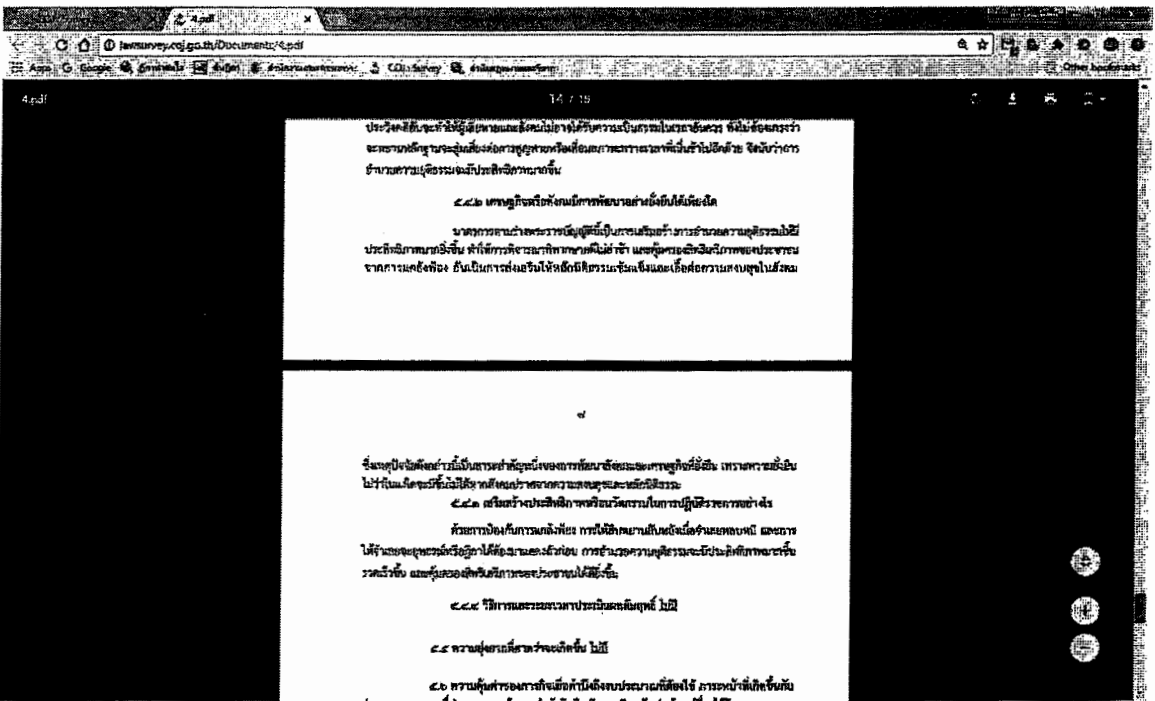
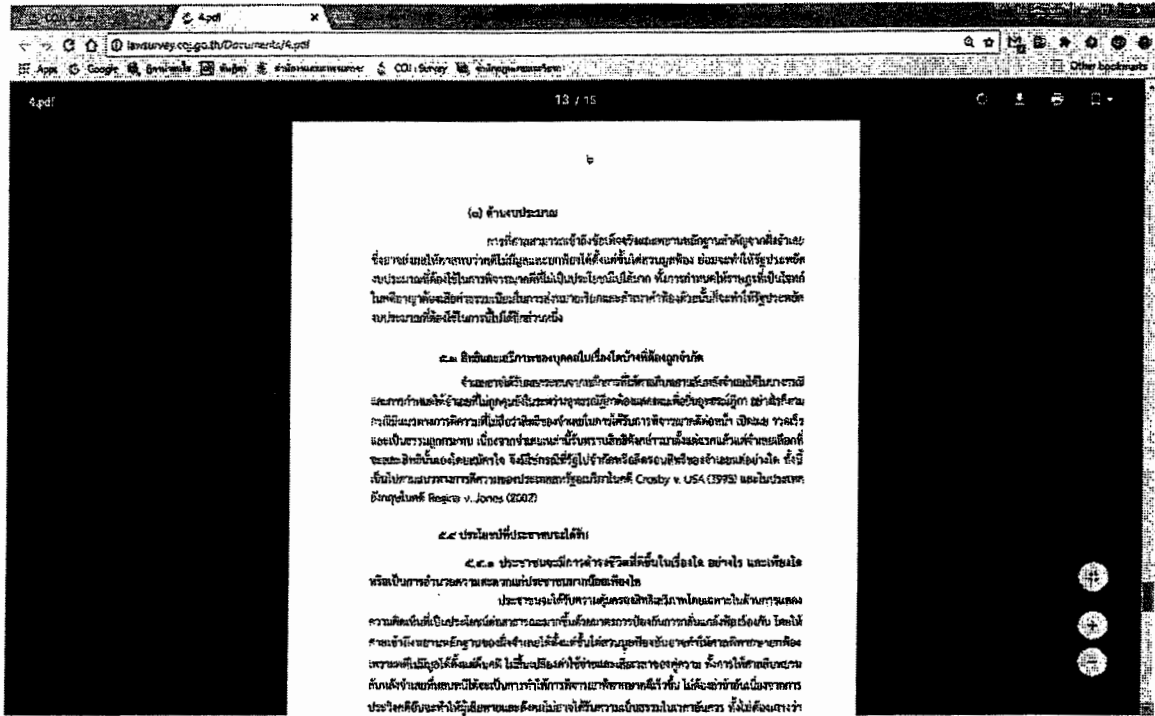

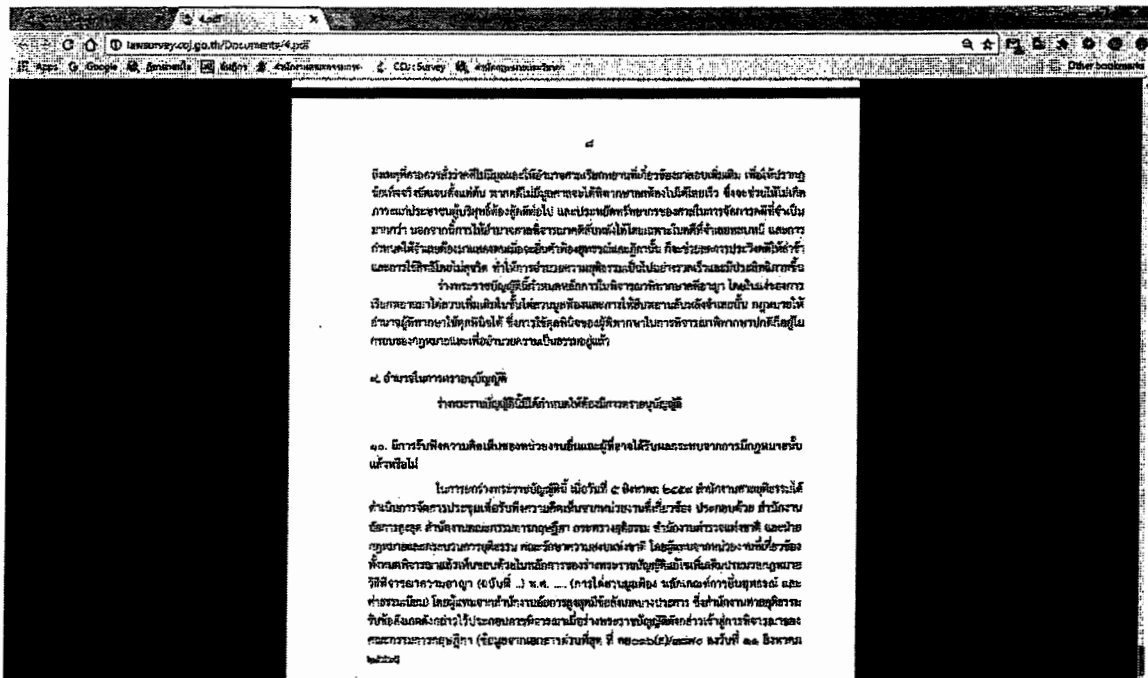
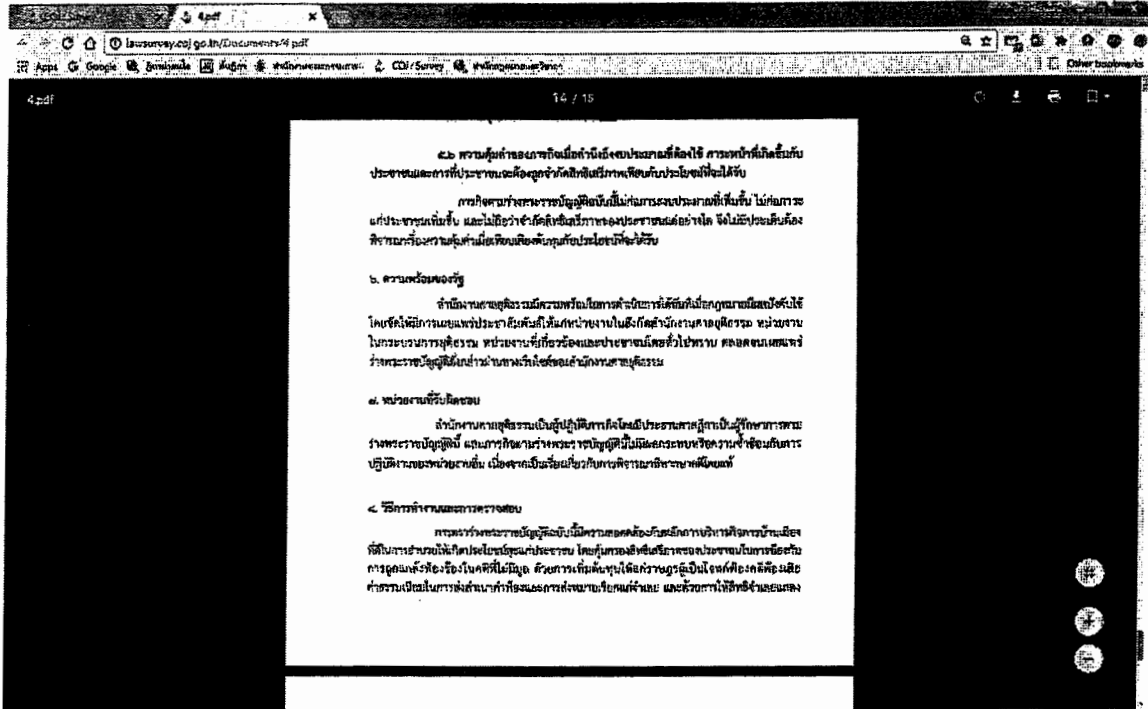

(๒๓)

หมายเหตุ

เว็บไซต์ของสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th มีเนื้อหา

เช่นเดียวกัน

๒. การสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การได้สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)

สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และได้ดำเนินการเผยแพร่สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานศาลยุติธรรม www.coj.go.th และเว็บไซต์ของสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นทางกฎหมาย

รับฟังความคิดเห็น (HEARING)

Show 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50 | 51 | 52 | 53 | 54 | 55 | 56 | 57 | 58 | 59 | 60 | 61 | 62 | 63 | 64 | 65 | 66 | 67 | 68 | 69 | 70 | 71 | 72 | 73 | 74 | 75 | 76 | 77 | 78 | 79 | 80 | 81 | 82 | 83 | 84 | 85 | 86 | 87 | 88 | 89 | 90 | 91 | 92 | 93 | 94 | 95 | 96 | 97 | 98 | 99 | 100 | 101 | 102 | 103 | 104 | 105 | 106 | 107 | 108 | 109 | 110 | 111 | 112 | 113 | 114 | 115 | 116 | 117 | 118 | 119 | 120 | 121 | 122 | 123 | 124 | 125 | 126 | 127 | 128 | 129 | 130 | 131 | 132 | 133 | 134 | 135 | 136 | 137 | 138 | 139 | 140 | 141 | 142 | 143 | 144 | 145 | 146 | 147 | 148 | 149 | 150 | 151 | 152 | 153 | 154 | 155 | 156 | 157 | 158 | 159 | 160 | 161 | 162 | 163 | 164 | 165 | 166 | 167 | 168 | 169 | 170 | 171 | 172 | 173 | 174 | 175 | 176 | 177 | 178 | 179 | 180 | 181 | 182 | 183 | 184 | 185 | 186 | 187 | 188 | 189 | 190 | 191 | 192 | 193 | 194 | 195 | 196 | 197 | 198 | 199 | 200 | 201 | 202 | 203 | 204 | 205 | 206 | 207 | 208 | 209 | 210 | 211 | 212 | 213 | 214 | 215 | 216 | 217 | 218 | 219 | 220 | 221 | 222 | 223 | 224 | 225 | 226 | 227 | 228 | 229 | 230 | 231 | 232 | 233 | 234 | 235 | 236 | 237 | 238 | 239 | 240 | 241 | 242 | 243 | 244 | 245 | 246 | 247 | 248 | 249 | 250 | 251 | 252 | 253 | 254 | 255 | 256 | 257 | 258 | 259 | 260 | 261 | 262 | 263 | 264 | 265 | 266 | 267 | 268 | 269 | 270 | 271 | 272 | 273 | 274 | 275 | 276 | 277 | 278 | 279 | 280 | 281 | 282 | 283 | 284 | 285 | 286 | 287 | 288 | 289 | 290 | 291 | 292 | 293 | 294 | 295 | 296 | 297 | 298 | 299 | 300 | 301 | 302 | 303 | 304 | 305 | 306 | 307 | 308 | 309 | 310 | 311 | 312 | 313 | 314 | 315 | 316 | 317 | 318 | 319 | 320 | 321 | 322 | 323 | 324 | 325 | 326 | 327 | 328 | 329 | 330 | 331 | 332 | 333 | 334 | 335 | 336 | 337 | 338 | 339 | 340 | 341 | 342 | 343 | 344 | 345 | 346 | 347 | 348 | 349 | 350 | 351 | 352 | 353 | 354 | 355 | 356 | 357 | 358 | 359 | 360 | 361 | 362 | 363 | 364 | 365 | 366 | 367 | 368 | 369 | 370 | 371 | 372 | 373 | 374 | 375 | 376 | 377 | 378 | 379 | 380 | 381 | 382 | 383 | 384 | 385 | 386 | 387 | 388 | 389 | 390 | 391 | 392 | 393 | 394 | 395 | 396 | 397 | 398 | 399 | 400 | 401 | 402 | 403 | 404 | 405 | 406 | 407 | 408 | 409 | 410 | 411 | 412 | 413 | 414 | 415 | 416 | 417 | 418 | 419 | 420 | 421 | 422 | 423 | 424 | 425 | 426 | 427 | 428 | 429 | 430 | 431 | 432 | 433 | 434 | 435 | 436 | 437 | 438 | 439 | 440 | 441 | 442 | 443 | 444 | 445 | 446 | 447 | 448 | 449 | 450 | 451 | 452 | 453 | 454 | 455 | 456 | 457 | 458 | 459 | 460 | 461 | 462 | 463 | 464 | 465 | 466 | 467 | 468 | 469 | 470 | 471 | 472 | 473 | 474 | 475 | 476 | 477 | 478 | 479 | 480 | 481 | 482 | 483 | 484 | 485 | 486 | 487 | 488 | 489 | 490 | 491 | 492 | 493 | 494 | 495 | 496 | 497 | 498 | 499 | 500 | 501 | 502 | 503 | 504 | 505 | 506 | 507 | 508 | 509 | 510 | 511 | 512 | 513 | 514 | 515 | 516 | 517 | 518 | 519 | 520 | 521 | 522 | 523 | 524 | 525 | 526 | 527 | 528 | 529 | 530 | 531 | 532 | 533 | 534 | 535 | 536 | 537 | 538 | 539 | 540 | 541 | 542 | 543 | 544 | 545 | 546 | 547 | 548 | 549 | 550 | 551 | 552 | 553 | 554 | 555 | 556 | 557 | 558 | 559 | 560 | 561 | 562 | 563 | 564 | 565 | 566 | 567 | 568 | 569 | 570 | 571 | 572 | 573 | 574 | 575 | 576 | 577 | 578 | 579 | 580 | 581 | 582 | 583 | 584 | 585 | 586 | 587 | 588 | 589 | 590 | 591 | 592 | 593 | 594 | 595 | 596 | 597 | 598 | 599 | 600 | 601 | 602 | 603 | 604 | 605 | 606 | 607 | 608 | 609 | 610 | 611 | 612 | 613 | 614 | 615 | 616 | 617 | 618 | 619 | 620 | 621 | 622 | 623 | 624 | 625 | 626 | 627 | 628 | 629 | 630 | 631 | 632 | 633 | 634 | 635 | 636 | 637 | 638 | 639 | 640 | 641 | 642 | 643 | 644 | 645 | 646 | 647 | 648 | 649 | 650 | 651 | 652 | 653 | 654 | 655 | 656 | 657 | 658 | 659 | 660 | 661 | 662 | 663 | 664 | 665 | 666 | 667 | 668 | 669 | 670 | 671 | 672 | 673 | 674 | 675 | 676 | 677 | 678 | 679 | 680 | 681 | 682 | 683 | 684 | 685 | 686 | 687 | 688 | 689 | 690 | 691 | 692 | 693 | 694 | 695 | 696 | 697 | 698 | 699 | 700 | 701 | 702 | 703 | 704 | 705 | 706 | 707 | 708 | 709 | 710 | 711 | 712 | 713 | 714 | 715 | 716 | 717 | 718 | 719 | 720 | 721 | 722 | 723 | 724 | 725 | 726 | 727 | 728 | 729 | 730 | 731 | 732 | 733 | 734 | 735 | 736 | 737 | 738 | 739 | 740 | 741 | 742 | 743 | 744 | 745 | 746 | 747 | 748 | 749 | 750 | 751 | 752 | 753 | 754 | 755 | 756 | 757 | 758 | 759 | 760 | 761 | 762 | 763 | 764 | 765 | 766 | 767 | 768 | 769 | 770 | 771 | 772 | 773 | 774 | 775 | 776 | 777 | 778 | 779 | 780 | 781 | 782 | 783 | 784 | 785 | 786 | 787 | 788 | 789 | 790 | 791 | 792 | 793 | 794 | 795 | 796 | 797 | 798 | 799 | 800 | 801 | 802 | 803 | 804 | 805 | 806 | 807 | 808 | 809 | 810 | 811 | 812 | 813 | 814 | 815 | 816 | 817 | 818 | 819 | 820 | 821 | 822 | 823 | 824 | 825 | 826 | 827 | 828 | 829 | 830 | 831 | 832 | 833 | 834 | 835 | 836 | 837 | 838 | 839 | 840 | 841 | 842 | 843 | 844 | 845 | 846 | 847 | 848 | 849 | 850 | 851 | 852 | 853 | 854 | 855 | 856 | 857 | 858 | 859 | 860 | 861 | 862 | 863 | 864 | 865 | 866 | 867 | 868 | 869 | 870 | 871 | 872 | 873 | 874 | 875 | 876 | 877 | 878 | 879 | 880 | 881 | 882 | 883 | 884 | 885 | 886 | 887 | 888 | 889 | 890 | 891 | 892 | 893 | 894 | 895 | 896 | 897 | 898 | 899 | 900 | 901 | 902 | 903 | 904 | 905 | 906 | 907 | 908 | 909 | 910 | 911 | 912 | 913 | 914 | 915 | 916 | 917 | 918 | 919 | 920 | 921 | 922 | 923 | 924 | 925 | 926 | 927 | 928 | 929 | 930 | 931 | 932 | 933 | 934 | 935 | 936 | 937 | 938 | 939 | 940 | 941 | 942 | 943 | 944 | 945 | 946 | 947 | 948 | 949 | 950 | 951 | 952 | 953 | 954 | 955 | 956 | 957 | 958 | 959 | 960 | 961 | 962 | 963 | 964 | 965 | 966 | 967 | 968 | 969 | 970 | 971 | 972 | 973 | 974 | 975 | 976 | 977 | 978 | 979 | 980 | 981 | 982 | 983 | 984 | 985 | 986 | 987 | 988 | 989 | 990 | 991 | 992 | 993 | 994 | 995 | 996 | 997 | 998 | 999 | 1000

ร่างกฎหมายที่จะได้นำไปพิจารณาฟังความคิดเห็น	จำนวน	ความเห็น	แสดงความคิดเห็น
1. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการนิรโทษกรรมอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...	1	ลบความเห็น	1
2. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการนิรโทษกรรมอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...	1	ลบความเห็น	1
3. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการนิรโทษกรรมอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...	1	ลบความเห็น	1
4. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (การฟ้องบุคคลหนึ่งคนลงโทษจำคุกตลอดชีวิต)	1	ลบความเห็น	1
5. ร่างพระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ...	1	ลบความเห็น	1
6. ร่างพระราชบัญญัติกฎหมาย (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...	1	ลบความเห็น	1
7. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)	1	ลบความเห็น	1

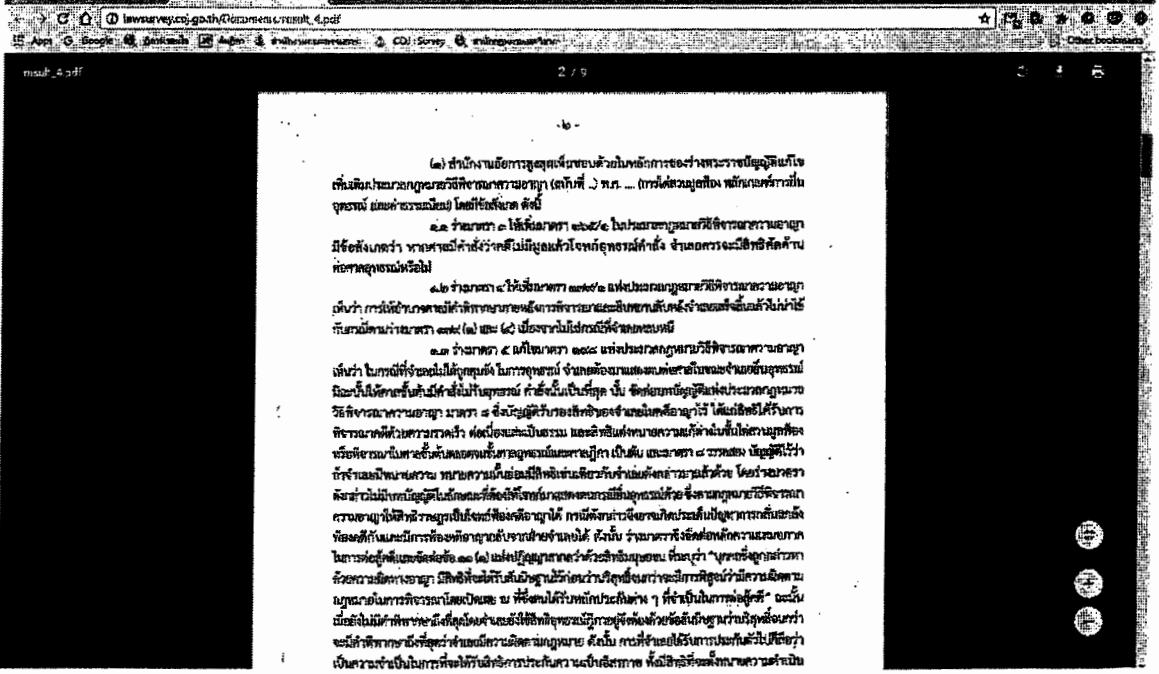
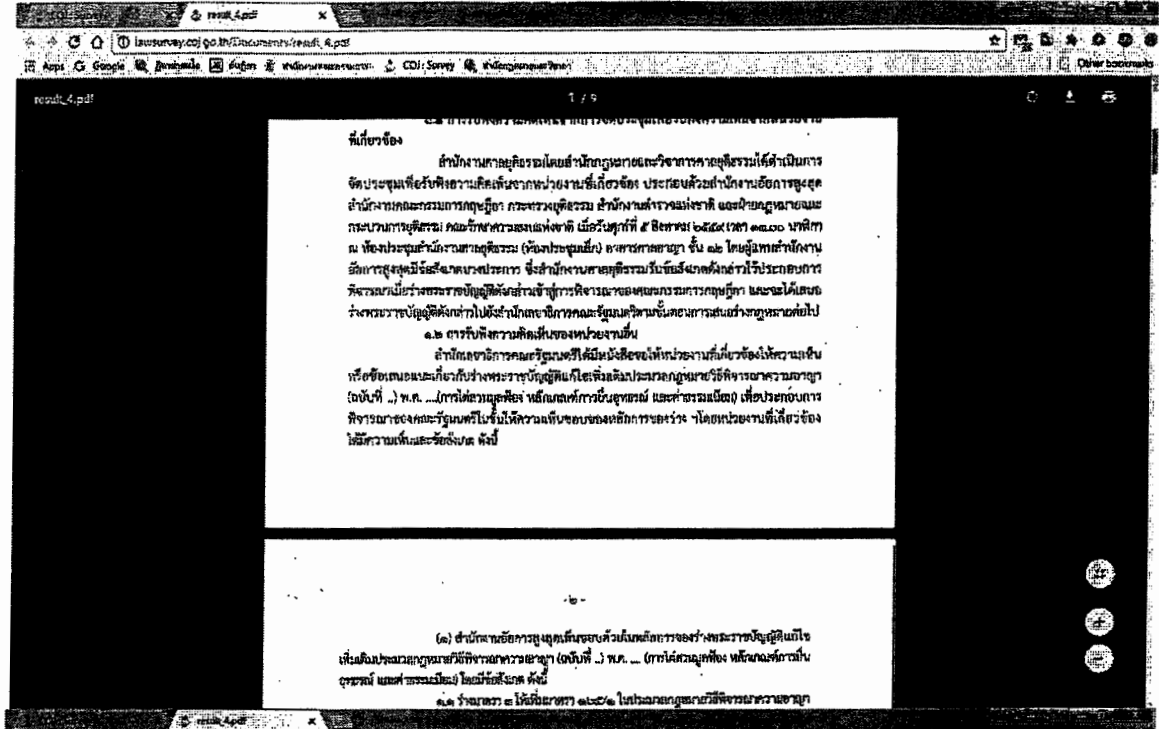
สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...
(การฟ้องบุคคลหนึ่งคนลงโทษจำคุกตลอดชีวิต และชำระหนี้)

๑. ผลการรับฟังความคิดเห็น

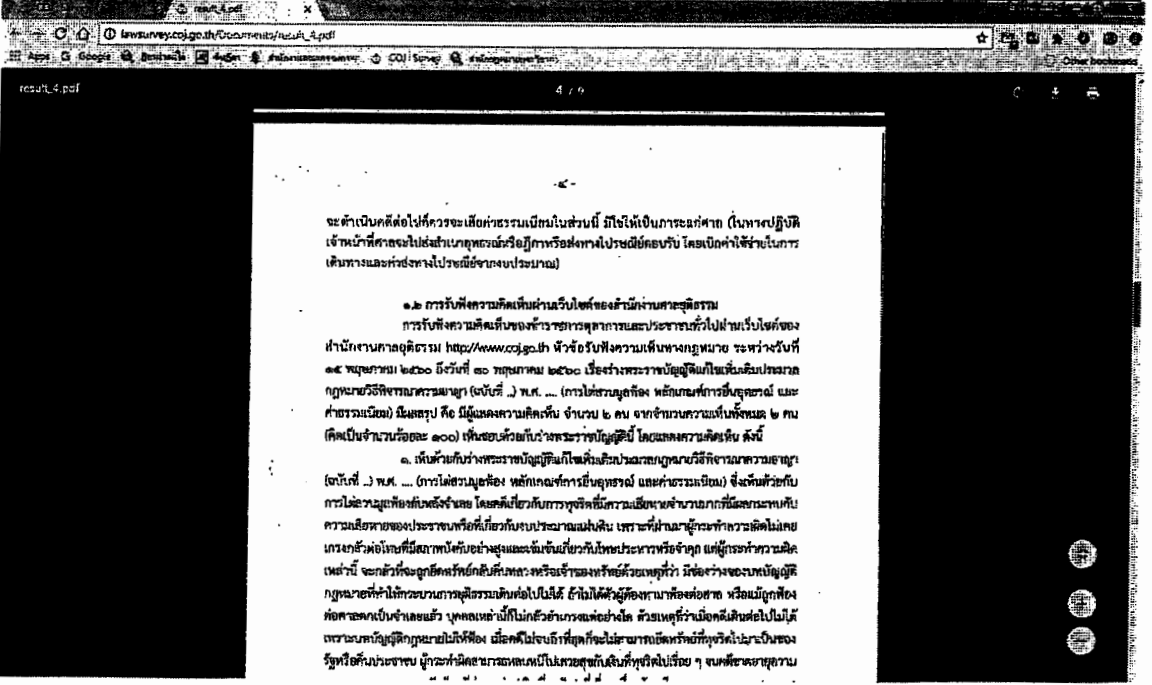
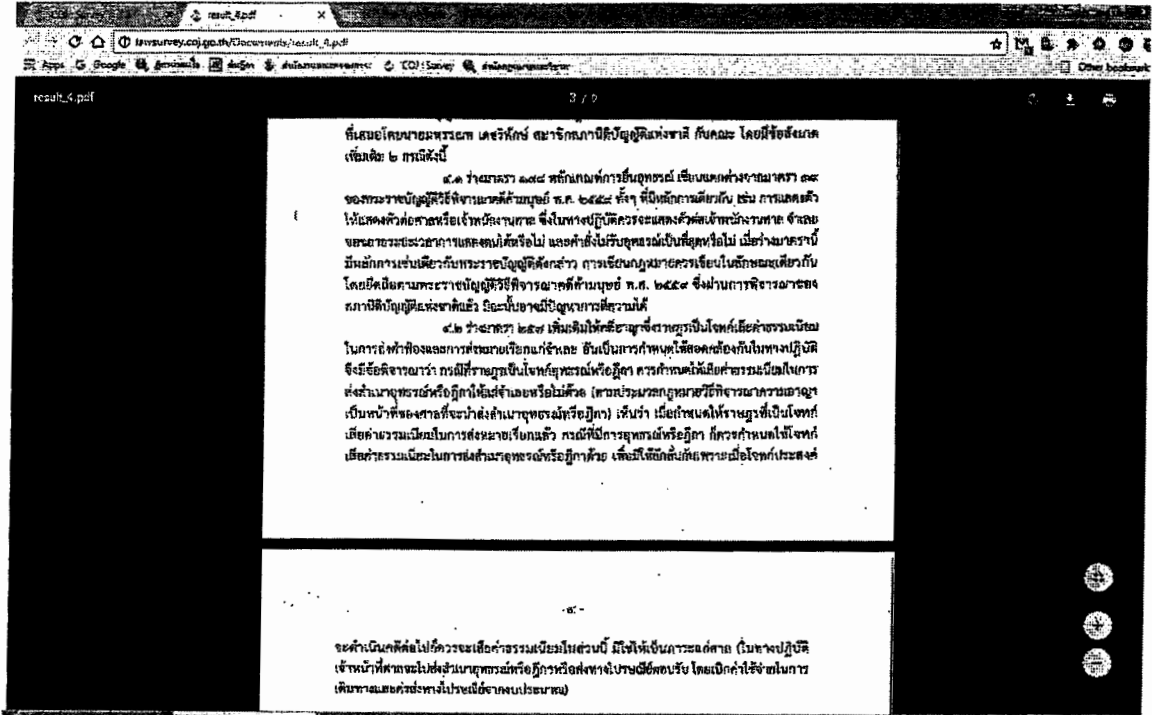
ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (การฟ้องบุคคลหนึ่งคนลงโทษจำคุกตลอดชีวิต และชำระหนี้) สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยได้เชิญผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประชุมหารือกันเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ และให้สิทธิผู้สนใจยื่นข้อคิดเห็นหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับร่างกฎหมายดังกล่าวได้จนถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ซึ่งปรากฏว่ามีผู้สนใจยื่นข้อคิดเห็นหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับร่างกฎหมายดังกล่าวจำนวน ๒ คน โดยข้อคิดเห็นหรือข้อสงสัยดังกล่าวได้ถูกนำมาพิจารณาและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นไว้ดังต่อไปนี้

๑.๑ การรับฟังความคิดเห็นจากการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานศาลยุติธรรมโดยสำนักงานคณะกรรมการศาลยุติธรรมได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมสำนักงานศาลยุติธรรม

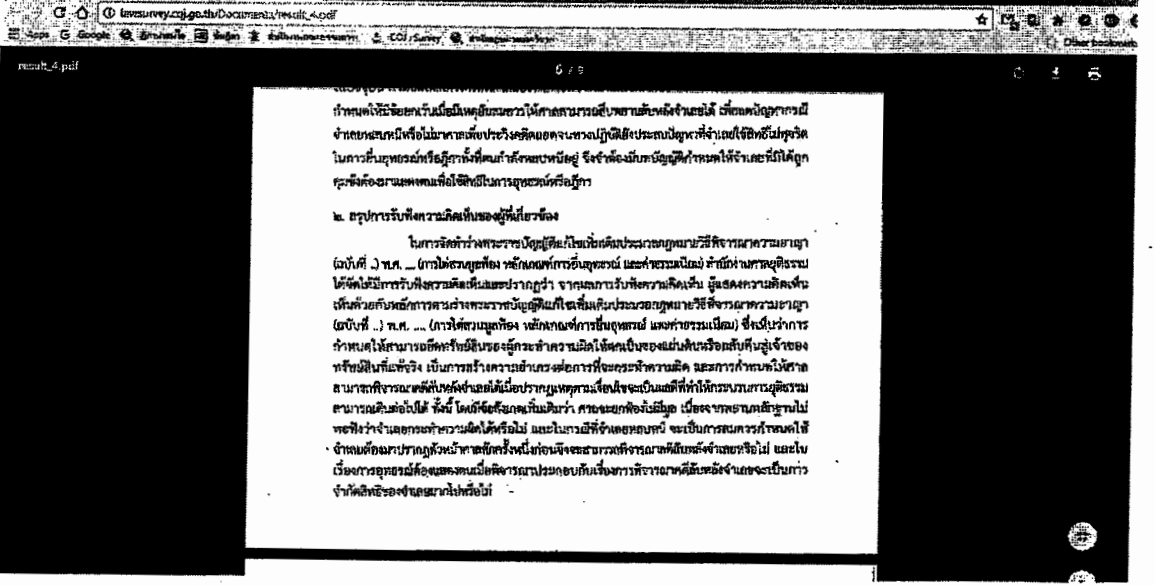
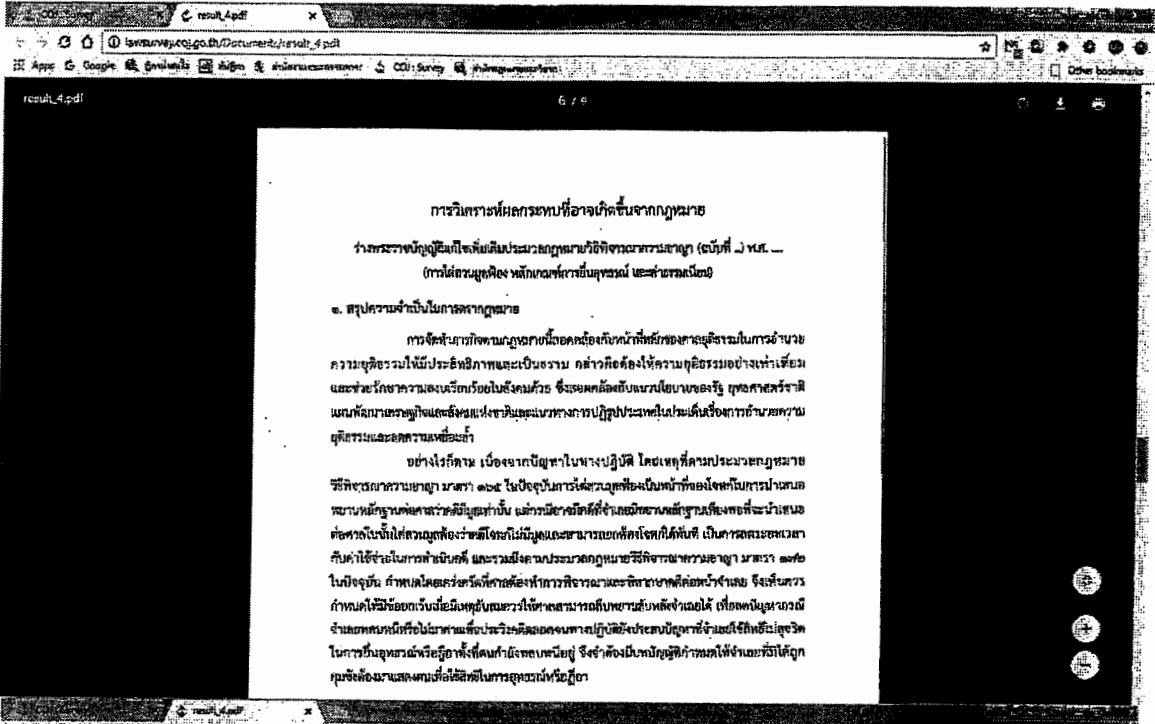

result_4.pdf 7 / 9

- ๖ -

๓. การปฏิรูปการเลือกตั้งในการหากรวมของฝ่ายละด้าน

๓.๑ ผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากการปัดน้ำเสียงกฎหมาย ได้แก่ ข้าราชการตุลาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ

๓.๒ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

(๑) ด้านเศรษฐกิจ

ร่างพระราชบัญญัติไม่มีผลต่อยุทธวิธีในการแข่งขัน กล่าวคือเมื่อมีการปิดตัวในการแข่งขันเพื่อชิงที่นั่ง และบ้านเพื่อให้มีความจำเป็นไม่ได้โดยไม่ได้ความจำเป็นรวมอย่างจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการบริหารการยุติธรรม และความเชื่อมั่นนี้ยังยึดถือการดำเนินการตามมาตรฐานวิชาชีพที่กระทำโดยมา การร่างระเบียบการและกรรมการของศาลจะยุติลง

(๒) ด้านสังคม

เชิงบวก

การที่ร่างพระราชบัญญัติใช้สิทธิในศาลโดยผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชนสำคัญ ผลกระทบด้านลบของบ้านเรือนที่จะใช้ให้เท่ากันคือยังคงมีอยู่แต่ได้ความยุติธรรมในการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถรับฟังบทบัญญัติที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งมา เป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของทั้งศาลและคู่ความ และมาตรการที่ควบคู่ไปกับการให้วางยุทธวิธีเป็นใจที่คิดมีต้นทุนในการที่จะยังคงค้างการให้เสียค่าธรรมเนียบในการส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องนั้น เป็นวิธีหนึ่งในการปิดช่องทางการแข่งขันที่ร้อง ซึ่งโดยมากเกิดขึ้นที่บุคคลที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์สาธารณะจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกในทิศทางที่ดีด้วย

นอกจากนี้ การที่ร่างกฎหมายให้ใช้บทบัญญัติกับบ้านเรือนด้วยแล้วโดยเฉพาะในคดีที่จำเลยพลเรือน ก็ถือเป็นภาระการป้องกันการประทุษร้ายที่กระทำ เพราะบทบัญญัติของบทบัญญัติจะจำเลยคดีจำเลยพลเรือนที่ได้อำนาจหน้าที่จากภาคที่หนึ่งทุกคดีความกฎหมาย ซึ่งกว่าจะได้ตัวจำเลยมาไม่คุ้มเลยเวลาไปแล้วหลายปีจนคดีขาดอายุ หรือแม้จะได้ตัวคนชดเชยความ แต่ความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับอายุอายุหรือเมื่อแก่แก่แก่ทำให้ความจำเป็นที่จะนำคดีเข้ามาได้ จึงหากจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง การที่ไม่ระงับคดีความให้โดยอัตโนมัติมีความหมายต่อความเชื่อมั่นในการบริหารยุติธรรมของบ้านไปผู้ความไม่ลงอยู่ในสังคมได้ การที่ศาลอาช

result_4.pdf 7 / 9

ขาดอายุความ แต่ความเสียหายที่เกิดจากผู้ซึ่งถูกฟ้องนั้นจะมีผลเฉพาะกับจำเลยบ้านเรือนจะนำคดีเข้ามาได้ ซึ่งหากจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง การที่ไม่ระงับคดีความไว้ก่อนย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ความเชื่อมั่นในการบริหารยุติธรรมของบ้านไปผู้ความไม่ลงอยู่ในสังคมได้ การที่ศาลอาช

รับหมายได้สืบหนังสือในกรณีนี้ย่อมจะช่วยเหลือปัญหาผู้เสียหายได้

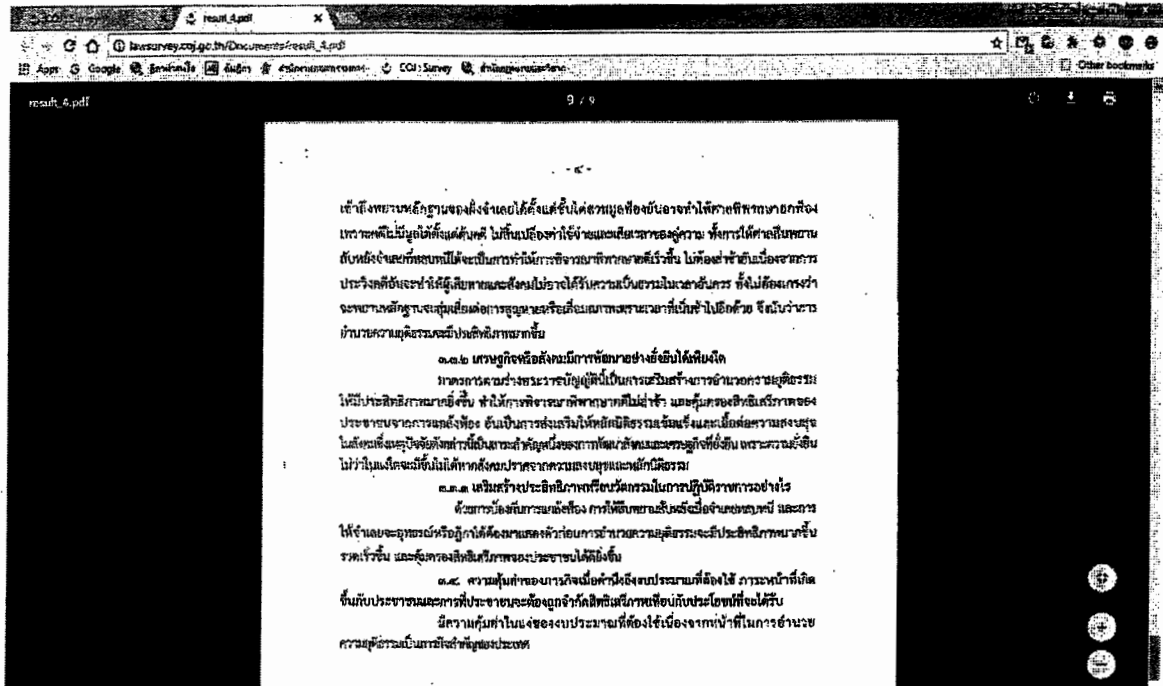
ส่วนการกำหนดคดีที่จำเลยมีได้ถูกจนถึงข้อแสดงตัวระหว่างอาชญากรรมก็ควรขึ้นกับข้อป้องกันมิให้จำเลยได้สิทธิไม่ยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรม โดยการที่ให้มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาเป็นการใช้ทรัพย์สินของรัฐหรือส่วนรวมในการขอความยุติธรรม ซึ่งเมื่อจะถือเอาประโยชน์จากส่วนรวมแล้วก็จำต้องร่วมมกกับทุกหน่วยการอยู่เผชิญหน้าของคดีและยอมรับอำนาจรัฐในการบังคับตามคำพิพากษาของศาล หากจำเลยของจำเลยนั้นต่อไปหากคำพิพากษาเป็นผลร้ายกับตนก็ย่อมเท่ากับเขาไปเกี่ยวข้องร่วมและเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการกำหนดค่าเสียหายที่เกี่ยวเนื่องเป็นการป้องกันมิให้จำเลยที่ประสงค์จะอุทธรณ์หรือฎีกามีให้ตนเป็นที่ด้วย

- ๖ -

เชิงลบ

การที่ศาลอาชสืบหมายกับหลังจำเลยไปในบางกรณีอาจมีประเสีนาว่าเป็นการลดละสิทธิในทางได้รับการพิจารณาต่อหน้าหรือไป ซึ่งเมื่ออาจยังเป็นที่ถกเถียงกันได้ แต่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษก็มีการวางหลักกฎหมายโดยศาลสูงสุดแล้วไม่ถือเป็นการฉีกรับหรือจำคุกผู้ซึ่งผิด เพราะถือว่าจำเลยทราบสิทธินี้ที่อยู่ก่อนแล้วเหตุที่จะเสียสิทธิไปเองโดยอัตโนมัติ

หมายเหตุ

เว็บไซต์ของสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th มีเนื้อหา

เช่นเดียวกัน

แผนการจัดทำกฎหมายลำดับรองร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่..) พ.ศ. ....

แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง ซึ่งออกตาม(ร่าง)พระราชบัญญัติ
 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
 (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)
 หน่วยงานที่เสนอ สำนักงานศาลยุติธรรม

ลำดับ	กฎหมายลำดับรอง	กรอบสาระสำคัญ	กรอบระยะเวลา
๑.	ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลแต่งตั้งตามมาตรา ๑๖๕/๑ พ.ศ. .... (ออกตามความในร่างมาตรา ๑๖๕/๑)	๑. กำหนดให้ศาลเป็นผู้กำหนดเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา ๑๖๕/๑ โดยพิจารณาตามความยากง่ายของลักษณะคดี เวลา และงานที่ทนายความได้ปฏิบัติในการว่าคดีเรื่องนั้น ๆ ๒. กำหนดวิธีการส่งจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่าย โดยให้ศาลส่งจ่ายเมื่อศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับ การไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ๓. กำหนดอัตราเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความ โดยให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง	ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่ (ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การไต่สวนมูลฟ้อง หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์ และค่าธรรมเนียม)

"การตราพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ"

"พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรคสอง แต่ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวด้วยการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามวรรคสอง หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการ ตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาปฏิรูปแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณา ก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะรับหลักการก็ได้

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา นี้ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น"

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗, มาตรา ๑๔)